

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

Hb. 17

104-35

UDDRAG

AF

BYGNINGS- OG BRANDPOLITI- LOVGIVNING M. M.

AF

OVERINSPEKTØR, KAPTAJN F. C. JENSEN

351778

**INDUSTRI-
FORENINGEN.**

DB

~~Har sin Plads paa~~

Reol

~~B Hylde Nr 5~~

AVN

HOS

TETSBOGHANDEL



351

778 5



351 778 5

UDDRAG

AF

BYGNINGS- OG BRANDPOLITI- LOVGIVNING M. M.

AF

OVERINSPEKTØR, KAPTAJN F. C. JENSEN

UDGIVET AF »DANSK TARIFFORENING«

1
4-2

KØBENHAVN

I KOMMISSION HOS

G. E. C. GADS UNIVERSITETSBOGHANDEL

1905

**INDUSTRI-
FORENINGEN.**

TRYKT SOM MANUSKRIFT

BRØDR. BACKHAUSENS ETABL., AARHUS

Ved Udarbejdelsen af dette „Uddrag af Bygnings- og Brandpolitilovgivning m. m.“ har det været Hensigten at skabe en Haandbog, der — uden at blive for voluminøs — indeholdt Oplysninger om de vigtigste af saadanne gældende Bestemmelser, der menes at kunne have Interesse, navnlig for Funktionærer ved Brandforsikringsselskaber. Da den saaledes trukne Ramme for Bogens Indhold er noget elastisk, har det været nødvendigt for at begrænse Stoffet at bortkaste det mindre væsentlige, hvorved maaske Ting er udeladt, der af nogle anses for langt vigtigere end mange af de optagne Bestemmelser; medens maaske atter andre vil synes, at endnu mere burde være udeladt. Jeg er ingenlunde blind for, at disse — tillige med flere andre Bebrejdelser — med Rette vil kunne rejses mod det foreliggende Arbejde, og beder jeg paa Forhaand om Undskyldning, idet jeg henviser til den Vanskelighed, der altid er forbunden med et første Forsøg i en ny Retning.

Med Hensyn til de for de enkelte Købstæder — udenfor København og Frederiksberg — samt enkelte større Landkommuner gældende Bygningsvedtægter og Vedtægter for Brandvæsenet har det været umuligt at inddrage disse i denne lille Samling, om end Uddrag af Brandvæsenets Vedtægter findes spredt hist og her;

II

jeg tvinges derfor til at henvise den, der i saa Henseende maatte ønske mere detaillerede Oplysninger, til at søge saadanne i selve Vedtægterne.

Bogen falder i 3 Hovedafsnit:

- 1) Uddrag af Bygningsbestemmelser,
- 2) — - Brandpolitilovgivningen og
- 3) — - forskellige andre Bestemmelser

uden at det dog overalt har været muligt at gennemføre denne Adskillelse.

For at lette Brugen af Bogen findes foran i denne et alfabetisk Register med Angivelse af det Sidenummer, hvor det søgte Emne omtales.

Som Regel er i Bogen de for København og Frederiksberg gældende Bestemmelser anført først, dernæst de for Købstæderne og endelig de for Landet, uden dog at dette Princip strængt har kunnet lade sig gennemføre.

Naar der i Bogen er anført „Bkg.“ uden nærmere Angivelse, er dermed altid ment justistministerielle Bekendtgørelser.

Idet jeg retter en varm Tak for den store Velvillighed og Imødekommenhed jeg ved mine Henvedelser om Oplysninger stadig har mødt saavel hos de forskellige Myndigheder som hos Private, tillader jeg mig at udtale Haabet om, at denne lille Bog enkelte Steder maa komme til at afhjælpe et Savn.

København, i Februar 1905.

Ærbødigst

F. C. Jensen.

Indholdsfortegnelse.

	Side.
Alfabetisk Register	V—XVIII
I. Uddrag af forskellige Bygningsbestemmelser.	
Bygningsmaade	2
Afstand til Nabogrund, Naboejendom eller anden Mands Sted	2—3
Lette Bygningskonstruktioner	3—6
Specielle Afstande	6—8
Vinduer og andre Aabninger mod Nabogrund	8—9
Brandmur (Brandgavl)	9—11
Tagdækning	11—13
Skorstene	14—21
Komfurer, Kakkellovne og Kaminer m. m.	21—27
Køller, Tørrestuer m. m.	27—29
Bagerier og Bagerovne	29—31
II. Uddrag af Brandpolitilovgivningen.	
Om Omgang med Ild og Lys m. m.	33—35
Om Skorstene, Kakkellovne m. m.	35—37
Større Oplag af Tømmer, Brændsel m. m.	37—42
Træbearbejdningværksteder	42—49
Om Krudt, Fyrværkerisager og andre eksploderende Stoffer	49—57
Petroleum (Stenolie)	57—68
Forsigtighedsregler ved Drift af visse brandfarlige Næringsveje	68—72
Forpligtelse til at indrette og passe Fyrsteder saaledes, at de ikke medfører Brandfare for Omgivelserne	72

IV

	Side.
Bestemmelser, som skal iagttages ved Driften af	
Tændstikfabrikker	72—77
Teatre	78—85
III. Uddrag af forskellige andre Bestemmelser.	
Regler for Drift af Tøjrensningsanstalter	86—89
Uddrag af Regulativ for Cigar- og Tobaksfabrikker .	90—91
Tilsyn med Dampkedler paa Landjorden og Brugen af	
Lokomobiler	91—97
Dowson Gasværk	98—103
Elektrisk Belysning	103—120
Acetylen-Gasværker.	120—129
Forbud mod visse Varers Oplægning paa Kbhvn.s	
Toldbod og Frihavn.....	129—131
Københavns Brandforsikrings Regel for Belysningsblus	
og brandsikre Lukker i Brandmure paa samme	
Matr. Nr.	131—134
Kort Uddrag af Tarif for Købstædernes alm. Brand-	
forsikring angaaende Adskillelsen mellem for-	
skellige Bygninger.....	134—135
Kort Uddrag af Københavns Brandforsikrings »Klassi-	
fikations-Tarif» angaaende Adskillelse mellem	
forskellige Bygninger	134—136
IV. Tillæg om Lynafledere.	
Stangledersystemet	137—142
Netsystemet	142—144
Rettelser	XVIII

Alfabetisk Register.

De vedføjede Tal betegner de paagældende Sider. »K«, »F«, »Kbst.« og »L« henholdsvis København, Frederiksberg, Købstæderne og Landet.

Hvor intet Bogstav eller anden Oplysning staar anført foran Sidetallet, er Bestemmelsen som Regel ikke knyttet til begrænset Omfang.

- | | |
|-----------------------------------|--------------------------------------|
| Aabne Skure K. F. 3, Kbst. 5. | Adskillelse mellem Scenen og |
| Aabninger i Brandmure K. F. | den øvrige Del af en |
| Kbst. L. 10. | Teaterbygning K. 82. |
| do. mod Nabogrund K. F. 8, | Afbrænding af Fyrværkeri, Beg- |
| Kbst. 9. | kranse m. m. K. F. Kbst. |
| Aalborg. Regulativ for elektrisk | 34. |
| Lys 120. | Afbrydere, automatiske 115. |
| Aarhus. Regulativ for elektrisk | Affald fra Ildsteder K. F. Kbst. 33. |
| Lys 120. | Affyring af Skydevaaben ved |
| Abels Apparat 57. | Stakke o. lign. K. F. Kbst. |
| Acetylangasværker 120 m. fl. | 34. |
| do. Eksplosion Kbst. 121, 123, | Afstand, hvorledes den regnes |
| 126. | L. 6. |
| do. Landbygningernes Regler | do. fra Begkogerier L. 7. |
| 128—29. | do. fra Belysningsblus 71, i Tea- |
| Adgang til Undersøgelse af elekt. | tre 80, Københavns Brand- |
| Anlæg K. 117—18. | forsikrings Regler 131—32. |

Afstand fra Bygninger med antændeligere Tage end Tag-pap K. F. 7.

do. fra do. med Fyrværkerilager og Krudt K. F. Kbst. L. 7—8. Jvfr. 49—57.

do. fra do. med Kalkovne L. 7.

do. fra do. med Køller L. 27.

do. fra do. med Krudtoplag K. F. Kbst. L. 7. Jvfr. 49—57.

do. fra do. med Petroleum L. 67—68.

do. fra Fabriksskorstene til blødt Tag L. 20.

do. fra Møller K. F. Kbst. L. 6—7.

do. fra snævre Skorstene til blødt Tag Kbst. 17, L. 19—20.

do. fra Smedier L. 12.

do. fra Teglovne L. 7.

do. fra Tjærekogerier L. 7.

do. fra Trankogerier L. 7.

do. mellem Bagerovne og Loft L. 30.

do. mellem Dampopvarmningskedler og Loft L. 26.

do. mellem Jernbane og straa-tækkede Bygninger L. 7.

do. mellem Limovne og Træ 46.

do. mellem Lokomobiler og Bygninger m. m. 94—95.

do. mellem Præmieklasser af Bygninger (Kbhvn.s Brandforsikring) 135—36.

Afstand mellem Præmieklasser af Bygninger (Kbst. Brandforsikring) 134—35.

do. mellem Træ og Varmeledninger K. F. 23, L. 26 og 27.

do. mellem Vinduer og Nabogrund K. F. Kbst. 8 og 9.

Afstande paa og ved Tømmerpladser K. 38—40, F. 40—41, Kbst. 42.

Afstand til Nabogrund, Nabejendom el. anden Mands Sted K. F. 2—3, Kbst. 3, L. 6—7.

Altaner K. F. 4.

Ammunition, Oplag af K. 50, F. Kbst. 52—53.

Ansvar for Ren- og Vedligeholdelse af Kakkelovne m. m. 36—37.

Antændelsespunkt for Petroleum 57—59.

Arbejdsrum i Tøjrensingsanstalter 86 m. fl.

Armatur ved elektriske Lamper 116, 117.

Automatiske Sikringer K. 114—15.

Autoriseret Installatør af Belysnings-, Vand- og Kloakledninger 103—4.

Aske K. F. Kbst. 33, L. 30. Ved Fabrikker i Almindelighed 70.

VII

- Bagerier K. F. 27, 29, 68, Kbst.
 20, 29, 68, L. 29—31.
 do. Taget derpaa L. 12.
 Bagerovne K. F. Kbst. L. 29—31.
 Begkogerier, Afstand dertil L. 7,
 do. K. F. Kbst. 69.
 Begkranse, Afbrænding af K. F.
 Kbst. 34.
 Beitser K. 45.
 Beliggenhed, fri, Indrømmelser
 paa Grund af K. F. 4.
 Beklædning af Gulve ved Ild-
 steder paa Træbearbejds-
 ningsværksteder K. F. Kbst.
 44.
 do. udvendig og af Træ K. F. 4.
 Belysning i Fabrikker 71.
 do. i Teatre K. 80—82.
 do. i Tøjrensningsanstalter 86.
 Belysningsflammers Afstand fra
 Træ m. m. 71. Køben-
 havns Brandforsikrings
 Regler herfor 131—32.
 Belysningsvædsker K. 45, 59,
 Kbst. 64, 65, 68.
 Belysningsvæsenets Adgang til
 Kontrol af elektriske An-
 læg K. 117—18. I Teatre
 K 119.
 Benzin 57. I Teatre K. 63, 80.
 Paa Københavns Tølbod
 og i Frihavnen 130.
 Benzinvadskerier 86—89.
 Benzol 57. Paa Københavns Told-
 bod og i Frihavnen 130.
- Berapning af Skorstene L. 19.
 Bergmanns Rør K. 112.
 Bindingsværk K. F. 3, 4, Kbst.
 3 og 5, L. 6.
 Blanke Ledninger K. 106.
 Blaar til Aftørring 70.
 Blødt Tag. Afstand fra snævre
 Skorstene Kbst. 17, L. 20.
 do. do. Vidde af Skorstene gen-
 nem L. 18.
 Bomulskrudt paa Kbhvn.s Told-
 bod og i Frihavnen 130.
 Brandalarm i Teatre K. 79.
 Brandfarlige Bygningers Afstand
 fra ikke brandfarlige med
 Petroleumslager L. 67—
 68.
 Brandfarlige Næringsveje 68—78.
 Brandgavl (Brandmur) K. F. 3,
 9—11, Kbst. 3, 9—11, L.
 6, 9—11, 28.
 Brandmur. Se Brandgavl.
 do. Lukke for Aabninger i (Kø-
 benhavns Brandforsikring)
 132—33.
 do. midlertidig Forbindelse gen-
 nem K. F. 10—11.
 do. som Adskillelse fra Bygnin-
 ger med Køller L. 28,
 med Petroleumslager L.
 68, med Bagerier L. 29.
 Brandsprøjter ved Fabrikker 70.
 Brandvagt i Teater o. l. K. 78—
 79.
 Brandvæsenets Vedtægter Kbst. 32.

VIII

- Brænde, Afstand ved Fabrikker 69.
- Brænderier 68.
- Brændsel i Kedelrum 94, ved Ildsteder 69.
- do. fra Fabriksbygninger 69.
- Brændte Sten L. 28.
- Bygninger, brandfarlige eller ikke brandfarlige L. 6.
- do. med mer antændeligt Tag end Tagpap K. F. 7.
- Buelamper K, 115—17.
- Calciumcarbid**, Oplag i Frihavnen 131.
- Cementsort. Københavns Toldbod og Frikavn 130.
- Certifikat for Kedelpassere 92—94.
- Cigar- og Tobaksfabrikker, Regulativ 90, 91.
- Collodium, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130.
- Dampkedler** over 6 H. K. 68.
- do. i ikke brandfarlige Bygninger L. 91.
- do. Pasningen 92 m. fl.
- do. Tilsyn dermed 91 m. fl.
- do. i Vaaningshuse K. F. 91.
- Damplokomobiler, Forsigtighedsregler ved Brugen deraf 94 m. fl.
- Dampspænding og Varmegrad 97.
- Dampvarmeanlæg K. F. 23, L. 26, 27.
- Dowson Gasværker K. F. 98—103.
- Dualin, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130.
- Edisongevind** K. 115.
- Eftersyn efter endt Arbejde 71.
- do. efter endt Forestilling i Teatre 79—80.
- Ekspllosion af Acetylgas 121, 123, 126.
- Eksploderende Stoffer 49 m. fl.
- Elektrisk Belysning 103 m. fl.
- do. Installatører 103, 104.
- do. Lysanlæg, Regulativ K 103 m. fl., F. 119—20, Aalborg, Aarhus, Odense 120.
- Elektrisk Lys i Teatre m. m. K. 118.
- Emrør i Tørrestuer L. 28.
- Enetages Bygninger eller Paa- bygninger Kbst. 3, 5.
- Fabriksbygninger** K. F. 27.
- Fabrikker, Ordensregler 68—82.
- Fabriksskorstene K. F. 15, Kbst. 17, L. 20.
- do. Gnister derfra 72.
- Fakler K. F. Kbst. 34.
- Farverier 68.
- Fejeskarn 34.
- Ferniskogerier, Afstand dertil L. 7.

IX

- Ferniskogerier 69.
 Flamme punkt for Petroleum 57—59.
 Flammers (Belysnings-) Afstand fra Træ o. lign. 71, Kbhvn.s Brdf. 131—32, Teatre 80—81.
 Flygtige Stoffer K. 45.
 Flyttelige Ildsteder K. F. Kbst. 34.
 Fodbrædt (Fodliste) paa Skorstene K. F. 14, Kbst. 16, L. 19.
 Forhold mellem Dampspænding og Varmegrad 97.
 Forlystelseslokaler 78.
 Forsigtighed med Ild og Lys 33—35.
 do. ved Brugen af Lokomobiler 95 m. fl.
 Forskalling, Afstand fra Skorsten L. 19.
 Forsættere, løse foran Kakkellovne L. 26.
 Fotogen L. 34, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130.
 Frederikshavn, Acetylangasværket 122.
 Frihavnen, Vare-Oplag dersteds 129.
 Friktionstændstikker K. F. Kbst. 46—49, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130.
 Friktionssvamp, Kbhvn.s Toldbod 130, Frihavnen 131.
 Fyrgrav foran Bagerovne L. 30.
 Fyrplads, Loftet over og Gulvet ved Dampopvarmningskedler L. 26.
 Fyrstikker K. F. Kbst. 46—49 og 69.
 Fyrsteder, Brændsel ved 69.
 do. Gnister derfra 72.
 Fyrværkeri, Bygninger med Lager deraf K. F. Kbst. L. 7—8.
 do. Afbrænding K. F. Kbst. 34.
 do. Oplag K. 49—51, F. Kbst. 52, 53, L. 56, i Teatre K. 83, Kbhvn.s Toldbod og i Frihavnen 130—31.
 Fyrværkerifabrikker 69.
 Fuselolie, Kbhvn.s Toldbod 130, Frihavnen 131.
 Fælles Brandmur (Brandgavl) K. F. Kbst. L. 10.
 Fænghættefabrikker K. 49.
 Fængsler K. 78.
 Garderober i Teatre K. 84.
 Gasledning, Arbejde ved 103, 104.
 do. Utætheders Eftersøgning 33.
 Gasolin L. 34, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130.
 Gaspøse 103.
 Gasværk 69.
 do. med Acetylen 120—127.
 do. Dowson K. & F. 98—103.
 Gesimser af Træ K. F. 4, Kbst. 5.
 Glas-, Porcelæns- og Fajancefabrikker 68.

- Glødelamper 116.
 Gløder 70.
 Gnister fra Fyrsteder og Fabriks-
 skorstene 72.
 Gnistfanger paa Lokomobiler 96.
 Gris i Køller Kbst. 27, L. 28.
 Grundmur. Hvad der forstaas
 derved 2.
 do. skal anvendes i Kbst. nær-
 mere end 10 Alen fra
 anden Mands Grund 3.
 do. i Skorstene K. F. 14, Kbst.
 16, L. 18.
 do. af raa Sten L. 2 og 18.
 do. i Køller Kbst. 27, L. 28.
 Gulv i Tørrestuer L. 28.
 Gulvbrædders Afstand fra Skor-
 sten L. 19.
 Gulvet foran Dampopvarmnings-
 kedler L. 26.
 Gulvs Beklædning foran Ildsteder
 K. F. 22, Kbst. 24, L.
 25—26, K. F. Kbst. 44.
 Gummier 59.

Halm 20—21, 33, 34, 83.
 do. og Høstakke F. 40.
 Halmdyngers Afbrænding 34.
 Hamp 20, 33, 130.
 Harpikser K. 59, 69, Kbhvn.s
 Toldbod og Frihavn 130.
 Herd, ved Bagerovne L. 30.
 Hoteller 78.
 Hospitaler 78.
 Hullister K. 112—13,
 Husbeboere 33.
 Husejer 33.
 Husfader 33.
 Husspildevandsledninger 103—
 104.
 Hvelvinger i Bagerovne Kbst. 29,
 L. 30.
 do. over Røgkanaler fra Bager-
 ovne L. 30.
 Hydrocarbure, Kbhvn.s Toldbod
 og Frihavn 130—31.
 Hø 20, 33, 83.
 Højden af Skorstene, der bortfører
 større Røgmasser K. F.
 15, Kbst. 17, L. 20.
 Hølvspaaner i Teatre K. 84.
 Hør 20, 33, 130.

Ild og Lys, Forsigtighed dermed
 33—35. Paa Træbearbejds-
 ningsværksteder 42—49.
 Ildfast eller ildfængende Tag L.
 6, 18.
 Ildgittre L. 13.
 Ildsteder, Brændsel derved 69.
 do. flyttelige K. F. Kbst. 34.
 do. Gulvets Beklædning ved K.
 F. 22, Kbst. 24, L. 25, 26.
 do. Henlægning af letfængelige
 Ting K. F. Kbst. L. 20,
 21.
 do. i Teatre K. 82.
 do. paa Træbearbejdningsværk-
 steder 42—49.
 Ildsten 69.

- Ildtændere 69.
- Indrømmelse p. G. af Stil og
fri Beliggenhed K. F. 4.
- Ind- og Udladning af Petroleum
m. m. 63.
- Isolatorer K. 110.
- Istandsættelse af ældre Bindings-
værk K. F. 3.
- Jernbane**, Afstand til straatækkede
Bygninger L. 7.
- Jerndøre i Bindingsværksmure
134.
- do. i Brandmure F. Kbst. L. 11.
- do. ved Ildsteder paa Træbear-
bejdningsværksteder K. F.
Kbst. 42—49.
- Jernildgitter paa straatækkede
Bygninger L. 13.
- Jernkasse foran Limovre 42—49.
- Jerntraad til Fastbinding af Straa-
tage L. 13.
- Jerntæpper i Teatre K. 82.
- Kakkelovne** K. F. 21—22, Kbst.
23—24, L. 25—26.
- do. Rensning K. F. Kbst. L.
36—37.
- Kalkovn, Afstand dertil L. 7.
- Kalkpuds, indvendig i Skorstene
L. 19.
- Kamfin K. 59, Kbst. 64, Kbhvn.s
Toldbod og Frihavn 130.
- Kaminer 21—23, Kbst. 23, L.
25.
- Kaminer, Rensning K. F. Kbst.
L. 36, 37.
- Kampesten L. 30.
- Kaserne K. 78.
- Kautschuk 69.
- Kedelpassere 92 m. fl.
- Kedelrensning 94.
- Kedelrum, brændbare Sager 70.
do. Orden i 94.
- Kemisk Tøjrensingsanstalter 86
m. fl.
- Kerosen, Kerosolen K. 130.
- Kirker K. F. 78.
- Klassifikation af Bygninger,
Kbhvn.s Brandforsikring
135—36.
- do. af do. Kbst.s Brandforsikring
134—35.
- Kloakledninger, Arbejde ved
103—104.
- Klude 70.
- Knaldhætter, Kbhvn.s Toldbod
og Frihavn 130.
- Knaldsølvfabrikker K. 49.
- Kollodium, Kbhvn.s Toldbod og
Frihavn 130.
- Komfur K. F. 21—22, Kbst.
23—24, L. 25—26.
- do. Rensning K. F. Kbst. L. 36—
37.
- Kontakter, blanke 115.
- Kornstakke F. 40, tilde's 94.
- Korntørringsovne 68.
- Krudt K. 49—50, F. Kbst. 52—
53, L. 55—56.

XII

- Krudt, Bygninger til Opbevaring
eller Tilberedning K. F.
Kbst. L. 7—8.
- do. paa Kbhvn.s Toldbod og
Frihavn 130.
- Krudtmøller K. 49, Kbst. 51. L.
55.
- Krudttaarne F. Kbst. 52.
- Kul, Oplag K. F. Kbst. 37.
- Kulbrinter, flydende K. 59.
- Kuppel om elektr. Lamper 116,
117.
- Københavns Brandforsikring
135—36.
- do. Regler for Belysningsblus
131—32.
- do. do. for brandsikre Lukker
132—34.
- do. Toldbod. Forbud mod Op-
lægning af visse Varer
129—31.
- Købstædernes Brandforsikrings
Erstatning for Eksplosion
af Acetylgas 120—21.
- do. Klassifikation af Bygninger
134—35.
- Laboratorie K. F. 27.
- Lakerede Varer 68.
- Landbygningernes Brandforsik-
rings Regler for Acetylen-
gasværker 128—29.
- Latrinhuse K. F. 3.
- Ledninger for varmt Vand, Luft
og Damp L. 26.
- Lejere 33.
- Lempelse i mindre bebyggede
Dele K. F. 4.
- Let antændelig Tag L. 18, 20.
- do. do. Stoffer K. 45, 48, i Kedel-
rum 70.
- Letfængelige Ting ved Ildsteder
og Røgledninger K. F.
Kbst. L. 20—21, samt 33.
- Ligroin, Kbhvn.s Toldbod og
Frihavn 130.
- Limovne K. F. Kbst. 42—49.
- Limpotte K. F. Kbst. 42—49.
- Loft i Tørrestuer L. 29.
- do. over Bagerovne L. 29.
- do. over Fyrplads ved Dampop-
varmningskedler L. 26.
- do. over Indfyringer L. 31.
- Lodning af elektriske Ledninger
K. 109.
- Lokomobiler 94 m. fl.
- Losning og Ladning af Petro-
leum K. 63.
- Luft, varm L. 26.
- Lygter 33, L. 34.
- Lynafløder 137 m. fl.
- Lys og Ild, Forsigtighed 33—35.
- Lysesaks K. F. Kbst. 45—49.
- Lysestøberi 68.
- Lægter i Taget, Afstand fra Skor-
stene L. 19.
- Løse Forsættere for Kakkellovne
L. 26.

XIII

- Maltgørerier 68.
 Maltkøller K. F. Kbst. L. 27—28.
 Melding fra Teatre til Brandvæsenet K. 79.
 Metal, Tage af K. F. 11.
 Metalkasser foran Limovne K. F. Kbst, 42—49.
 do. foran Ovne i Teatre K. 82.
 Metylalkohol, Kbhvn.s Toldbod 130.
 Midlertidig Forbindelse gennem Brandmure K. F. Kbst. L. 10, 11.
 Mure, udvendige K. F. Kbst. 2.
 Møllehuse L. 7.
 Møller (Vind- eller Vejr-) K. F. 6, Kbst. L. 7.
 Nabogrund, Afstand fra K. F. 2, Kbst. 3, L. 3, 5, 6.
 do. Aabninger og Vinduer mod K. F. 8, 9, Kbst. 9.
 Nafta K. 59 m. fl.
 do. Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130.
 Nernstlampe 116.
 Netsystem ved Lynafledere 137 m. fl.
 Nibe. Acetylengasværk 122.
 Nitroglycerin K. 49—51.
 do. Tilvirkning og Forhandling 53.
 do. Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.
 Nysted. Acetylengasværk 124.
 Odense. Regulativ for elektrisk Lys 120.
 Olieklæder, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.
 Olielamper i Teatre K. 81.
 Olieraffinaderier 68.
 Omgang med Ild og Lys 33—35.
 Opbevaring over Bagerovne L. 31.
 Oplag af Brændsel ved Fyrsteder 69.
 do. af Krudt og eksploderende Stoffer 49—57.
 do. af Petroleum (Stenolie) 57—68.
 do. af Tømmer, Brædder m. m. K. F. Kbst. 37—42.
 Oplægning af Varer paa Kbhvn.s Toldbod 129—131, Frihavn 131.
 Opvarmning i Tøjrensningsanstalter 87.
 Pakhuse K. F. 27.
 Pakhusluger K. F. 4.
 Parafinaffald, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.
 Parafinolie, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.
 Parafinoliefabrikker 69.
 Pasning af elektriske Lysanlæg i Teatre K. 118.
 do. af Dampkedler 92 m. fl.
 Patroner K. 50, F. Kbst. 53.
 Perkins Varmesystem 23.

XIV

- Pendelsnøre K. 113.
- Petroleum; Affald, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.
- do. Antændelsespunkt 57—59.
- do. Brugen deraf L. 34, 67.
- do. Lov om Handel med 57—58.
- do. Oplag af K. 59—64, Kbst. 64—66, F. 66—67, L. 67—68, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31, Teatre 63, 80.
- do. russisk 59.
- Petroleumsnafta 59, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.
- Phosfor, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130.
- Porcelænsfabrikker 68.
- Porcelænsklemmer K. 111.
- Porcelænsruller K. 110—11.
- Porcelænskiver K. 113.
- Porte, Oplag af Træ K. F. Kbst. 47, 48, 49.
- Propsikring K. 115.
- Pudseklude 70.
- Putz-Cream, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.
- Pyrogen, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.
- Raa Sten**, i Bagerovne L. 30.
- do. do. i Skorstene L. 18.
- Raketter i Teatre K. 83.
- Regulativ for elektrisk Lys. Aalborg, Aarhus, Frederiksberg, Odense 119—20.
- Render af Træ K. F. 4.
- Rensede i Skorstene K. F. 15, Kbst. 16, L. 18.
- Rensning af Kakkelovne m. m. 36.
- do. af Skorstene 35.
- Reserveudgange i Teatre F. 78, K. 84.
- Revolverpatroner, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.
- Rheostater 115.
- Rhigolen, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.
- Ruberoid til Tagdækning 13.
- Røgkanaler ved Bagerovne 30.
- Røgledninger, letfængelige Ting derved 33.
- Rør, varmegivende i Tørrestuer L. 29.
- Skagen**. Acetylangasværk 122.
- Skel, Vinduer mod Naboens Kbst. 9.
- Skibe med Petroleum K. 63, Kbst. 66.
- Skjulte Ledninger K. 108, 112.
- Skorstene gennem Foderrum L. 21.
- do. Gnister derfra 72.
- do. Højde over Tagrykningen K. F. 15, Kbst. 17, L. 19—20.
- do. indvendige Lysning K. F. 15, Kbst. 16, L. 18.

- Skorstene indvendige Siders Afstand fra Træ og andet Tømmerværk L. 12, 19, K. F. 14, Kbst. 16.
- do. Rensning K. F. Kbst. L. 35.
- do. snævre K. F. 15, Kbst. 17, K. F. Kbst. L. 35—37.
- Skorstensfejere K. F. 15, Kbst. 16, K. F. Kbst. L. 35—37.
- Skydevaaben ved Stakke 34.
- Skydebomuld 53—56, K. 49, Kbst. 52, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.
- Slagger 70.
- Slukningsmidler i Teatre o. l. K. 79.
- Smedier, Tag paa L. 12.
- Smeltesikringer K. 114, 115.
- Solarolie, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.
- Spaaner paa Værksteder K. F. Kbst. 46, 48, 49.
- do. i Teatre K. 84.
- Spaantag 13, 18, 19, 20, 94.
- Spande ved Ildsteder 69.
- Spritfabrikker 68.
- Spiritus K. 45. Større Oplag, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 131.
- Spænding, elektrisk 106.
- Spændestoffer 50—57, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31. Lov om 53—57.
- Spøjte ved Fabrikker 70.
- do. i Teatre o. l. 78—79.
- Stak, Stakhjelm 94.
- Standard White 59.
- Stangledersystem ved Lynafledere 137.
- Sted, hvad der forstaas derved L. 5.
- Stil, Indrømmelse paa Grund af K. F. 4.
- Sten, brændte L. 28.
- do. raa L. 18, 30.
- do. Tag af K. F. 11.
- Stenkul, Større Oplag K. 37.
- Stenkulsnafta 57.
- Stenolie, Antændelse 57—59.
- do. Brugen af L. 34, 67.
- do. Lov om 57—58.
- do. Oplag af K. 59—64, F. 66—67, Kbst. 64—66, L. 67—68.
- do. Oplag paa Kbhvn.s Toldbod og i Frihavnen 130—31.
- do. do. i Teatre 63, 80.
- Stol for Skorstene K. F. 14, Kbst. 17, L. 19.
- Straatag, Afstand fra Skorstene Kbst. 17, L. 19, 20.
- do. do. fra Fabriksskorstene L. 20.
- do. med Jernildgitter L. 13.
- do. Skorstene igennem L. 19.
- Strømbrydere 115.
- Sugfjæl Kbst. 5.
- Sukkerraffinaderier 68.
- Svaler af Træ K. F. 4.

XVI

- Svovlkulstof, Kbhvn.s Toldbod
og Frihavn 130—31.
- Svovlæter, Kbhvn.s Toldbod og
Frihavn 130—31.
- Tag, »blødt«, Afstand fra Skor-
stene Kbst. 17, L. 19, 20.
- do. brandfrit paa Udhuse K. F.
4, Kbst. 5.
- do. ildfast L. 6, 12, 18.
- do. ildfængende L. 6, 12, 19.
- do. uantændeligt Materiale K. F.
4, Kbst. 11.
- do. over Værksteder, hvor der
arbejdes med Træ L. 12,
13.
- do. paa Bagerier L. 12.
- do. af let antændeligt Materiale
L. 18, 19, 20.
- do. af Ruberoid 13.
- do. af Spaan 12, 13, 18, 19, 20,
94.
- do. af Sten eller Metal K. F. 11.
- do. af Straa, Afstand fra Jernbane
L. 7.
- do. af do. paa Bornholm Kbst.
12.
- do. af do. eller Rør lig Spaan
L. 13, 95.
- do. teglhængt paa Smedier L.
12.
- Taglægters Afstand fra Skorsten
L. 19.
- Tagpap (Tagfilt) K. F. Kbst. 11,
L. 12, 19.
- Talgsmelterier 68.
- Tankskibe 63.
- Taphane ved Ildsteder 70.
- Teatre 78.
- do. elektrisk Lys 118, 119.
- do. Stenolie og Benzinoplag i
63, 80.
- Teglovne, Afstand L. 7.
- Terpentin K. 45, 59, Kbst. 64,
K. F. Kbst. 68.
- do. Kbhvn.s Toldbod og Frihavn
130—31.
- Tilskuerplads, Adskillelse fra
Scenen K. 82.
- Tilsyn med Dampkedler 91
m. fl.
- Tjære, større Oplag paa Kbhvn.s
Toldbod og i Frihavnen
131.
- Tjærekogerier 69.
- do. Afstand dertil L. 7.
- Tjæreolie, Kbhvn.s Toldbod og
Frihavn 130—31.
- Tjærepræparater, Kbhvn.s Told-
bod og Frihavn 130—31.
- Tjærespiritus, Kbhvn.s Toldbod
og Frihavn 130—31.
- Tobaks- og Cigarfabrikker. Re-
gulativ 90.
- Tobaksrygning i Teatre 80.
- do. i Tøjrensingsanstalter 87.
- Traadnet om Glødelamper K. 116.
- Tralværk om Skorstene L. 21.
- Trankogerier 69.
- do. Afstand dertil L. 7.

XVII

- Transport af eksploderende Stoffer 51, 55.
- Trappetrin af Træ, udenfor Huset K. F. 4.
- Trapper, Oplag af Træ K. 47, F. 48, Kbst. 49.
- Træ, Afstand fra Bagerovne L. 30.
- do. større Oplag K. F. Kbst. 37 m. fl.
- Træbearbejdningsværksteder K.F. Kbst. 42 m. fl.
- Trækrør ved Bagerovne L. 30.
- Træoplag paa Værksteder, Trapper, Porte K. 47, F. 48, Kbst. 49.
- Tækkematerialier, Jerntraad til Fastbinding L. 13.
- Tællelys K. F. Kbst. 45, 47, 49.
- Tændstikfabrikker 69, 72 m. fl.
- Tændstikker i Teatre K. 81.
- Tæpper af Metal i Teatre K. 82.
- Tøjrensningsanstalter 86—89.
- Tømmer og Brædder, Oplag deraf K. F. Kbst. 37—42.
- Tønder, Oplag deraf K. 38.
- Tørrestuer K. F. 27, L. 28, 29, endvidere 74.
- Tørring over Bagerovne L. 31.
- do. i Kedelrum 94.
- Tørv, Oplag deraf K. 37.
- Uantændeligt Materiale til Tag K. F. 4, Kbst. 11, L. 12, 13.
- Udbrænding af Skorstene L. 35, 36.
- Udgange fra Teatre 78, 84.
- Udhuse K. F. 4, Kbst. 5.
- Udstillingslokaler 78.
- Udvendige Rør til elektriske Ledninger 112.
- Utætheder ved Gasledninger 33.
- Vaaningshuse, Dampkedler K. F. 91.
- Vand ved Ildsteder 69, 70.
- do. paa Træbearbejdningsværksteder K. 44.
- Vandledninger, Arbejdet ved 103.
- Vandtæt Armatur ved Glødelamper 116.
- do. do. ved Nernstlamper 116.
- Varmeanlæg med Damp og varmt Vand K. F. 23, L. 26, 27.
- Varme- og Ventilationsindretninger K. F. 22, L. 26.
- Varmegrad og Dampspænding 23, 97.
- Varmekamre L. 26.
- Varmegivende Rør i Tørrestuer, Afstand fra Træ L. 26, 29.
- Varmeledninger og Varmelegemers Afstand fra Træ K. F. 23, L. 26—27.
- Varmtvandsanlæg K. F. 23, L. 26.

XVIII

Varer, Oplægning paa Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 129— 31.	Vægge i Tørrestuer L. 29.
Vedligeholdelse af Skorstene og Kakkelovne 35—37.	Værksteder, hvor der arbejdes med Træ, Taget over L. 12.
Vedtægter for Brandvæsenet i Kbst. 32.	Water White 59.
Vejrmøller (Vindmøller) K. F. Kbst. L. 6, 7.	Wire guages 61.
Vigorit, Kbhvn.s Toldbod og Fri- havn 130—31.	Ydermure, Vinduer i Kbst. 9.
Vinduer mod Nabogrund K. F. 8, 9, Kbst. L. 9.	Æter 57, K. 59.
Vulkanolie, Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.	do. Kbhvn.s Toldbod og Frihavn 130—31.

Rettelser.

Side 15, Linie 1 f. n.	»laden«, læs »fladen«.
— 68, — 8 f. o.	»Ministeries«, læs »Ministeriums«.
— 103, — 1 f. n.	»oget«, læs »noget«.
— 110, — 12 f. o.	»Omlægning«, læs »Oplægning«.
— 117, — 13 f. o.	»Regulativets«, læs »(Regulativets«.

I.

Uddrag

af

forskellige Bygningsbestemmelser.

- Jfr.: 1) Bygningslov af $^{12}/_4$ 1889 for Staden København (B. L. f. K.).
- „ 2) Bygningslov af $^{19}/_4$ 1890 for Frederiksberg Kommune (B. L. f. F.).
- „ 3) Bygningslov af $^{30}/_{12}$ 1858 for Købstæderne i Kongeriet Danmark (B. L. f. Kbst.).
- „ 4) Lov om Brandpolitiet paa Landet af $^2/_3$ 1861 med Tilføjelser og Ændringer i Lov $^1/_3$ 1889 og Bekendtgørelse af 30. s. M. samt i Lov $^6/_4$ 1898 og Bekendtgørelse af 16. s. M. (L. o. Brdplt. p. L.).

Obs. Justitsministeriets Bekendtgørelse af $^5/_{12}$ 1892 § 2 indeholder Bestemmelse om, at Reglerne i Frederiksberg Byggelov af $^{19}/_4$ 1890 kan optages i de Bygningsregulativer, som i H. t. B. L. f. Kbst. § 40 udarbejdes af Kommunalbestyrelserne og approberes af Justitsministeriet, selv om sidstnævnte Lov derved forandres eller lempes.

Bygningsmaade.

I København og paa Frederiksberg skal alle udvendige Mure paa alle større og mindre Bygninger opføres af Grundmur (B. L. f. K. og f. F. § 27).

(Ifølge Sprogbrugen maa man stedse ved Grundmur forstaa Mur af helbrændte Sten, opmuret i Kalk eller Cementmørtel, hvilket imidlertid ikke udelukker Anvendelsen af andre Materialer som Natursten, Beton m. m. Den eneste Undtagelse herfra indeholdes i Brandplt. f. L. § 11, der siger, at Skorstene kan opføres af Grundmur af raa Sten; se under „Skorstene“, Side 14).

I Købstæderne skal alle udvendige Mure, som vender mod Gade eller Torv eller som er nærmere anden Mands Grund (mærk: ikke „Ejendom“) end 10 Alen herefter opføres af Grundmur (B. L. f. Kbst. § 6).

Paa Landet findes ingen saadanne alm. Regler fastslaaet, om der end nok findes forskellige Indskrænkninger i Byggemaaden i Forhold til Afstand fra anden Mands Sted (mærk: „ikke Grund“) (jfr. L. o. Brdplt. p. L. I. 1.; se „Lettene Bygningskonstruktioner“ Side 6).

Afstand til Nabogrund, Naboejendom eller anden Mands Sted.

I København og paa Frederiksberg maa ingen Bygning, der ikke ligger fjernet mindst 4 Alen fra Nabogrund, mod denne vende Tagflader eller anden

Art Mur end Brandmur. (Se dog nærmere under „Lettene Bygningskonstruktioner“ Side 3.).

Som under „Bygningsmaade“ nævnt skal i *Købstæderne* enhver Bygning indenfor en Afstand af 10 Alen fra anden Mands Grund herefter (d. e. efter Ikrafttræden af B. L. f. Kbst. af $30/12$ 1858) opføres af Grundmur; dog kan Bygninger paa én Etage eller én Etages-Paabygning paa ældre Bygninger udføres af Mur og Bindingsværk (B. L. f. Kbst. § 6; om Udhuse og andre lettere Bygninger, se „Lettene Bygningskonstruktioner“ Side 5).

Enhver ny Gavl, der adskiller en Bygning fra en Naboejendom, skal være en Brandgavl. (B. L. f. Kbst. § 8).

(Om Afstand paa Landet se „Lettene Bygningskonstruktioner“ Side 6).

Lettene Bygningskonstruktioner.

I Henhold til Bygningslov for *København* og for *Frederiksberg* § 34 kan henholdsvis Stadsbygmesteren og Bygningsinspektøren tillade mindre Istandsættelser af Bindingsværk paa Steder, hvor dette ikke fra nyt maa anvendes, samt Anbringelse af aabne Skure, der alene bestaar af et paa Træpiller hvilende Tag. Latrin-huse, der kun benyttes som saadanne, kan udføres af Bindingsværk eller af Tømmer og Brædder. Endelig kan de tilstede, at der paa Arbejdspladser opføres midlertidige Skure af Tømmer og Brædder, der skal borttages, saasnart Arbejdet er tilende.

Den foran nævnte § 34 udsiger endvidere, at Altaner, udvendige Beklædninger, Gesimser, Render og Svaler samt Trappetrin, der ligger udenfor Huset, ikke maa udføres af Træ, medmindre den paagældende Genstand er fjernet 15 Alen fra fremmed Grund. Dog kan der af Bygningskommissionen indrømmes Undtagelser herfra, navnlig naar Bygningens Stil i Forbindelse med fri Beliggenhed giver Anledning hertil.

Udvendige Pakhusluger kan dog af Bygningskommissionen forlanges gjort brandsikre, naar den finder, at de stedlige Forhold gør saadant ønskeligt (B. L. f. K. & F. § 34).

Hvor Bebyggelsen kun er ringe, navnlig paa de fjerne Dele af Københavns og Frederiksbergs Grund, kan Bygningskommissionen (Frederiksberg Kommunen) tillade, at der opføres Bygninger efter følgende Bestemmelser :

- a) Bygninger af Mur- og Bindingsværk maa opføres, naar de dækkes med uantændeligt Materiale, naar deres Højde til Tagrygningen ikke overstiger 15 Alen, og naar de er fjernet 15 Alen fra anden Mands Grund.
- b) Udhuse kan, naar den ovenangivne Højde ikke overstiges, opføres af 1 Stens Grundmur eller af Mur- og Bindingsværk ogsaa nærmere ved Nabogrund end 15 Alen. Er Højden ikke over 8 Alen, Taget iberegnet, og indeholder de ikke Ildsted, kan de opføres af hvilket som helst Materiale, dog skal de dækkes med uantændeligt Materiale.
(B. L. f. K. o. f. F. § 66).

I Købstæderne er det, som foran under „Bygningsmaade“ og „Afstand til Nabogrund“ nævnt, tilladt at opføre af Mur- og Bindingsværk én Etages Bygninger eller én Etages-Paabygninger paa ældre Bygninger selv indenfor en Afstand af 10 Alen fra anden Mands Grund.

Indenfor en Afstand af 10 Alen fra anden Mands Grund skal udvendige Gesimser af Træ, som fremtidig anbringes paa grundmurede Bygninger, enten røres og gibses eller dækkes med andet uforbrændeligt Materiale. Paa Bygninger af Mur- og Bindingsværk er det tilladt at anbringe Trægesimser og Sugfjæl (efter nærmere Regler i §fen. Sugfjæl er et under Tagskægget anbragt skraat Brædt til Dækning af Bjælkehoveder og Lukning af Aabningen mellem Mur og Tag).

Udhuse, Stalde, lukkede Skure og deslige kan i Købstæderne opføres af hvilket som helst Materiale, naar de foruden at være forsynet med brandfrit Tag er fjernet 10 Alen fra anden Mands Grund, ikke er over 6 Alen til Taget, og de derhos ikke indeholder noget Ildsted.

Aabne Skure, som hviler paa Træpiller, og Latrinbygninger, der ikke er over $4\frac{1}{2}$ Alen høje, skal dog ikke være underkastet ovennævnte Indskrænkninger. (B. f. Kbstd. § 6).

Naar paa *Landet* et Sted, hvorved der i Loven forstaas en Gaard, et Hus eller en Samling af Bygninger, bestemt til selvstændig Bedrift, af Nyt opføres, skal der imellem et saadant Sted og hvert andet Sted være følgende Mellemrum:

- 1) 5 Alen, naar begge Steder er opført af Mur, stampet Ler eller Mur- og Bindingsværk med ildfast Tag og Ydervæggene ikke er beklædt med Brædder eller andet ildfængende Materiale (*ikke brandfarlige Bygninger*); dog kan saadanne lægges umiddelbart op til hinanden, naar de adskilles ved en Brandgavl.
- 2) 50 Alen, naar begge Steder er opført af eller beklædt med brandfarligt Materiale, eller er dækket med ildfængende Tag (*brandfarlige Bygninger*) og
- 3) 20 Alen, naar det ene Sted ikke er brandfarligt og det andet er brandfarligt.

Bestaar et Sted af baade ikke brandfarlige og brandfarlige Bygninger, maa ingen af disse komme Nabostedet eller sammes enkelte Dele nærmere, end det er tilladt efter enhver enkelts Bygningsmaade. Herfra undtages dog saadanne smaa Skure og desl., der med Taget ikke er over $4\frac{1}{2}$ Alen højt og intet Ildsted indeholder.

Afstanden regnes stedse i lige Linie fra Væg til Væg (L. o. Brandplt. paa Landet § 1).

Enkelte specielle Afstandsbestemmelser.

Vejrmøller (Vindmøller) maa i *København* og paa *Frederiksberg* ikke opføres nærmere ved Gade, Vej, andre Bygninger eller anden Mands Grund end 50 Alen.

I Købstæderne ikke nærmere end 30 Alen fra andre Bygninger eller anden Mands Grund.

Paa Landet ikke nærmere end 50 Alen fra anden Mands Grund, med mindre Naboen giver sin Tilladelse. (B. L. f. K. & F. § 62; f. Kbstd. § 30 og Brandplt. f. L. § 4; om Møllehuset se §fen).

Er i *København* eller paa *Frederiksberg* en Bygning dækket med mere antændeligt Materiale end Tagpap (Tagfilt), maa der ikke paa den Grund, hvorpaa Bygningen ligger, opføres nogen Bygning indenfor 50 Alen. B. L. f. K. & F. § 79 og 32).

Straatækkede Bygninger maa ikke lægges nærmere nogen Jernbane end 70 Alen fra sammes Midte. (Brandplt. f. L. § 8).

For Beg-, Tjære-, Fernis- og Trankogerier, Tegl- og Kalkovne gælder paa Landet lignende Afstande, som foran nævnt for Vejrmøller. (Brandplt. f. L. § 4).

Bygninger *paa Landet*, som er bestemt til Opbevaring eller Tilberedning af Fyrværkerisager, maa fra Nyt af ikke anlægges indenfor en Afstand af 100 Alen fra anden Mands Grund og ej heller indenfor denne Afstand fra nogen Bygning, der benyttes til Beboelse, selv om den henhører til samme Ejendom.

Bygninger, bestemt til Opbevaring eller Tilberedning af Krudt, maa ikkun anlægges efter særlig Tilladelse af Justitsministeren. (Brdplt. f. L. § 5).

Angaaende de i de to foran nævnte Punkter omtalte Virksomheder siger Lov om *Brandvæsenet i Kbh.* § 22, at de kun maa anlægges i isolerede Bygninger, der ligger i en Afstand saavel fra andre Bygninger

som fra anden Mands Grund, som af Brandvæsenet findes passende.

§ 17 i Reglement for Brandvæsenet i *Frederiksberg* Sogn og i Lov om Brandvæsenet i *Købstæderne* bestemmer, at Bygninger med saadanne Virksomheder ikke maa anlægges uden Justitsministeriets Tilladelse.

Vinduer og andre Aabninger i Mure mod Nabogrund.

I *København* og paa *Frederiksberg* maa Vinduer fra Værelser, Værksteder eller Køkkener kun vende ud mod Nabogrund, naar Afstanden til denne er mindst 3 Alen + $\frac{1}{4}$ af Bygningens Højde, dog kan Bygningskommissionen ved Endegavle og udadgaaende Hjørner give Tilladelse til at anbringe Vinduer, naar Afstanden til Nabogrunden bliver mindst 4 Alen. (B. L. f. K. o. F. § 22).

Ved ældre Bygninger kan der i en Mur eller et Tag, der vender mod en Naboejendom og ikke er i en Afstand af 2 Alen fra samme, ikke uden Naboens Samtykke eller anden særlig Adkomst anbringes andre Lys- eller Luftaabninger end saadanne, som ikke er over 9 Tommer i Firkant og er anbragt med mindst 3 Alens Mellemrum, og som ikke maa være til at aabne eller tilstede Udsigt til Naboens Ejendom. De skal derfor være dækket enten med fast indsat tykt, mat Glas eller med et Jerngitter, hvis Aabninger maa holde højst en Tomme, og som skal være stillet saaledes, at der ikke kan ses igennem det til Naboen

eller være indrettet paa anden for Naboen lige saa betryggende Maade.

Til Anbringelse af denne Art Aabninger udkræves dog Bygningskommissionens Tilladelse. (B. L. f. K. o. F. § 4).

I Købstæderne maa der i Bygningers Ydermure kun anbringes Vinduer, naar de er fjernet mindst 1 Alen fra Naboejendommens Skel. (B. f. Kbstd. § 8).

Paa Landet findes ingen særlige Regler i denne Henseende.

Brandmur (Brandgavl).

I København og paa *Frederiksberg* maa ingen Bygning, der ikke ligger fjernet mindst 4 Alen fra Nabogrund, mod denne vende Tagflader eller anden Mur end Brandmur.

I Købstæderne skal enhver ny (d. e. opført efter ^{30/12} 58) Gavl, der adskiller en Bygning fra Naboejendom, være Brandgavl.

For paa *Landet* at kunne bygge to „ikke brandfarlige Bygninger“ umiddelbart op til hinanden, maa de adskilles ved en Brandgavl.

En Brandmur skal i *Kbhvn.* og paa *Frdbg.* have en Tykkelse af mindst 1½ Sten med 1 Stens Blændinger oven over Bjælkelaget og i de to øverste Etager; medens Tykkelsen tiltager ned ad i Bygningen efter nærmere i Loven fastsatte Regler.

I Købstæderne og paa *Landet* skal en Brandgavl være mindst 1 Stens tyk Grundmur.

Murens Højde oven over Taget (Kammens Højde) skal i *København* og paa *Frederiksberg* være mindst 12 Tommer og paa *Landet* 6 Tommer.

I *Købstæderne* forlanges en Kam paa 6 Tommer oven over Taget, saafremt Afstanden til den nærmeste Bygning ikke er større end 5 Alen.

Intet Træværk maa i disse Brandmure eller Brandgavle komme Murens Yderside nærmere end en halv Sten. (B. L. f. K. & F. § 29, B. L. f. Kbstd. § 8, Brdpltl. f. L. § 2).

En Brandmur eller en Brandgavl kan være fælles for to til hinanden stødende Ejendomme eller Bygninger efter nærmere i Loven fastsatte Regler. (B. L. f. K. & F. § 30, B. L. f. Kbstd. § 9, Brdpltl. f. L. § 2).

Aabninger i Brandmure maa i *København* og paa *Frederiksberg* kun anvendes efter særlig Tilladelse af Bygningskommissionen og kun saadanne, som ikke er over 9 Tommer i Firkant og er anbragt med mindst 3 Alens Mellemlum. (Se foran under „Vinduer og andre Aabninger i Muren mod Nabogrund“).

I *Købstæderne* kan der med Bygningskommissionens Tilladelse i Brandgavle anbringes Vinduer eller andre Aabninger.

Paa *Landet* maa der i Brandgavle kun anbringes Aabninger med Jerndøre i Jernrammer.

(B. L. f. K. & F. § 29, B. L. f. Kbstd. § 8 og Brdpltl. f. L. § 2).

Sammenstødende Bygninger i forskellige Ejendomme kan i *København* og paa *Frederiksberg* med Bygningskommissionens Tilladelse sættes i midlertidig

Forbindelse med hverandre, naar der i de mellem-liggende Brandmure anbringes Jernkarm med Jern-døre til begge Sider, som slutter tæt til Karmen og har en Afstand af mindst en Murstens Længde fra hinanden.

I Købstæderne forlanges lignende Døre, naar de Ejendommene adskillende Mure er Brandmure; Afstanden mellem Dørene skal være 9 Tommer. (En Murstens Længde er kun $8\frac{1}{2}$ Tomme).

Paa Landet findes ingen Bestemmelser i denne Retning, og maa Bestemmelsen foran om Aabninger i Brandgavle efter Loven anses for at være fyldestgørende.

(B. L. f. K. & F. § 31 og B. L. f. Kbstd. § 9).

Tagdækning.

I København og paa *Frederiksberg* maa Tage i Reglen kun dækkes med Sten eller Metal; men Stadsbygmesteren og Bygningsinspektøren kan dog tillade Anvendelse af andet Materiale, saasom Tagpap eller Tagfilt, naar de efter Omstændighederne anser dette for tilstrækkeligt betryggende mod Brandfare.

(B. L. f. K. & f. Frdbrg. § 32).

I Købstæderne skal alle Tage være dækket med uantændeligt Materiale, og ved Lov af $\frac{3}{1}$ 1890 § 1 er det bestemt, at Tilladelse til at anvende Tagpap (Tagfilt) til Tækningsmateriale fremtidig meddeles af Købstadens Byraad. Tilladelsen vil dog stedse være at gøre afhængig af, at Vedkommende underkaster sig

Bygningskommissionens Skøn saavel i Henseende til Materialet som i Henseende til Maaden, hvorpaa det oplægges. (B. L. f. Kbstd. § 12 og Tillæg af $\frac{3}{4}$ 90 § 1. I foran nævnte Lovs § 12 er anført en Indskrænkning om Købstæder paa Bornholm; den angaar en Tidsfrist for Fjernelsen af Straatage; men denne Tid er forlængst udløben).

Paa Landet tillades i Almindelighed Anvendelse af saavel ildfaste som ildfængende Tage. (L. o. Brandpltl. paa Landet § 1). Til ildfast Tagdækning henregnes paa Landet ogsaa Tagfilt (Tagpap) af mindst $1\frac{3}{10}$ Linies Tykkelse. (L. o. Brandpltl. p. Landet § 3), dog skal Skorstenes indvendige Side holdes $8\frac{1}{2}$ Tomme fra alt Træværk i saadanne Tage. (Samme L. § 11).

Af særlige Bestemmelser om Tagdækning skal nævnes, at alle Smedier i Landsbyerne skal være teglhængt („belagt med Sten“). Uden for Byerne kan de derimod være forsynet med andet Tag, naar deres Afstand fra anden Mands Bygning er 50 Alen eller derover, dog at Taget i en Udstrækning af 10 Alen paa begge Sider af Skorstenen skal være belagt med Sten, Tagfilt (Tagpap) eller Spaan. (L. o. Brandpltl. p. Landet § 15).

Taget paa en Bygning, hvori der findes Bageri til Næringsbrug, skal over dette og indtil en Afstand af 10 Alen fra Bagerovnsskorstenen paa begge Sider af denne være belagt med ildfast Tag. (L. o. Brandpltl. p. L. § 13).

Over Smedier og Værksteder, hvor der arbejdes med Træ eller lige saa antændelige Genstande, og

hvori der findes Ildsted eller overhovedet benyttes Ild, og hvor de nævnte Rum ikke ved Loft er adskilt fra Taget, skal dette, saa langt Rummene strækker sig, være belagt med Sten, Metal, Tagfilt (Tagpap) eller Spaan. (Brandpltl. f. L. § 9).

Paa enhver ny til Beboelse for Mennesker eller Opholdssted for Dyr bestemt Bygning, der tækkes med Straa, Rør eller lige saa let antændeligt Materiale, skal, hvor Udgangsdørene ikke er anbragt i en Spids-gavl eller i eller under en spidsgavlet Kvist, der mindst er $2\frac{1}{4}$ Alen høj fra Sidemurens Overkant til dens egen Tagrygning og mindst $2\frac{1}{4}$ Alen bred, anbringes over hver Indgangsdør et Jernildgitter af 1 Alens Højde og Bredde lig Dørens Bredde + $1\frac{1}{2}$ Alen til hver Side, eller ogsaa skal Tækkematerialet over Døren i samme Bredde, som foran for Ildgitteret bestemt, fastgøres til Lægterne helt op til Tagrygningen med galvaniseret Jerntraad, ikke tyndere end Nr. 20. (Brandpltl. f. L. § 3).

Anm. 1. I den senere Tid er der fremkommet et nyt Tag-dækningsmateriale, kaldet Ruberoid; det har meget tilfælles med Tagpap og har fundet Anvendelse enkelte Steder her i Landet. Materialet skulde efter Erklæringer fra et herværende kemisk Laboratorium være godt, men de fra Udlandet fremkomne Udtalelser om dets Brandsikkerhed er langt fra gunstige; det regnes nærmest lig med »blødt« Tag (se »Assurandøren« af $\frac{16}{8}$ 04 og § 4 i Cirkulære Nr. 41 fra Tarifföreningens Delegation i Stockholm af $\frac{30}{8}$ 04.)

Anm. 2. Ved Gennemsyn af de forskellige Lovbestemmelser er det ikke altid klart, om Spaantag regnes for »haardt« eller »blødt« Tag. Ved Bkg. af $\frac{12}{2}$ 1904 er i §§ 26 og 27 Tag af Spaan stillet lige med Tag af Straa og Rør. (Se senere i Afsnit III under Brugen af Lokomobiler.)

Skorstene.

I *København* og paa *Frederiksberg* gælder følgende Regler:

Røgen fra Kakkellovne og Kaminer saavel som fra andre Ildsteder baade fra dem, paa hvilke Ilden brænder frit (aabne Ildsteder), og fra dem, hvor Ilden brænder i et lukket Rum (Komfurer), skal afledes i Skorstensrør, der kan renses af Skorstensfejerer enten derved, at han passerer dem, eller ved særegne Apparater. I begge Tilfælde gælder for Skorstensrøret følgende Bestemmelser:

- 1) Det skal over alt være af mindst $\frac{1}{2}$ Stens Grundmur, der enten funderes fra Grunden eller hviler paa anden Grundmur, som Bygningsinspektøren anser for stærk nok til at bære det.
- 2) Dets indvendige Side skal overalt paa Vejen gennem Bygningen være fjernet mindst $8\frac{1}{2}$ Tomme fra alt Træværk i Bjælkelag, Skillevægge og Tagværk. Anbringelse paa Skorstensrøret af Betræk paa Blændlister, Panel eller anden Beklædning med Undtagelse af et Fodbrædt er forbudt.
- 3) Naar det trækkes i skraa Retning, skal dets lodrette Sider være understøttet af en Stol, forsynet med en tør Mursten paa Fladen mellem Stolen og Røret; dog maa den skraa Retning ikke danne en mindre Vinkel end 45 Grader med Horisonten, og Røret maa ikke trækkes frem over Trapper. De Hjørner, som opstaar, naar Røret forandrer Ret-

ning, skal indvendig afrundes saa meget, som Rensningen gør det fornødent.

- 4) Det forsynes med de for Rensningen fornødne Sideaabninger, der paa forsvarlig Maade lukkes med Rensedøre af Metal.
- 5) Det skal føres mindst $1\frac{1}{4}$ Alen ud over Tagets Rygning. Dog kan Bygningskommissionen tilstede Afvigelser herfra, naar Skorstensrøret udmunder i Tagfladen.

(B. L. f. Kbh. o. f. Frdbg. § 45).

Skorstensrør, der renses ved Gennemgang af Skorstensfejeren, skal have et Gennemsnit af mindst 18 Tommer i Kvadrat. Snævre Rør, der skal renses med Snoreapparater, skal enten have et Rektangel eller en Cirkel som Gennemsnit. Gennemsnittet, der ikke maa være mindre end 9 Tommer i den kvadratiske Side eller i Diameter, skal helt igennem være det samme.

For ethvert Rør, der indledes i en saadan snæver Skorsten, skal en Jernbøsning med en indvendig frem-springende Ring indmures, saaledes at Randen forhindrer Enden af Røret i at trænge ind i Skorstenen.

(B. L. f. Kbh. o. f. Frdbg. § 46).

Enhver Skorsten, der er bestemt til at bortføre en saa stor Røgmasse, at den efter Bygningskommissionens Skøn antages at ville blive til Besvær for de Omboende, saafremt den ikke gøres tilstrækkelig høj, skal opføres til mindst 35 Alen og efter Bygningskommissionens Bestemmelser indtil 50 Alen over Jordover-laden.

Det overlades til Bygningskommissionen at bestemme, hvorvidt de (i §§ 45—46) omhandlede Rør maa anvendes til Røgaflledning for større Ildsteder, eller om dertil skal anvendes Rør af en stærkere Konstruktion. (B. L. f. Kbhn. o. f. Frdbg. § 48).

Anm. Det vides, at Bygningskommissionen i København forlanger, at Skorstensrør, der afleder Røgen fra en Rist paa 2 Kvadratfod eller derover, skal have en Murtykkelse af mindst 1 Sten. ($8\frac{1}{2}$ Tomme).

I *Købstæderne* gælder følgende Regler:

Skorstensrør, der tjener til Afledning af Røg fra Køkkenildsteder, Kakkelovne og Kaminer, skal, naar de ved Rensningen maa passeres af Skorstensfejeren, være overalt af mindst $\frac{1}{2}$ Stens Grundmur og have et indvendigt Gennemsnit af 18 Tommer i Kvadrat, eller respektive 16 Tommer og 18 Tommer, naar en rektangulær Form foretrækkes, samt være forsynet med en i enhver Henseende forsvarlig Rensedør af samme Lysning. (Rensedørenes nærmere Konstruktion eller Materiale nævnes altsaa ikke).

Naar Røret passerer igennem Bjælkelag og Forskallingen, skal dets indvendige Side holdes mindst $8\frac{1}{2}$ Tomme fjernet fra alt Tømmerværk, ligesom et saadant Rør ikke maa paneleres, forskalles eller gives Betræk paa Blændlister. (Fodlister omtales ikke her).

Røret maa være opført enten fra Grunden af eller hvile paa en Hvælving mellem to Grundmure og maa i intet Tilfælde kunne komme til at hvile paa Bjælkerne. Det skal ogsaa være tilladt at udkrage disse Rør fra

en Grundmur, naar denne af Bygningskommissionen erkendes stærk nok dertil.

For trukne Skorstene gælder samme Regler, som foran for København under Pkt. 3 anført; dog kun det første Punktum og ikke sidste Sætning af dette Punktum. Snævre Skorstensrør kan benyttes efter nærmere Regler fra Justitsministeriet. Disse Bestemmelser er givet ved Bekendtgørelse af $\frac{4}{7}$ 02 og er saa godt som sammenfaldende med de foran for København og Frederiksberg anførte; det anføres dog, at snævre Skorstene kun maa anvendes til Brug for Kakkellovne og Komfurindretninger, medmindre særlig Tilladelse gives af Bygningskommissionen; at de kun maa bruges i Bygninger med haardt Tag og skal være fjernet 20 Alen fra enhver Bygning — selv til samme Ejendom hørende — med blødt Tag. Saafremt de stedlige Bygningsvedtægter indeholder særlige, strængere Regler for Anvendelsen af saadanne snævre Skorstene, vil disse Regler dog være at følge.

Alle større Ildsteder, saasom Brænderier, Bryggerier, Sæbesyderier og Fabrikker, skal, for saa vidt deres Røgmasse er saa stor, at den af Bygningskommissionen antages at ville blive til Besvær for de tilgrænsende Ejendomme, have Skorsten af en Højde paa mindst 25 Alen over Jordoverfladen (og tilføjes der: „med passende Vidde, Murtykkelse og maa ikke trækkes“).

Alle Skorstensrør skal være opført mindst $1\frac{1}{4}$ Alen over Taget. (B. L. f. Kbstd. § 15 og 16).

Paa Landet skal Skorstene opføres som Grundmur enten af raa Sten af mindst $8\frac{1}{2}$ Tomme (det eneste Tilfælde i alle Bygningsbestemmelser, hvor Mur af raa Sten nævnes som Grundmur) eller af brændte Sten med en Murtykkelse af mindst $4\frac{1}{4}$ Tomme; dog skal enhver Skorsten fra Grundfladen indtil $\frac{1}{2}$ Alen over denne og fra 1 Alen under det Sted, hvor den gaar gennem Tagfladens underste Side, opmures i Kalk af helbrændte Sten, hvilket ogsaa gælder, naar Piben paa en ældre Skorsten omsættes. De skal, for saa vidt de ikke opføres som snævre, have et indvendigt Gennemsnit af ikke under 16 Tommer i nogen af Siderne. Rensedørene skal være tætsluttende, af Jern, af samme Lysning som Skorstenen og anbragt i en Jernramme med Fals.

Skorstene i Bygninger med Tag af Rør, Straa eller lige saa let antændeligt Materiale samt Skorstene til Smedeesser og Bagerovne maa ikke have ringere Vidde end foran anført.

I Bygninger, som er tækket med ildfast Tag eller med Spaan, er det tilladt at benytte de saakaldte snævre Skorstene, der kun maa bygges firkantede eller kredsrunde; de skal helt igennem have det samme Gennemsnit af 9 Tommer i den kvadratiske Side eller i Diameter og tæt ved Bunden være forsynet med forsvarlig Rensedør af Jern, anbragt i Jernramme med Fals, hvorhos lignende Rensedøre, hvis Skorstenens forsvarlige Rensning gør det nødvendigt, skal anbringes paa passende Steder.

Enhver Skorstens indvendige Side skal holdes $8\frac{1}{2}$ Tomme fjernet fra alt Træværk i Bjælkelag, Skille-vægge og Tagværk samt fra ildfængende Tag, og naar Skorstenen har en mindre Murtykkelse, skal den, hvor den gaar gennem Bjælkelag eller gennem Tag af Spaan, Tagfilt (Tagpap), Rør, Straa eller Lyng, udkra- ges til denne Murtykkelse. Loftsforskalling og Gulv- brædder er det dog tilladt at lægge umiddelbart op til en Skorsten af mindre Murtykkelse end $8\frac{1}{2}$ Tomme; det samme gælder Taglægter til Stentag.

En Skorsten maa ikke paneles, forskalles eller be- klædes med Betræk paa Blændlister; dog kan den for- synes med en Fodliste, naar samme ikke befæstes ved Træpropper.

Skorstenen skal enten være opført fra Grunden af paa tilstrækkeligt Fundament eller hvile paa en Hvel- ving mellem to Grundmure eller paa andet brandfrit Underlag, og maa i intet Tilfælde komme til at hvile paa Bjælkerne. Det skal ogsaa være tilladt at udkrage Skorstenene fra en Grundmur.

Skorstene af brændte Sten maa kun opmures i stærk Kalk med tætte, overalt med Kalk udfyldte, Fuger og skal berappes baade indvendigt og udvendigt; de maa ikke kalkpuds ses paa den indvendige Side.

Om trukne Skorstene som foran for Købstæder anført, kun at snævre Skorstene i Bøjningerne indven- digt afrundes i en Bue med mindst 3 Fods Radius.

Skorstenspibens Højde over Tagryggen skal være for vidde Skorstene mindst 1 Alen og for snævre Skorstene mindst $1\frac{1}{4}$ Alen, naar Skorstenen ligger 20

Alen eller derover fjernet fra Bygninger med Tag af Rør, Straa eller lige saa let antændeligt Materiale, og 2 Alen, naar denne Afstand er mindre end 20 Alen, eller naar selve Bygningen er tækket med Spaan.

Enhver Skorsten skal rage mindst 1 Alen op over Tagryggen af en med Rør, Straa eller lige saa let antændeligt Materiale tækket Bygning, hvis Afstand fra Skorstenen er under 10 Alen.

For hvert Kakkelovnsrør, der indledes i en snæver Skorsten, indmures en Jernbøsning, som for København og Frederiksberg bestemt. (Brandpltl. f. L. § 11.)

De Skorstene, som afleder Røg fra Fyret under en Dampkedel eller fra Ildsteder hørende til Fabriksbrug, der er brandfarlige paa Grund af stærk Anvendelse af Ild eller af Beskaffenheden af det Materiale, der forarbejdes eller opbevares, derunder indbefattet Brændevinsbrænderi, Bryggeri, Maltgøroeri og fabriksmæssigt drevet Bageri, Beg-, Tjære-, Fernis- og Trankogerier, Tegl- og Kalkovne, skal, foruden at være vidde Skorstene, altid være fjernet 20 Alen fra enhver med Straa, Rør eller lignende lige saa let antændeligt Materiale tækket Bygning og være 10 Alen højere end Taget af enhver med Spaan tækket Bygning indenfor 20 Alens Afstand. (Brandpltl. f. L. § 12.)

I Lov om Brandvæsenet i København af ¹⁵/₅ 68 § 12 og i Lov om Brandvæsenet i *Købstæderne* af ²¹/₃ 73 § 6 forbydes det udtrykkeligt at henlægge letfængende Ting, saasom Hør, Hamp, Hø, Halm og deslige tæt ved Ildsteder eller op ad Røgledninger fra saadanne, medens Brandpolitilov for *Landet*, § 11, be-

stemmer, at for saa vidt nogen Skorsten gaar igennem Rum, der benyttes til Opbevaring af Foder eller andre lige saa ildfængende Genstande, skal der, naar Skorstenen er lodret, uden om den og i passende Højde anbringes en Ramme eller Tralværk 1 Alen fra Skorstenen for at forhindre de ildfængende Genstande fra at komme i Berøring med den. Er Skorstenen trukket i skraa Retning, skal den Del af Rummet, hvorigennem Skorstenen gaar, være fraskilt ved tætte Vægge og saaledes, at man til enhver Tid kan komme til Skorstenen.

Komfurer, Kakkelovne, Kaminer m. m.

Uagtet de herfor gældende Bestemmelser paa mange Punkter er sammenfaldende, er de dog paa mange andre saa forskellige, at det anses for nødvendigt helt at anføre dem:

Bygningsloven for *København* og *Frederiksberg*, § 51, siger:

- 1) Jernovne og Jernrør fra alle Slags Ovne skal have en Afstand af 12 Tommer, Kakkelovne af Porcellæn, Ler, Murværk og lignende Materiale en Afstand af 4 Tommer fra Bygningens Træværk; dog kan Trælister til Kakkelovnspladser anbringes i en Afstand af 8 Tommer fra alle Slags Ovne.
- 2) Jernovne skal staa paa en Fod af Mur eller paa en Jernfod; er der Rist i Ovnens Bundflade, skal der være Askeskuffe i Foden, og denne skal da

være udmuret samt staa paa en Jernplade, der gaar lidt frem for Foden.

- 3) Gulvet skal være belagt med uantændeligt Materiale foran Komfurer og Kaminer i en Afstand af mindst 12 Tommer; foran Kakkelovnsdøre i samme Afstand, men Belægningen skal her tillige gaa i en aftagende Afstand 6 Tommer til hver Side. (Om løse Forsættere se Parentesen Side 26).
- 4) Rørene fra dem skal føres ind i murede Rør uden paa Vejen at passere enten Bjælkelag eller Rum, som paa Grund af deres Beliggenhed eller Bestemmelse udelukker et stadigt Tilsyn med Rørene. Naar Rørene føres gennem Skillevægge, der ikke er af Grundmur, skal Skillevæggen uden om Røret indtil en Afstand af 8 Tommer fra dette være udmuret.
- 5) De skal forsynes med en tætsluttende Dør eller anden Indretning, hvorved Lufttrækket igennem dem kan standses. Dog er Anbringelsen af Spjæld i Rør fra Kakkelovne forbudt.
- 6) Komfurer kan sættes paa Bjælkelagene, dog kun naar deres Bund er fjernet mindst $4\frac{1}{2}$ Tomme fra Gulvet, og dette er gjort uantændeligt under dem. I Tagrum kan Komfurer dog kun anbringes med Stadsbygmesterens (Frederiksberg: Bygningsinspektørens) Tilladelse.

Samme Lov § 52 siger, at alle mere sammensatte Indretninger til Bygningers Opvarmning saa vel som til deres Ventilation skal være underkastet

Bygningskommissionens Bestemmelse om, hvorledes de skal være indrettet.

Anm. 1. Det vides saaledes, at Bygningskommissionen i *København* forlanger, at Varmeledninger og Varmelegemer med varmt Vand — dog ikke Perkins System — og med lavspændt Damp skal holdes $1\frac{1}{2}$ " og 2" fra Træ; ved Perkins System og ved højspændt Damp skal Afstanden mindst være $2\frac{1}{2}$ og 4". Isolerede Ledninger — selv hvor Isolationen er Asbest — maa ingensinde anbringes direkte paa Træ; men Afstanden maa for de to foran nævnte Varmegrupper være mindst henholdsvis $\frac{1}{2}$ og 1"

Bygningskommissionen paa *Frederiksberg* følger samme Regel; men her er den ikke saa bestemt kommet til Orde som i København.

Begge Steder gælder, at Bestemmelsen træffes ved hvert nyt Byggeforetagende og kun for det foreliggende bestemte Tilfælde.

Anm. 2. Ved lavspændt Damp maa i denne Forstand forstaas Damp med et Tryk af indtil $\frac{1}{2}$ Atmosfære ($102-106^{\circ}$ Celcius). Ved højspændt Damp til Varmeledninger forstaas Damp med indtil $1\frac{1}{2}$ Atmosfæres Tryk ($106-126^{\circ}$ C.).

Varmtvandsopvarmningen falder i følgende Kategorier:

a) Lavspændt med Temperatur $95-100^{\circ}$ C.

b) Middelspændt — 130° C.

c) Perkins System:

1) Middelspændt med Temperatur $130-140^{\circ}$ C.

2) Højspændt — $140-150^{\circ}$ C. (undertiden 200° C.).

Ved 1 og 2 forekommer Tryk paa indtil 5 Atmosfærer, og Eksplosionsfare er ikke udelukket. (Efter Dr. von Schwartz's Handbuch. Konstanz 1902).

Lov om Brandvæsenet i *Købstæderne*, § 11, indeholder:

Med Hensyn til Kakkelovne og Kaminer, som her efter opsættes, gælder følgende Regler:

- 1) De maa ikke anbringes nærmere end 8 Tommer til Træværk, hvilken Afstand dog for Ovne af Porcellæn indskrænkes til 4 Tommer.

- 2) De skal staa paa en Fod af fuld Mur eller paa en Jernfod; er der i Kakkelovnens Bundflade en Rist, altsaa i Foden en Askeskuffe, og Kakkelovnen er anbragt paa en hul Jernfod, skal der umiddelbart under Askeskuffen og mindst 2 Tommer fra Gulvet anbringes en Jernplade, der nøjagtigt udfylder Foden.
- 3) Gulvet skal foran Indfyringen i en Afstand af mindst 12 Tommer og til Siden eller bagtil fra Indfyringen i en Afstand af mindst 6 Tommer være belagt med uantændeligt Materiale. (Om løse Forsættere se Parentesen Side 26).
- 4) Rørene fra dem skal føres ind i murede Rør og maa ikke komme Loftet eller Træværk nærmere end 8 Tommer.

De under Nr. 1, 3 og 4 givne Forskrifter kommer ogsaa til Anvendelse paa Komfurer, hvorom § 17 i Bygningslov for Købstæderne iøvrigt siger: Lukkede Ildsteder, eller de saakaldte Kogeindretninger, kan anlægges paa Bjælker, naar der gives dem et Underlag af et dobbelt Lag Mursten, lagt i Forbandt paa Fladen og indfattet i en Jernramme, eller af anden lige saa betryggende Beskaffenhed.

Afviselser fra ovennævnte Bestemmelse kan indrømmes af Brandkommissionen, naar den finder, at der er truffen anden Foranstaltning, der udelukker Brandfare.

Brandpolitiloven for *Landet*, § 10, siger:

For lukkede Ildsteder (Komfurer og andre Kogeindretninger med lukket Indfyring), Jernovne og Kaminer gælder følgende Regler:

- 1) Komfurer, Kaminer og Jernovne maa ikke komme Træværk nærmere end 8 Tommer, hvilken Afstand for Ovne af Porcellæn, Ler- eller Murværk dog indskrænkes til 4 Tommer.
- 2) Rørene fra de nævnte Ildsteder bliver altid at holde 8 Tommer fra Træværk, skal føres ind i en Skorsten og maa ikke passere Rum, hvori Foder eller andre lige saa antændelige Stoffer opbevares. (Loven maa forudsættes at fordre Jern anvendt til Kakkelovnsrør, Just. Min. Skr. Nr. 199 af $12/8$ 90).
- 3) Komfurer kan sættes paa Bjælkelag, naar deres Bund er fjernet mindst $4\frac{1}{4}$ Tomme fra Gulvet, og dette er gjort uantændeligt under dem.
- 4) Jernovne skal staa paa en Fod af Mur eller en Jernfod, der, for saa vidt den ikke er udmuret, skal være aaben; er der Rist i Ovnens Bundflade, skal der være Askeskuffe i Foden, og denne skal være udmuret samt staa paa en Jernplade eller Zinkplade, der gaar lidt frem foran Foden.
- 5) Kaminer kan sættes paa Bjælkelag og skal være undermuret med et dobbelt Lag Mursten, lagt i Forbandt paa Fladen.
- 4) Foran Komfurer og Kaminer i disses hele Udstrækning skal Gulvet bestaa af eller være belagt med uantændeligt Materiale i en Bredde af 12 Tommer. Foran Kakkelovne skal det uantændelige Materiale strække sig mindst 6 Tommer til

hver Side af Døren og kan afrundes mod begge Ender, dog at Bredden foran selve Kakkellovnsdøren skal være 12 Tommer. (I Just. Min. Skr. Nr. 84 af $\frac{1}{3}$ 93 udtales, at løse Metalplader eller „Forsættere“ ikke kan anses for fyldestgørende, og at en fast Forbindelse mellem Gulvet og det uantændelige Materiale maa anses for nødvendig).

Rum, hvori Luft opvarmes til andre Rums Forsyning med varm Luft (Varmekamre), skal have Gulv af uantændeligt Materiale og Vægge af Mur; Loftet derover skal være af Mur eller Jern og Mur.

Rum, hvori Kedler til Varmeledningers Forsyning med Damp eller varmt Vand anbringes, skal have uantændeligt Gulv og Vægge af Mur; Loftet derover skal være af Mur eller af Jern og Mur, medmindre Kedlen er fjernet mindst 2 Alen fra Loftet, i hvilket Tilfælde dette kan være af Træ, røret og pudset. Over Fyrpladsen skal Loftet, hvis det ikke er af Mur eller af Jern og Mur og dets Højde over Risten er mindre end 4 Alen, være røret og pudset og derhos beskyttet af en i mindst en Tommes Afstand fra det ophængt Metalplade, der skal gaa mindst 1 Alen til hver Side udenfor Fyrdøren og være mindst 3 Alen bred.

Ledninger for varm Luft fra Varmekamre skal være af $\frac{1}{2}$ Stens Mur eller $1\frac{1}{2}$ Tomme tyk Monier (Cement og Jern).

Ledninger for Damp eller varmt Vand skal være af Metalrør og holdes mindst 2 Tommer fra Træværk; hvor Rør passerer gennem Træbjælkelaag eller Trævæg,

skal Rummet imellem Rørene og Træværket udfyldes med fast og uantændeligt Materiale.

Køller, Tørrestuer m. m.

B. L. f. K. af $12/4$ 1889 og f. F. af $19/4$ 1890 har i § 64:

Bagerier, Bryggerier, Brænderier, Maltkøller, Tørrestuer til Næringsbrug, Pakhuse, Laboratorier, alle større Fabriks- og Værkstedbygninger samt Lokaler, hvis Højde er over $6\frac{1}{2}$ Alen, skal foruden at være de i øvrigt i denne Lov fastsatte almindelige Regler underkastet, opføres efter saadanne særlige Bestemmelser, som Stadsbygmesteren (Bygningsinspektøren) i hvert enkelt Tilfælde anser fornødent.

I *Købstæderne* skal alle Køller være af Grundmur rundt om, mindst en Sten tyk, og hvælvet. Grisen skal overalt være af samme Tykkelse og Køllen være forsynet med Sten- eller Metalflager, saa at alt i, ved eller omkring Køllen bliver af Mur eller Metal.

Gamle uhvævede Køller maa sikres derved, at der udenomkring Grisen i nogle Tommers Afstand anbringes en Skærm af Jernplader, 1 à $1\frac{1}{2}$ Alen høj, samt imellem Grisen og Flagerne et Hængetag af Jernplader, som gives et Forspring af 10 Tommer over Skærmen, eller ved anden lige saa betryggende Foranstaltning.

(Bygningslov for Kbst. af $30/12$ 1858, § 18).

Ifølge Brandpltl. f. L., § 12, maa Maltgørerier m. fl. Virksomheder kun anbringes i ikke brandfarlige

Bygninger, der enten ved Brandmur eller et Mellemrum af mindst 1 Alen er adskilt fra enhver brandfarlig Bygning eller Del af en Bygning. (Lovens Udtryk. Her synes at mangle „saadan“ foran „Bygning“).

I sidstnævnte Lovs § 14 siges om Køller, hvad der foran er anført for Købstæderne i første Stykke og tillige, at Grundmuren skal være af brændte Sten, samt at Maltflagerne skal være af Metal; endelig bestemmes det, at alle i Køller værende Lemme og Døre skal være af Jern og anbragt i en Jernramme med Fals og skal til enhver Tid kunne lukkes forsvarligt.

Enhver Kølleskorsten af Træ skal inden 1 Aar fjernes og ombyttes med en Skorsten af Grundmur. Kølleskorstene af Jern, der noget Steds maatte findes, kan efter særlig Tilladelse for hvert enkelt Tilfælde indtil videre forblive i Bygninger med Stentag.

Under ovennævnte Køller skal ikke være indbefattet saadanne Indretninger, der kun anvendes til Husbrug, naar disse er anbragt i Bygninger, der er fjernet 50 Alen fra nærmeste Bygninger og belagt med ildfast Tag; endvidere saadanne, der til samme Brug anbringes i selve Skorstenene. (Saadanne Kølleindretninger i Skorstenen maa dog ikke være af Træværk. Just. Min. Skr. af $15/4$ 1873).

Tørrestuer til Næringsbrug eller andre Rum, hvor der til industrielt Brug anvendes større Varme, skal paa *Landet* have Stengulv; Ventilationsrør eller Emrør skal være af $1/2$ Stens Mur muret i Kalk eller af Jernrør forsynet med Jernrammer, hvor de gaar igennem Vægge, Loft eller Gulv, og maa ikke hvile paa

Trærammer; varmegivende Rør maa ikke komme Træværk nærmere end $8\frac{1}{2}$ Tomme; Loftet skal være af Mur eller Jern og Mur; det kan dog være røret og pudset, naar der i mindst 1 Tommes Afstand fra samme og i dets hele Udstrækning er ophængt en Metalplade; anvendes der Temperatur af over 30° R., skal Væggene være af mindst 1 Stens Grundmur; overstiger Temperaturen ikke 30° R., kan Væggene være af Mur, Bindingsværk eller af Planker eller dobbelte Brædder; i begge de sidste Tilfælde mindst 2 Tommer tykke og paa begge Sider røret og pudset med Kalk. (Brandpltl. f. L., § 12).

Bagerier og Bagerovne

er ifølge Bygningslovene f. *Kbhvn.* og *Frdbg.* § 64 underkastet de særlige Bestemmelser, som Stadsbygmesteren (Bygningsinspektøren) i hvert enkelt Tilfælde anser fornødent.

I *Købstæderne* skal alle nye Bagerovne forsynes med dobbelte Hvælvinger. (B. L. F. Kbst. af $30/12$ 58, § 18).

Paa *Landet* skal Loftet i Bagerovnsrum, saafremt det ikke er pudset med Kalk, bestaa af sammenpløjede Brædder. (§ 9).

Bagerovne til Husholdningsbrug kan have snævre Skorstene. (§ 11).

Fabriksmæssigt drevet Bageri maa kun anbringes i ikke brandfarlig Bygning, og skal denne ved Brandmur eller mindst 1 Alens Afstand være adskilt fra

enhver brandfarlig Bygning eller Del af en (saadan?) Bygning. (§ 12).

Den Del af en Bagerovn, der ligger under den plane Ildfilade (Herden), kan opføres af raa Sten eller Kampesten, den øvrige Del skal opføres af brændte Sten og skal bestaa af en mindst $8\frac{1}{2}$ Tomme tyk Hvælving med mindst $4\frac{1}{4}$ Tomme tykt i Kalk muret Murværk uden om Hvælvingen og de ovenpaa samme anbragte Røgkanaler, der ligeledes skal være muret i Kalk. En Bagerovn skal anbringes saaledes, at den kan efterses baade fra oven og fra Siderne, og maa intet Træværk findes nærmere ved Ovnens udvendige Side end 22 Tommer, hvorhos Ovnens Overkant skal være mindst 18 Tommer fjernet fra det pudsede Loft (se foran, hvad anført af § 9). Trækrørene maa ikke udmunde umiddelbart i Skorstenen, men kun igennem et Samlingsrør. Dørene for Bagerovnen samt Lukker for Trækrørene skal være af Jern. Udenfor Ovnen skal der være en mindst 12 Tommer bred og 8 Tommer dyb Fyrgrav, medmindre der indenfor Ovnens Dør anbringes en Fordybning, der midlertidigt kan optage den udragede Ild og Aske.

Bagerovne til Husbrug kan dog opføres af raa Sten, naar Murværket uden om Hvælvingen og de ovenpaa samme anbragte Røgkanaler gives en Tykkelse af mindst $8\frac{1}{2}$ Tomme, ligesom ogsaa Fyrgraven for saadanne Ovne kan bortfalde, naar hele Gulvet bestaar af uantændeligt Materiale og der fra det Rum, hvori Bagerovnen er anbragt, ikke findes Opgang til Loftsrummet.

I Bagerier til Næringsbrug skal der over Røgkanalerne være en $4\frac{1}{4}$ Tomme tyk Hvælving; dog er det tilstrækkeligt, at det ovenfor nævnte $4\frac{1}{4}$ Tomme tykke Murværk, der skal være over Røgkanalerne, mures som Hvælving.

Anvendes Rummet over Bagerovne til Tørring eller Opbevaringssted, skal dette saavel ved Ovne til Næringsbrug som ved Ovne til Husbrug være overhælveth med mindst $4\frac{1}{4}$ Tomme tyk Hvælving. Anvendes Rummet over Bagerovne ikke til Tørring eller Opbevaringssted, skal den udvendige Mur omkring enhver Bagerovn i $4\frac{1}{2}$ Tommes Tykkelse opføres en halv Alen højere end Ovnhvælvingens Overflade, og det derved fremkomne Rum fyldes med Sand. For saa vidt der noget Steds ovenpaa ældre Bagerovne maatte findes afsluttede Rum til Tørring eller Opbevaring, der ikke er indrettet i Overensstemmelse hermed eller paa anden lige saa betryggende Maade, skal de inden Forløbet af 5 Aar enten fjernes eller overhælveth.

I Bagerier til Næringsbrug skal Loftet i det Rum, hvor Indfyringen sker, være pudset med Kalk, hvorhos der over Indfyringen skal anbringes en Kappe af Mur eller Metal.

(Brandpltl. f. L. § 13; om Tag over Bagerier se foran under „Tagdækning“ særlig Bestemmelse Side 12.)

II.

Uddrag

af

Brandpolitilovgivningen.

- Jfr.: 1) Lov om Brandvæsenet i Købstæderne med Undtagelse af København af $2\frac{1}{3}$ 73. (L. o. B. i Kbst.).
- „ 2) Lov om Brandpolitiet paa Landet af $\frac{2}{3}$ 61; $\frac{1}{3}$ 89, Bkg. af $\frac{30}{3}$ s. A., Lov af $\frac{6}{4}$ 98 og Bkg. af 16. s. M. (Brdpltl. f. L.).
- „ 3) Lov af $\frac{15}{4}$ 68 om Brandvæsenet i København med forskellige Bekendtgørelser m. m. (Kbhvn.s Bv.).
- „ 4) Reglement af $\frac{1}{2}$ 77 for Brandvæsenet paa Frederiksberg og Vedtægt af $\frac{12}{7}$ 92 for Frederiksberg Brandvæsen (Frdbrg. Bv.).

Obs. I H. t. L. o. B. i Kbst. § 1 skal der af Byraadet for enhver Købstad, København undtagen, udarbejdes en Vedtægt for Brandvæsenets Ordning; Vedtægten skal stadfæstes af Amtmanden og i H. t. Bkg. af $\frac{6}{11}$ 1873 være til Salg for en billig Betaling.

Om Omgang med Ild og Lys m. m.

Enhver er pligtig med tilbørlig Forsigtighed at omgaas Ild og Lys (Brdpltl. f. L. har tillige „Svovlstikker“) og med alt, hvad der kan fremkalde eller befordre Ildebrand. Saa skal og enhver Husfader eller Husbond paase, at hans Børn, Tyende eller andre Personer, der hører til hans Husstand, eller som i hans Tjeneste har Forretning i hans Hus, i saa Henseende udviser forsvarligt Forhold (*Brndplt. f. L. § 21; Kbhvns. Bv. § 11. Frdbg. Bv. § 5 og L. o. B. i Kbstdrne. § 5*).

De 3 sidste Bestemmelser fortsætter: Det skal endelig ogsaa paaligge Husejere at være opmærksomme paa og saavidt muligt at afværge eller forhindre Tilsidesættelse af foranførte Bestemmelser fra deres Lejeres eller Husbeboeres Side.

Det forbydes udtrykkeligt at henlægge letfængelige Ting, saasom Hør, Hamp, Hø, Halm og deslige tæt ved Ildsteder eller opad Røgledninger fra saadanne; at ryge Tobak eller bære tændt Lys eller Lampe, der ikke er indesluttet i forsvarlig Lygte, eller bære Gløder eller anden Ild, der ikke er forvaret i lukket Ildkasse, i Stalde eller paa andre Steder, hvor Hø, Halm eller andre letfængelige Genstande opbevares; at eftersøge Utætheder i Gasledninger ved Hjælp af Lys, medmindre det sker ved en af Gasværkets Folk eller en kyndig Haandværker (*Kbhvns. Bv. § 12* har her „autoreret Gasmester“); i Bygninger (disse Ord er udeladt i *Kbhvns. B. v. § 12*) at opbevare Aske og andet Afald fra Ildsteder enten ublandet eller blandet med

Fejeskarn og deslige, undtagen i Kar af Metal, Sten eller Ler, eller at udkaste saadant paa Møddinger, før enhver Fare for Antændelse er fjernet ved Paagyldelse af Vand eller paa anden Maade (de to sidste Sætninger findes ikke i Kbhvns. Bv.) at affyre Skydevaaben i Nærheden af Bygninger eller Stakke og andre letantændelige Genstande; at afbrænde Fyrværkerisager saavel som at illuminere med Fakler eller Begkranse uden Politiets Tilladelse; at antænde Halmdynger eller andre Dynger af forbrændeligt Affald eller andre forbrændelige Genstande uden Politiets Tilladelse (L. o. B. i Kbstdrn. § 6; Kbhvns. B. v. § 12 og Frbg. B. v. § 6).

Som det vil fremgaa af foranstaaende har *Brdpllt. f. L.* ikke saa detaillerede Bestemmelser; dens § 21, 2. Stykke indeholder:

Brugen af Stenolie (Petroleum), Fotogén, Gasolin og lignende letantændelige Stoffer i flydende Tilstand forbydes i Stalde, Loer og Lader samt paa Foderlofter undtagen i forsvarlige Lygter, som er forsynet med en solid Metalbeholder. § 45 indeholder Bestemmelse om, at det halvaarlige Brandsyn, skal paase, at Lygterne er i forsvarlig Stand.

Brugen af flyttelige og midlertidige Ildsteder paa Gade og offentlig Plads eller Vej er i *København* underkastet de Forsigtighedsregler, Brandvæsenet maatte foreskrive, og paa *Frederiksberg* eller i *Købstæderne* de i Vedtægterne foreskrevne, alm. Forsigtighedsregler.

Brandinspektør eller Brandkommission har derhos at føre særligt Tilsyn med saadanne Ildsteder og kan

i enkelte Tilfælde forbyde dem, naar Brandfare maatte være at befrygte (Kbhvns. Bv. § 13. Fdgb. Bv. og L. o. B. i Kbstdrn. § 7).

Alm. borgerlig Straffelov af $10\frac{1}{2}$ 1866 § 284 udsiger: Den, som ved Tilsidesættelse af almindelig Forsigtighed afstedkommer Ildsvaade, straffes med Fængsel, hvilken Straf dog bortfalder, naar han erstatter Skaden.

Om Skorstene, Kakkelovne m. m.

Om Konstruktion og Afstand fra Træ m. m. se „Uddrag af Bygningsbestemmelser m. m.“ Side 14-26.

Skorstenes behørig Vedligeholdelse og Rensning paahviler Ejeren; paa Landet dog Brugeren, saafremt han har hele Stedet i Fæste eller Leje eller paa anden Maade til udelukkende Afbenyttelse. Hvor tit Skorstene skal renses, fastsættes i København af Brandvæsenet, paa Frederiksberg af Kommunalbestyrelsen og i Købstæderne af Byraadet. Paa Landet skal Rensningen ske mindst 4 Gange om Aaret.

Rensningens Udførelse tilkommer de af de kommunale Myndigheder ansatte Skorstensfejere, og bærer disse Ansaret derfor, saafremt da Ejeren ikke lægger Hindringer i Vejen for Arbejdets Udførelse eller ved urigtige Forklaringer giver Anledning til, at Fejningen af Skorstenene ikke foretages til de fastsatte Tider.

Paa *Landet* maa vide Skorstene slet ikke udbrændes, medens snævre Skorstene og i det Hele taget Skorstene i *København* paa *Frederiksberg* og i *Købstæderne* med de stedlige Brandautoriteters Tilladelse

(Brandfogeden, Brandvæsenet, Brandinspektøren og Brandkommissionen) og under deres Tilsyn kan udbrændes.

(Kbhvns. Bv. § 14, Frdbg. Bv. og L. o. B. i Kbst. 8, Brandplt. f. L. § 22).

For Rensningen af Kakkelovnsrør og andre til Skorstene førende Røgledninger er den ansvarlig, der beboer den Lejlighed, til hvilken Røgledninger hører, saafremt han enten er Ejer eller Lejer med mindst et Fjerdingaars Opsigelse. Har den, der beboer Lejligheden, lejet med kortere Opsigelse, paahviler Ansvar et den, af hvem han har lejet, hvad enten denne er Ejer eller Lejer.

(Kbhvns. Bv. § 15; Frdbg. B. v. og Lov o. B. i Kbst. 9).

Brandplt. f. L. § 22, 3. Stykke indeholder kun: „Renholdelsen af Kakkelovne og Kakkelovnsrør har hver Husfader at passe for sin Beboelseslejligheds Vedkommende“.

Ansaret for, at deslige Rørledninger vedligeholdes i saadan Stand, at de ikke medfører Brandfare, paahviler i Forening med Ejeren tillige Lejeren, naar denne ikke betimelig har anmeldt en ham bekendt Mangel for Ejeren eller i fornødent Fald for Brandinspektøren (*Frdbg.*) eller for Brandkommissionen (*i Købstæderne*).

I *København* sker saadan Melding til Brandvæsenet; medens Forholdet til Ejeren aldeles ikke nævnes.

Den, der bevislig har overdraget Renholdelsen af samtlige Kakkelovne og Kaminer i den af ham beboede Lejlighed til en af Magistrat, Kommunalbestyrelse

eller Byraad beskikket (antagen) Skorstensfejer, fritages for alt Ansvar for Renholdelse af disse med tilhørende Rørledninger.

(Kbbvns. B. v. § 15, Frdgb. B. v. og L. o. B. i Kbstdrne. § 9).

Paa *Landet* kan Skorstensfejere ansættes af Amtmanden efter Overenkomst med vedkommende Sogneraad, og enhver kan ved at benytte de saaledes fast ansatte Skorstensfejere befri sig for det med Skorstenes og Kakkelovnes forsvarlige Rensning paahvilende Ansvar (Brandplt. f. L. § 23 og 45).

Større Oplag af Tømmer, Brændsel m. m.

Brænde, Stenkul, Tørv og andet Brændsel maa, for saa vidt det ikke er bestemt til Brug i Husholdning og i daglig Næringsbrug, i *København* ikke oplægges udenfor Hus uden Brandvæsenets Tilladelse; paa *Frederiksberg* og i *Købstæderne* er saadan Oplægning kun forbudt, naar Brandkommissionen finder, at der dermed er forbundet Brandfare. Større Oplag af Tømmer og Brædder samt Halmstakke udenfor Hus maa paa *Frederiksberg* og i *Købstæderne* kun have paa saadanne Steder, som Brandkommissionen anser for passende og under de i de stedlige Brandvedtægter fastsatte Regler.

(Kbhvns. Bv. § 17, 1. Punktum; Frdbg. B. v. og L. o. B. i Kbstdrn. § 12).

Ifølge Justitsministeriets Bekendtgørelse af ²⁷/₇ 1882 gælder følgende Regler for *København*.

Større Oplag af Træ, forarbejdet eller uforarbejdet, saasom Tømmer, Brædder, Tønder og lignende, maa ej heller have udenfor Hus uden Brandvæsenets Tilladelse og kun paa saadanne Steder, som dertil anses passende, og under saadanne Betingelser, som Brandvæsenet finder det fornødent at foreskrive.

Ved Raadstueplakat af $\frac{1}{12}$ 1903 er for København fastsat følgende Bestemmelser for større Oplag udenfor Hus af de foran omhandlede Træmaterialer.

A. Egentlige Oplagspladser.

1.

Ved Opstabling af Brædder og Planker af indtil 3 Tommers (7,75 Centimeters) Tykkelse i krydsvis lagte eller oppindede Stabler, herunder indbefattet Pakkasser, Foustager, Kurve o. lign. maa den sammenhængende Belægning ikke gives en Grundflade over 500 □ Alen (200 □ Meter) og Højde over 9 Alen (5,65 Meter), eksklusive Taget. Den indbyrdes Afstand imellem hver belagt 500 □ Alen og Afstand fra Bygning paa egen Grund (herfra undtagen Kontorbygning paa ikke over 100 □ Alen) skal i Belægningens hele Højde være mindst 5 Alen (3,15 Meter); Afstanden fra Nabogrænse, naar Naboparcellen støder til med Brandgavl, skal være mindst 3 Alen (1,90 Meter), fra Vinduer i ubeboet Naboejendom med 2 Etager mindst 10 Alen (6,3 Meter), fra Vinduer i ubeboet Naboejendom med flere end 2 Etager og fra Vinduer i beboet Naboejendom med 2 Etager mindst 15 Alen (9,4 Meter) og, naar Nabo-

ejendommen har flere Etager, mindst 25 Alen (15,7 Meter). Som Naboejendom betragtes ogsaa overfor liggende Ejendom. Ved ubeboet Ejendom forstaas Ejendom uden Natteophold.

2.

Ved Stabler af Brædder og Planker af indtil 3 Tommers (7,75 Centimeters) Tykkelse, tæt sammenlagte eller stillede paa Enden (altsaa uden Luftrum imellem de enkelte Brædder eller Planker), herunder indbefattet Smaabrænde (Splitved), maa den sammenhængende Belægning ligeledes ikke gives større Grundflade end 500 □ Alen (200 □ Meter), Kubikindhold ikke over 4500 Kubikalen (1100 Kubikmeter), dog saaledes, at Højden for sammenlagte Stabler og Splitved ikke overstiger 9 Alen (5,65 Meter).

Den indbyrdes Afstand imellem hver belagt 500 □ Alen og fra Vindue i Bygning med Ildsted paa egen Grund skal være mindst 3 Alen (1,90 Meter), Afstanden fra Vindue i Bygning paa Nabogrund mindst 7 Alen (4,4 Meter).

3.

Ved Tømmer, Rundstammer, Brænde ikke under 3 Tommer (10,25 Centimeter) i mindst Dimension maa den sammenhængende Belægning ligeledes ikke gives større Grundflade end 500 □ Alen (200 □ Meter); Højde ikke over 9 Alen (5,65 Meter); den indbyrdes Afstand imellem hver belagt 500 □ Alen og Afstand fra Vindue i Bygning med Ildsted paa egen Grund eller Nabogrund som under 2.

4.

I foranstaaende Bestemmelser regnes Skure af Træ, saavel lukkede som aabne, i hvilke Lagring finder Sted, som Belægninger af det Materiale, der lagres i dem; Afstand fra dem for udenfor lagret Materiale og Bygning paa egen eller Nabogrund skal derfor være den samme som angivet for aaben Stabel af tilsvarende Materialier.

5.

Hvor Brandvæsenet skønner det tilstedeligt, kan sammenstødende Lagre af fornævnte Materialier behandles som udgørende et sammenhørende Lager, dog at de herom givne Bestemmelser for Grundflader, Højder, Afstande m. m. for Stabler iagttages. Ligeledes kan Brandvæsenet ved eksisterende Lagerpladser give saadanne Dispensationer fra foranstaaende Bestemmelser, som skønnes tilstedelige overfor brandvæsenlige Hensyn, dog kun saa længe Lagerpladsen forbliver i den nuværende Besidders Eje eller Lejers Brug.

B. Industrielle Virksomheder og mindre Lagere i tættere bebyggede Dele af Staden.

De herunder faldende Lagere udenfor Hus er underkastet Brandvæsenets Skøn i hvert enkelt Tilfælde.

Vedtægt af $12/7$ 1892 for *Frederiksberg* Brandvæsen § 21 indeholder:

Medens større Oplag af Tømmer og Brædder samt Korn-, Hø- og Halmstakke udenfor Hus overhovedet ikkun maa have paa saadanne Steder, som Brand-

kommissionen anser for passende, fastsættes for slige Oplag m. v. følgende nærmere Bestemmelser:

- 1) Brædde- og Tømmerstabler maa ikke have en større Højde end 6 Alen eller bedække et større Areal end henholdsvis 200 og 300 □ Alen.
- 2) Mellem de enkelte Stabler af Brædder eller Tømmer skal der være fri Passage af mindst 3 Alens Bredde, imellem Stablerne og Parcellens Grænser — herunder ikke indbefattet Grænsen mod offentlig Gade, eller Vej — fri Passage af mindst 6 Alens Bredde, mellem Stablerne og Bygninger eller Skure paa Parcellen fri Passage af mindst 10 Alens Bredde, og mellem dem og Bygninger, derunder Skure paa Nabogrund, der ikke vender Brandmur mod Stablerne, fri Passage af mindst 15 Alens Bredde.
- 3) For Stabler af Brænde, Stenkul, Tørv og andet Brændsel, samt af andre Trævarer, forarbejdet eller uforarbejdet, gælder samme Bestemmelser som for Stabler af Tømmer.
- 4) Korn-, Hø- og Halmstakke skal i Bydistriktet og i de Dele af Landdistriktet, hvor der findes en tættere Bebyggelse, være fjernet mindst 20 Alen fra Bygninger eller Skure, saavel paa egen Grund som paa Nabogrund.

Hvor de stedlige Forhold taler derfor, skal Brandinspektøren dog kunne tillade Afvigelser fra foranstaaende Regler.

Et Eksemplar af foranstaaende Bestemmelser skal altid findes opslaaet paa et iøjnefaldende Sted paa

Pladser, hvor der findes Oplag af den foran under 1—3 nævnte Art.

Bestemmelser om de foran omhandlede Oplag skal i H. t. Lov om Brand. i *Købstd.* § 1 g findes optagen i *Kbstd.s* Vedtægter for Brandvæsenet; men da disse Bestemmelser i nævnte Henseende er højst forskellige og for nogle Byer ikke videre udtømmende — Stablernes Højde varierer saaledes fra 6—12 Alen, og i andre omtales hverken Højden eller Størrelsen af Stablernes Grundflader — er de ikke anført her.

Obs. De mest almindelige Bestemmelser er:
Stablernes Højde fra 6—12 Alen.

- Grundflade 100 □ Al. for Brædder og 200 □ Al. for Tømmer.
- indbyrdes Afstand 3 Al. forneden og mindst 1 Al. foroven.
- Afstand for Bygninger mindst 3 Alen (flere Steder større Afstand).

Træbearbejdningsværksteder.

Lov af $15\frac{1}{5}$ 68 om B. v. i *Kbhvn.* § 25. Reglement for B. v. i *Frdbg.* Sogn af $1\frac{1}{2}$ 1877 § 20 og Lov B. v. i *Kbstdrn.* af $21\frac{1}{3}$ 71 § 20 indeholder:

Værksteder til flere end (i København „i det mindste“) 2 Arbejdere for Snedkere, Stolemagere, Fortepianofabrikanter, Forgyldere og andre Haandværkere, der arbejder i Træ, skal være adskilt fra tilstødende Beboelseslejligheder ved Vægge, der er af Mur eller røret og pudset, og naar der findes Beboelseslejligheder over eller under

saadanne Værksteder, skal Løfterne henholdsvis i Værkstederne eller i det underliggende Lokale være gibset.

(For København er Ordstillingen lidt anderledes, men Indholdet det samme.)

Ved Justm. Bkgl. af $12/8$ 1871 er Magistraten i København bemyndiget til at fritage for lagttagelse af Bestemmelserne om Pudsning og Gibsning henholdsvis af Vægge og Løfter i de foran omhandlede Værksteder i følgende Tilfælde:

- 1) naar Værkstederne findes paa Loftet, hvor der ikke er Beboelseslejligheder, imod at Vægge og Løfter beklædes eller bestryges med et eller andet Materiale, som af Brandvæsenet er anerkendt for skikket til at yde en betydelig Modstand imod Ilds videre Udbredelse, f. Eks. Tagpap, tykt, med Kalk overstrøget Papir, Vandglas og deslige. Naar der i Værkstedet findes Tagskraaninger, kan derhos Fritagelse for de nævnte Bestemmelser paa de angivne Betingelser meddeles for Tagskraaningernes Vedkommende, selv om der er Beboelseslejligheder paa Loftet;
- 2) i Værksteder i særskilte Bygninger, der alene benyttes til Værksted, dog saaledes at det kan fordres, at de paa den under Nr. 1 anførte Maade gøres mindre antændelige;
- 3) i Værksteder, hvor der anvendes Maskinkraft, imod at de paa den under Nr. 1 anførte Maade gøres mindre antændelige.

Iøvrigt vil de nævnte Fritagelser kun være at meddele, for saa vidt lagttagelsen af Lovens Forskrifter

vil medføre betydelige Ulemper og Undladelsen derhos efter de stedlige Forhold og den paagældende Bygnings Benyttelse ikke kan antages at medføre særlig Fare for Mennesker eller tilgrænsende Bygninger.

De tre ved dette Afsnits Begyndelse nævnte Love og Reglementer fortsætter nu ganske enslydende:

Naar der i saadanne Værksteder findes aabne Ildsteder, Kaminer, Kakkelovne eller Limovne, skal de aabne Ildsteder og Kaminer være forsynet med Jern-døre og en Gulvplade af uforbrændeligt Materiale af 18 Tommers Bredde; Kakkelovne og Limovne skal staa paa en Gulvplade af uforbrændeligt Materiale, som til hver Side er $13\frac{1}{2}$ Tomme bredere end Ovnene, ligesom der uden for Fyrdøren skal anbringes en Metalkasse af 18 Tommers Højde, der er saaledes fastgjort til Ovnene, at Ild fra Fyrdøren maa falde i Kassen. Endvidere skal der i saadanne Værksteder findes en Vandhane eller en med Vand fyldt Vandbeholder af passende Størrelse, to Vandspande og en Svaber.

For *Københavns* Vedkommende er der ved Justm. Bkgl. af $27\frac{1}{2}$ 78 til sidste Punktum gjort den Tilføjelse, at Reglen om Vandhane, Vandtønde m. m. er gældende uden Hensyn til, om der i Værkstederne findes Ildsteder eller ikke.

Løvrigt forholdes med Benyttelsen af de omhandlede Værksteder samt de dertil hørende Oplag af Træmateriale i Overensstemmelse med de i Vedtægten

givne Forskrifter. (I *København* efter de nærmere Forskrifter af Brandvæsenet).

Ved Raadstue-Plakat af 1. November 1882 er der for *København* givet følgende Bestemmelser for Benyttelse af Værksteder for Snedkere m. fl.

§ 1. Det forbydes at bruge Ild udenfor Ovnene eller Kakkellovnen, at ryge Tobak, at tilvirke Politur, Beitser eller lignende Præparater, hvortil anvendes Spiritus, Terpentin eller andre flygtige og letantændelige Stoffer, samt at benytte eller hensætte saadanne Stoffer eller Præparater tæt ved Ovne eller Flammer.

§ 2. Naar Limpotte bruges, skal denne sættes paa en Metalplade, der i det mindste rager 3 Tommer udenfor den til alle Sider.

§ 3. Lys maa kun benyttes, naar det er anbragt i en forsvarlig Lyseplade af Metal eller andet uforbrændeligt Materiale med tilhørende velsluttende Lysesaks, at pudse eller slukke Tællelys med Fingrene forbydes; det maa kun ske med Lysesaks. Belysningsvædske, der i Henhold til Lov af 26. November 1870 (nu Lov af 23/1 1903) skal mærkes „Farlig“ (nu „Brandfarlig“) maa ikke benyttes.

(Paa Grund af den ret betydelige Præmieforhøjelse, der af Københavns Brandforsikring i H. t. „Klassifikations-Tarif“ forlanges for „Træarbejdeværksteder“ med fra 3 Bænke (eller Mand), naar der paa slige Værksteder anvendes transportabelt Lys eller Petroleum, er denne Belysning vist nu ganske forsvunden paa Træbearbejdningsværksteder, der i København findes i Ejen-

domme, der ligger inden for nævnte Brandforsikrings Omraade).

§ 4. Af Friktionsfyrstikker maa ikke benyttes andre Sorter end de, som kun tænder ved at stryges mod en særlig dertil præpareret Flade. De maa ikke henligge løse, men skal være indesluttet i lukkede Kasser af Metal eller andet uforbrændeligt Materiale. Naar saadanne Fyrstikker er brugt, maa de ikke kastes paa Gulvet, men skal enten kastes i Ovnens eller, efter at være fuldstændig slukket, lægges paa Lysepladsen eller andre ligesaa sikre Steder.

§ 5. Træ maa ikke henstilles til Tørring, henlægges eller ophænges nærmere ved Ovnens end 3 Fod, indenfor hvilken Afstand Pladsen om Ovnens desuden altid skal holdes fri for Spaaner og andet Affald. Spaaner maa ikke blive liggende paa Værkstedsgulvet fra den ene Dag til den anden, men skal hver Aften, straks efter at Arbejdet er endt, enten fjernes fra Værkstedet eller nedpakkes i Trækasser med tætsluttende Laag, indvendig beklædt med Blik, der kan henstaa paa Værkstedet. Hvor Plads til saadanne Kasser mangler, skal Spaanerne, saavidt de ikke fjernes fra Værkstedet, hver Aften samles i Sække, der den følgende Dag, inden Arbejdet atter begynder, maa bringes bort.

Større Oplag af Spaaner skal altid være fast sammenpakket og maa kun findes paa Steder, der er fuldstændig aflukket for uvedkommende, og hvor de ikke kan medføre nogen særlig Brandfare.

§ 6. Oplag af Træmateriale maa ikke finde Sted paa Trapper og Gange, og i Porte kun med Brandvæsenets særlige Tilladelse.

Haandværkere, der arbejder baade i Træ og i Jern, maa ikke have Træmaterialier eller Træarbejde staaende i Smedien længere Tid eller i større Mængde end fornødent til Arbejdets Udførelse.

§ 7. Forinden Folkene, efter at Arbejdet om Aftenen er endt, forlader Værkstedet, skal Ild og Lys fuldstændig slukkes, hvorefter Værkstedet aflukkes for uvedkommende.

§ 8. Paa ethvert af de omhandlede Værksteder skal et Aftryk af disse Bestemmelser findes opslaaet paa et iøjnefaldende Sted, og Husbonden skal paase, at det ikke nedtages eller tilintetgøres, og at de her givne Forskrifter overholdes, ligesom at der overhovedet paa Værkstedet iagttages den størst mulige Forsigtighed ved Benyttelsen af Ild og Lys.

I Vedtægt for *Frederiksberg* Brandvæsen af $12/7$ 1892 findes i § 24 følgende Regler for Benyttelsen af Værksteder til flere end to Haandværkere, der arbejder i Træ.

§ 1. Det forbydes at bruge Ild udenfor Ovnene eller Kakkellovnen samt at ryge Tobak.

§ 2. (Som for København § 2).

§ 3. Lys maa kun benyttes, naar det er anbragt i en forsvarlig Lyseplade af Metal eller andet uforbrændeligt Materiale; at pudse eller at slukke Tællelys med Fingrene forbydes, det maa kun ske med Lysesaks.

§ 4. Naar Tændstikkerne er brugt, maa de ikke kastes paa Gulvet, men skal enten kastes i Ovnene eller paa andre ligesaa sikre Steder.

§ 5. Spaaner og andre letfængelige Ting maa ikke ligge spredt paa Værkstedsgulvet fra den ene Dag til den anden, men skal hver Aften, straks efter at Arbejdet er endt, enten fjernes fra Værkstedet eller nedpakkedes i Kasser med tætsluttende Laag, der kan henstaa paa Værkstedet. Hvor Plads til saadanne Kasser mangler, skal Spaanerne, for saa vidt de ikke fjernes fra Værkstedet, hver Aften samles i Sække, der den følgende Dag, inden Arbejdet atter begynder, maa bringes bort.

Større Oplag af Spaaner skal altid være fast sammenpakkede og maa kun findes paa Steder, der er fuldstændig aflukket for uvedkommende, og hvor de ikke kan medføre nogen særlig Brandfare.

§ 6, 7, 8. (Som København § 6, 7, 8.)

Med Hensyn til de for de enkelte *Købstæder* for Træbearbejdning sværksteder gældende Regler, der i H. t. Lov om Brandvæsenet af $21\frac{1}{3}$ 73 § 1 g skal findes i Byernes Vedtægter for Brandvæsenet, da maa der henvises til disse Vedtægter, der er en Del uensartet; som Eksempel skal nævnes:

ad Pkt. 1. Forbud mod Tobaksrygning omtales enten slet ikke eller f. Eks. har den Affattelse, at Tobaksrygning kun er forbudt af Pibe uden Laag.

ad Pkt. 2. Brugen af Limpotte omtales undertiden slet ikke.

ad Pkt. 3. Her findes nogle Afvigelser af mindre Betydning (om Tællelys og Pudsningen af saadanne).

ad Pkt. 4. En stor Del ældre Bestemmelser indeholder Betingelse for Brugen af Friktionsfyrstikker, der ikke maa henligge løse, men opbevares i lukkede Kasser af Metal eller lign., medens andre har samme Ordlyd som i Vedtægten for Frederiksberg.

ad Pkt. 5. Nogle Vedtægter indeholder slet ingen Bestemmelse om Spaaner paa Værkstedet Natten over; andre tillader saadant Oplag paa Gulvet, naar Spaanerne blot sammenpakkes i et dertil bestemt Hjørne saa langt fra Ildsted som muligt.

ad Pkt. 6. Nogle Vedtægter tier helt om dette Punkt.

Om Krudt, Fyrværkerisager og andre eksploderende Stoffer.

I § 22 i Lov af ¹⁵/₅ 1868 om Brandvæsenet i *København* er det fastsat, at Fabrikker, hvori tilvirkes eller behandles let eksploderende og let antændelige Stoffer, saasom Krudtmøller, Nitroglycirinfabrikker, Skydebomuldsfabrikker, samt Knaldsølv- og Fænghættefabrikker og større Fyrværkerifabrikker ikke maa anlægges undtagen i isolerede Bygninger, der ligger i en saadan Afstand fra anden Mands Grund, som af Brandvæsenet findes passende.

I *København* maa ingen i sit Hus eller samlet paa et Sted have mere end 4 Pd. Krudt, der skal opbevares i vel tillukkede og tætte Beholdere. De, som

handler med Krudt, maa dog desuden have indtil 10 Pd. Krudt, der skal gemmes i et aflaaaset Blik- eller Kobberrum og være ophængt under Taget over Hanebjælkerne. Hvor der maatte være særlig Trang dertil, kan denne sidstnævnte Beholdning med Brandvæsenets Tilladelse og paa de af dette fastsatte Vilkaar imidlertid forøges til 16 Pd.

I Stedet for hvert Pund Krudt i de ovennævnte Beholdninger er det tilladt at have enten 2 Pund Fyrværkerisager (Hylstrenes Vægt iberegnet), eller 300 skarpe Patroner til Geværer eller 1,500 skarpe Patroner til Omdrejningspistoler (Revolvere) eller 15,000 Salonpatroner eller 30,000 Fænghætter eller tomme Patronhylstre, forsynet med Fænghætter.

Sprængstoffer, som eksploderende Bomuld, Dynamit eller andre nitroglycerinholdige Sprængstoffer, Nitroglycerin, Knaldkviksølv og deslige maa kun have med Brandvæsenets Samtykke og kun i saa smaa Kvantiteter og paa saadanne Steder, at deres Eksplosion efter Brandvæsenets Skøn ikke kan antages at medføre Ødelæggelse af større Betydning, samt under de Betingelser, som Brandvæsenet i hvert enkelt Tilfælde maatte foreskrive.

(Kbhvn. B. v. § 18, rettet ved Bkg. af $17/8$ 1877; for Militæretaten er ansat særlige Regler i Skr. af $29/3$ og $5/4$ 1871).

For København gælder endvidere følgende Raadstueplakat af $3/12$ 1890:

Paa Stadens Grund maa Fyldning af Patroner med Sprængstoffer, som eksploderende Bomuld, Dynamit

eller andre nitroglycerinholdige Sprængstoffer, Nitroglycerin og deslige, uden Brandvæsenets særlige Tilladelse ikke finde Sted. Transport af saadanne Sprængstoffer samt af dermed fyldte Patroner maa kun foregaa med Kvantiteter af indtil 4 Pund ad Gangen. Sprængstofferne skal under Transporten være anbragt i en solid Kasse eller lignende Indpakning, saaledes lukket, at intet kan spildes, og af en saadan Konstruktion og Styrke, at den ikke let kan brydes itu eller tilfældigt aabnes under Transporten. Indpakningen skal være tydeligt mærket med fuldstændig Angivelse af Indholdets Beskaffenhed. Bestaaer Indholdet af færdige Patroner, skal disse være pakket i Bomuld, Savsmuld eller lignende. Transporten skal foregaa direkte fra Modtagelses- til Bestemmelsesstedet og maa ikke finde Sted i Omnibus, Sporvogn eller andre til Fællesbenyttelse anvendte Køretøjer. Saafremt Dispensation fra disse Bestemmelser i enkelte Tilfælde maatte ønskes, bliver Andragende herom at indgive til Magistraten.

Ovenstaaende Regler finder ikke Anvendelse paa Militærvæsenets Benyttelse og Transport af Sprængstoffer.

(Jvfr. endvidere Uddraget af Lov om Sprængstoffer Side 53—55. Om Oplægning af Sprængstoffer paa Københavns Toldbod se under Afsnit III „Forbud mod visse Varers Oplægning paa Kbhvns. Toldbod og i Frihavnen“).

Ved Bkg. af ¹⁰/₁ 1874 § 1 fastsættes for *Købstæderne* udenfor København, at de ovenfor anførte

Fabrikker ikke maa anlægges uden Justitsministeriets Tilladelse.

Hvor der i *Købstæder* udenfor København haves Krudttaarn, hvori de Handlende og andre, der bruger Krudt, Fyrværkerisager eller Skydebomuld, kan faa disse Stoffer forvaret og lade dem afhente efterhaanden som derfor haves Brug, maa ingen have mere end 14 Pd. af de nævnte Stoffer udenfor Krudttaarnet. (L. o. B. v. i Kbst. § 13 a. Med Hensyn til de nugældende Regler for Opbevaring af Fyrværkeri og Ammunition se Side 53, 2. Stykke. Om Opbevaring af Skydebomuld o. lign. se Lov af $\frac{1}{4}$ 1894 § 7 paa Side 54.)

For de øvrige *Købstæder* og for *Frederiksberg* er der i Lovtidende Nr. 53 af $\frac{4}{9}$ 1902 fastsat følgende Regel:

Ingen maa uden særlig dertil af Justitsministeriet meddelt Tilladelse i sit Hus eller samlet paa et Sted have mere end 4 Pd. almindeligt Krudt; dette skal derhos være gemt i tætte og vel tilsluttede Beholdere. De, der handler med Krudt, maa dog foruden det nævnte Kvantum have indtil 50 Pd. almindeligt Krudt, hvilket Kvantum af Købstadens Brandkommission kan, naar saadant under Hensyn til den paagældende Bygninges Beskaffenhed og Beliggenhed findes tilraadeligt, tillades forøget til 100 Pd.

Enhver, som i en Købstad og paa Frederiksberg udenfor et Krudttaarn har mere end 4 Pd. Krudt, er pligtig til at gemme det i aflaaede Zink- eller Kobber-beholdere, ophængt under Taget over Hanebjælkerne.

Ved Justm. Bkgl. af 10/1 1874 § 1 er det bestemt, at alle Krudttbeholdninger paa over 4 Pund, som findes udenfor Krudttaarne, skal forlanges forevist ved de regelmæssige Brandvisitationer, om hvis Afholdelse nærmere Regler ifølge L. o. B. i Kbst. § 1 e skal findes i de lokale Brandvedtægter.

Med Hensyn til Opbevaring af Fyrværkerisager og Ammunition i Stedet for Krudt gælder overalt i *Købstæderne* og for *Frederiksberg* (altsaa for Byer baade med og uden Krudttaarn) de foran for København angivne Regler. (Jvfr. Lovtidende af 4/9 1902; det siges her, at Patronerne til Geværer eller Revolvere kan være ladet med almindeligt Krudt eller med røgfrit Jagtkrudt.)

Lov om Sprængstoffer af 1/4 1894, gældende for *hele Landet*, indeholder bl. a. i:

§ 1. Tilvirkning og Forhandling af Dynamit, Skydebomuld eller Nitroglycerin maa kun udøves af Personer, der foruden at fyldestgøre de i saa Henseende i Næringsloven foreskrevne Betingelser, tillige har faaet Justitsministeriets Tilladelse til at tilvirke eller forhandle disse Stoffer.

§ 2 inderholder Bestemmelse om, at de nævnte Stoffer af Tilvirkere eller Forhandlere kun maa udleveres — foruden til offentlige Myndigheder — enten til andre autoriserede Tilvirkere eller Forhandlere eller til Personer, der foreviser Attest fra Stedets Politi for, at saadant Stof kan betroes dem; Attesten skal ved hver Udlevering dateres og gives Paategning om Udleveringens Art og Mængde.

Ifølge samme Lovs § 5 maa de nævnte Sprængstoffer — foruden af offentlige Myndigheder — kun indføres her i Landet af de af Justitsministeriet som Fabrikanter eller Forhandlere anerkendte eller af Personer, der har faaet nævnte Ministeriums Tilladelse.

I § 7 bestemmes, at de Bygninger, der er bestemt til Opbevaring eller Tilvirkning af de i denne Lov omhandlede Stoffer, maa ikke anvendes dertil, forinden Justitsministeriets Tilladelse er erhvervet. Opbevaringen maa ikke finde Sted i Bygninger, der er indrettet til Beboelse.

Bortset fra Bygninger, der med Justitsministeriets Tilladelse er bestemt til Opbevaring eller Tilvirkning af saadanne Stoffer, skal det ikke være tilladt i nogen Bygning at have større Forraad deraf end 2 Pund. Dog tillades det at opbevare indtil 10 Pund Dynamit eller Skydebomuld, naar disse Stoffer er forarbejdet til Miner (Patrøner). Naar der paa en Ejendom findes flere Bygninger, skal denne Bestemmelse forstaas saaledes, at der i alle Bygningerne tilsammen ikke maa opbevares større Mængde end anført, medmindre Bygningerne er adskilt fra hinanden ved Brandmur eller et ubebygget Mellemrum af 5 Alen, i hvilke Tilfælde den nævnte Mængde Sprængstof maa opbevares i hver af dem. Dynamit skal opbevares i tætsluttende Kasser af Træ, beklædt indvendig med Asfaltpap eller andet vandtæt Stof, og Nitroglycerin i tætsluttende Kar af smidigt Metal. Beholderne skal anbringes enten paa eller i det nederste Gulv i et dertil indrettet og for uvedkommende stedse forsvarligt aflaaet Rum, hvor

de ikke er udsat for Fugtighed. Knauld- og Tændsats maa ingensinde opbevares i samme Beholder som Sprængstoffer eller i samme Rum.

Ved Anordning af ²¹/₇ 1894 er der givet nærmere Bestemmelser — gældende for *hele Landet* — for Transport af visse eksploderende Stoffer, og skal der her, idet der iøvrigt henvises til selve Anordningen, kun anføres dens § 10:

Dynamit eller Skydebomuld i Mængder over 25 Pd. maa ikke uden forud sket Meddelelse til Stedets Politi transporteres over de Arealer, for hvilke Bygningsloven for København, Frederiksberg eller Købstæderne og de i Henhold til Lovene af 19. April 1864 og 11. Februar 1876 udfærdigede Bygningsreglementer er gældende. Transporterne skal, for saa vidt ikke foregaaende Aftale er truffen med Politiet, holde i en Afstand af mindst 500 Alen fra Byggegrænsen. For saa vidt Transporten bestaar af flere Vogne eller Fartøjer, skal de passere Arealerne i mindst 1000 Alens indbyrdes Afstand; der maa ikke uden Nødvendighed standses.

Med Hensyn til Forskrifter for Indladning, Modtagelse og Losning af Sprængstoffer, ildsfarlige eller ætsende Varer i Skibe, som lader i danske Havne, henvises til Anordning ³⁰/₁₂ 1903.

Paa Landet maa Bygninger bestemt til Opbevaring eller Tilberedning af Krudt ikke anlægges uden Justits-

ministeriets Tilladelse; medens Bygninger bestemt til Opbevaring eller Tilberedning af Fyrværkerisager skal holdes 100 Alen fra anden Mands Grund og fra Beboelsesbygninger, selv om disse henhører til samme Ejendom (Brdplt. f. L. § 5).

Ej heller maa Fyrværkerisager til Salg eller offentlig Afbrænding samt Krudt tilberedes i andre end udelukkende dertil bestemte Bygninger, og maa intet Fyrværkeri afbrændes uden hver Gang hos Politimesteren dertil forud indhentet Tilladelse, som af vedkommende forinden skal forevises Brandfogeden paa Stedet.

Med Hensyn til Opbevaring af Krudt skal de i Forordningen af 4. April 1845 for Købstæderne gældende Forskrifter for Fremtiden ogsaa komme til Anvendelse for de Byer eller Pladser, hvis kommunale Forhold er eller maatte blive ordnet ved særlige Bestemmelser i Lighed med de for Købstæderne gældende Regler (det er 14 Pd. Krudt udenfor Krudttaarn og deraf de 10 Pd. over Hanebjælken. Brdplt. f. L. § 24.)

Ved Lov Nr. 47 af $12/4$ 89 § 1 a er Brandforsikringsforeninger for Landbygningerne fritaget for at være forpligtet til at tegne Assurance paa Bygninger, hvor der tilvirkes eller arbejdes med Krudt, Skydebomuld, Nitroglycerin, Dynamit, Knaldsølv eller lignende Sprængstoffer saavel som paa Bygninger, der ligger saadanne nærmere end 1000 Alen. „Vedtægt for den almindelige Brandforsikring for Landbygninger“ har den samme Bestemmelse, dog at Afstanden til Nabobygningerne i § 10 c sættes til 100 Alen.

(Jvfr. i øvrigt Uddrag af Lov om Sprængstoffer foran Side 53—55. Om Oplag paa Københavns Toldbod og i Frihavnen se nærmere under Afsnit III.)

Petroleum (Stenolie) m. m.

Lov af 23. Januar 1903 om Forhandling af Stenolie m. m.

§ 1. Stenolie (Petroleum), som under den i § 2 omhandlede Prøve ved en Barometerstand af 760 Millimetre giver antændelige Dampe ved at opvarmes til en Varmegrad under 23° Celsius, maa ikke sælges eller udleveres til Forbrug i Partier under 1,400 Pund, og saadant Salg eller Udlevering maa kun ske i Beholdere, der med tydelig og efter Beholderens Størrelse passende Skrift er mærket med Ordet „Brandfarlig“.

§ 2. Stenoliens Antændelsespunkt bestemmes ved Prøve med det saakaldte Abelske Apparat. Justitsministeriet giver nærmere Regler for, hvorledes Proven skal foretages, og fastsætter, i hvilket Forhold den i § 1 angivne Varmegrad skal sættes højere eller lavere, eftersom Barometerstanden er under eller over 760 Millimetre. Ministeriet kan ligeledes træffe Bestemmelse om, at Proven med offentlig Troværdighed skal kunne foretages af bestemte Personer eller Institutioner, samt fastsætte de nærmere Regler og Betalingen for saadanne Prøver.

§ 3. Æter, Benzol, Benzin samt Petroleums- og Stenkulsnafta maa kun sælges i Beholdere, der med tydelig og efter Beholderens Størrelse passende Skrift

er mærket med Ordene: „Brandfarlig. Maa ikke komme i Nærheden af Ild eller aabent Lys“.

Denne Forskrift kan ved Anordning udvides til ogsaa at gælde andre lignende brandfarlige Vædsker.

§ 4. Ved Anordning kan der udfærdiges almindelige Bestemmelser om de Forsigtighedsregler, som skal anvendes ved Transport af de i denne Lov omhandlede brandfarlige Vædsker over Land samt ad Kanaler og andre indenlandske Vandveje.

§ 5. Overtrædelser af denne Lov og de i Medfør af samme udfærdigede Anordninger anses, for saa vidt ikke større Straf efter Straffeloven er forskyldt, med Bøder fra 50—1000 Kr. Er Sælgeren i Udlandet, paa hviler Ansaret efter denne Lov den, som her i Landet udleverer den paagældende Vare. Sager desangaaende behandles som offentlige Politisager, i København efter de for Lov af 11. Februar 1863 om Behandlingen af offentlige Politisager i København i saa Henseende gældende Regler. Den, der sigtes for Overtrædelse, skal, naar Prøve ved Politiets Foranstaltning i den Anledning foretages, varsles med Aftens Varsel til at overvære samme.

§ 6. Denne Lov, der ikke gælder for Færøerne, træder i Kraft 6 Maanedersdagen efter dens Kundgørelse i Lovtidenden. Fra samme Tidspunkt ophæves Lov om Forhandling af Stenolie og andre Belysningsvædsker af 26. November 1870.

De i foranførte § 2 omtalte Bestemmelser om Prøven m. m. er indeholdt i Just. Bkgl. af ¹¹/₇ 1903, hvor

der findes detailleret Beskrivelse af Fremgangsmaaden til Bestemmelse af Stenolies (Petroleums) Antændelsespunkt (Flammepunkt) m. m.

(Alle efterfølgende mere detaljerede og lokale Bestemmelser er bygget over den nu ophævede Lov af $^{26}_{11}$ 1870 om Forhandling af Stenolie og andre Belysningsvædsker, i hvilken Lov Grænsen sættes til 40 Grader efter Hundrededelstermometret. Regler for Bestemmelsen af Varmegraden, hvorved Olien afgiver antændelige Dampe, er fastsat i Bekendtgørelse af $^{8}_{9}$ 1871; men det deri foreskrevne Apparat var af en anden Konstruktion, end det i Loven af $^{23}_{1}$ 1903 anførte, saaledes at de to Temperaturer (23° Celsius og 40° paa Hundrededelstermometer) angiver den samme Grænse).

Anm. Om de her mest kendte Petroleumsarter skal anføres at: Water White har sit Flammepunkt liggende mellem 42 og 43° C.; Standard White mellem 23 og $25\frac{1}{2}^{\circ}$, Russisk Petroleum omkring 31° , alt bestemt ved Abels Apparat.

For *København* er ved Bekendtgørelse af 4. Juni 1891 givet følgende Bestemmelser:

§ 1. Stenolie (Petroleum) Terpentint, Kamfin og lignende Belysningsvædsker, Æter, Petroleumsnafta, Harpikser og Gummier, opløst i Terpentint, samt alle flydende Kulbrinter, der antændes mindst lige saa let som de Belysningsvædsker, der i Henhold til Lov af $^{26}_{11}$ 1870 (nu $^{23}_{1}$ 1903) skal mærkes „farlig“ (nu „Brandfarlig“) inddeles i 2 Klasser: Klasse A, de som ved Prøve i Overensstemmelse med Justm. Bkgl. af $^{8}_{9}$ 1871 (nu $^{11}_{7}$ 1903) giver antændelige Dampe ved

mindst 40 Graders Varme efter Hundrededelstermometret (nu 23° C.), og Klasse B, de som giver antændelige Dampe ved en lavere Temperatur end 40 Graders Varme (nu 23° C.).

§ 2. Oplag i *beboede* Bygninger af de under Klasse A og B henhørende Vædsker tilstedes, for saa vidt de overstiger i Klasse A 20 Potter og i Klasse B 4 Potter, ikkun Industridrivende og Handlende til Forbrug i Bedriften eller Forhandling og under de nedenfor angivne Betingelser.

§ 3. Oplaget maa i samme Bygning ingensinde overstige af Vædsker, der henhører til Klasse A, 800 Potter eller af Vædsker, der henhører til Klasse B, 160 Potter. Bestaar Oplagene af Vædsker, henhørende til begge Klasser, regnes af Vædsker i Klasse B 1 Pot lig 5 Potter af Klasse A. Som samme Bygning anses enhver Del af den Ejendom, i hvilken Oplaget findes, som ikke ved Brandgavl eller et ubebygget Mellemrum af 5 Alen er skilt fra den Del af Ejendommen, i hvilken Oplaget findes. Har i samme Bygning flere Industridrivende eller Handlende Oplag, er hver af dem berettiget til at have lige stor Andel i de foreskrevne Mængder, for saa vidt ikke anden Overenskomst er truffen mellem dem.

§ 4. Overstiger det samlede Oplag ikke 200 Potter af Klasse A eller 40 Potter af Klasse B, er det med Hensyn til Opbevaringen ikke underkastet anden Indskrænkning end, at det skal være anbragt i lukkede Flasker eller lukkede Jernbeholdere (Blikdunke).

§ 5. Overstiger det samlede Oplag 200 Potter af Klasse A eller 40 Potter af Klasse B, men ikke 400 Potter af Klasse A eller 80 Potter af Klasse B, skal det være anbragt i lukkede Flasker eller lukkede Jernbeholdere (Blikdunke) eller for Klasse A.s Vedkommende i Tønder, og maa kun opbevares i Kælderrum, der er helt omgivet af Grundmur, har uantændeligt Gulv og er overhælveth samt er ventileret ud til det fri. I Stedet for de murede Sider og Loft skal det ogsaa være tilladt at anvende de i Bygningslov af 12. April 1889 § 28 omhandlede Vægge af dobbelte Brædder eller Planker samt almindelig Forskalning paa Bjælken, naar Loft og Vægge pudses mod Lagerrummet med Kalkmørtel eller Cement, hvorpaa der fastgøres Beklædning af gode galvaniserede Jernplader, der ikke maa være tyndere end Nr. 20 af engelske Wire guages. Kælderrummets Døre, Lemme og Karme skal være af Jern eller mod Kælderrummet beslaaet med gode galvaniserede Jernplader af ovennævnte Beskaffenhed, og Fodstykket i Karmene skal være løftet mindst 1" over Gulvet. Døre og Lemme skal, for saa vidt de ikke fører ud til det fri, være forsynet med selvlukkende Indretning. Vinduer og Ventilationsaabninger skal være forsynet med galvaniserede Jerntraadsnæt med Masker af ikke over 5 Millimeters Størrelse. I Kælderrummet skal Tønder under Aftapning ligge paa et Jernlad med dertil fastgjort rummelig Spildekumme, ligeledes af Jern, og der skal forefindes et passende Kvantum Sand efter Brandvæsenets nærmere Bestemmelse.

Af Oplaget skal det dog være tilladt at opbevare indtil 200 Potter af Klasse A, eller indtil 40 Potter af Klasse B udenfor Rummet, men kun i lukkede Flasker eller lukkede Jernbeholdere (Blikdunke).

§ 6. Overstiger Oplaget 400 Potter af Klasse A eller 80 Potter af Klasse B, maa det kun være anbragt i Kælderrum, der med Hensyn til Vægge, Gulv, Loft, Ventilation og Vinduer fyldestgør de under § 5 angivne Forskrifter, og til hvilke Adgangen kun maa finde Sted direkte fra det fri, hvorhos Nedgangsdøren skal være af Jern eller mod Kælderrummet beslaaet med gode galvaniserede Jernplader af den under § 5 angivne Beskaffenhed samt holdes lukket, naar ingen er beskæftiget i Rummet. I dette skal der findes et Oplag af Sand paa samme Maade som i § 5 bestemt. En Forbindelse mellem et saadant Lagerrum og nogen anden Del af Bygningen kan dog under betryggende Omstændigheder tilstedes, naar Brandvæsenet har givet sit Samtykke.

Af Oplaget skal det derhos være tilladt at opbevare indtil 200 Potter af Klasse A eller indtil 40 Potter af Klasse B udenfor Rummet, men kun i lukkede Flasker eller lukkede Jernbeholdere (Blikdunke).

§ 7. Ved Anvendelse af Reglerne i §§ 4—6 gælder ogsaa den under § 3, 2. Punktum foreskrevne Beregningsmaade.

Under *ubeboede* Bygninger er det i H. t. Lov o. B. i Khhvñ. af 15/3 68 § 19 dog tilladt at have indtil 20 Tdr., naar de er anbragt under Jordens Overflade.

(Herfor gælder ingen Klassifikation i A og B som foran).

De foran anførte Bestemmelser skal ogsaa komme til Anvendelse paa alle selv fuldstændig midlertidige Oplag af de nævnte Varer. Al Losning og Ladning af saadanne Varer skal som Følge deraf foregaa fra Vogne eller lovligt Oplag til Skibe eller omvendt uden nogen midlertidig Oplægning paa Gade, Plads eller i Gaard. (Bkg. af $^{28}_{12}$ 1876.) Al Ind- og Udladning af Stenolie eller lignende brandfarlige Vædsker saasom Benzin, Nafta, Terpentin, Paraffinolie, Tjære og Fuselolie, Petroleum, Æter og Petroleumsaffald skal i Almindelighed foregaa i Tuborg Havn. (Bkg. af 16. Juni 1877.)

Skibe med mere end 16 Tdr. Petroleum eller lignende maa ikke gaa indenfor Toldbodbommen, men skal ankre paa Inderreden og vise rødt Flag samt afgive Melding til Havnepolitiet, der træffer nærmere Bestemmelser. Skibe, Pramme, Baade med mindre end 16 Tdr. Stenolie kan gaa ind i Havnen, men skal straks losse de brandfarlige Vædsker, der ikke maa forblive henliggende i Fartøjet Natten over (Reglement af $^{10}_{12}$ 1883 for Ordens Overholdelse m. m. paa Københavns Inderred § 20).

Om reglementariske Bestemmelser angaaende Indførelse af raffineret Stenolie i Tankskibe til Anlægene for Stenolie paa Refshaleøen henvises til Bkg. Nr. 149 af $^{10}_{10}$ 1890.

Stenolie, Benzin og andre lignende brandfarlige Vædsker maa ikke benyttes eller have i Teaterbyg-

ninger (Bkg. af $21/12$ 1881 om Indretning og Benyttelse af Teatre i København).

Om Stenolie til Belysning paa Træbearbejdningsværksteder se under disse (Side 42).

Anm. 1. Om Oplægning af Petroleum m. m. paa Københavns Toldbod og i Frihavnen se Afsnit III.

Anm. 2. Det vides, at der allerede i længere Tid i København mellem Brandvæsenet og Magistraten er ført Forhandlinger om nye Regler for Opbevaring af Stenolie m. m., uden at disse Forhandlinger dog endnu har ført til noget Resultat.

For *Købstæderne* udenfor København udtaler Lov om Brandvæsenet af $21/3$ 1873: Oplag, saavel midlertidige som vedvarende, af Stenolie (Petroleum) Terpentint, Kamfin og lignende Belysningsvædske maa i Købstæderne ikkun have paa saadanne Steder, hvor de efter Brandkommissionens Skøn ikke antages at medføre særlig Brandfare.

Dette gælder dog ikke Oplag under 20 Tdr. (3,500 Potter), naar de er anbragt under Jordens Overflade og under ubeboede Bygninger, og skal derhos de Handlende og Fabrikanter være berettiget til at opbevare indtil 800 Potter af de nævnte Stoffer paa Træ eller Flasker i Udsalgs- eller Værksteder, der er anbragt i beboede Bygninger, men under Jordens Overflade, og indtil 200 Potter af de samme Stoffer i Udsalgs- og Værksteder, der er anbragt over Jordens Overflade.

Med Hensyn til samtlige Oplag bliver de i Vedtægten for vedkommende *Købstads* Brandvæsen foreskrevne almindelige Forsigtighedsregler at iagttage, og derhos kan Brandkommissionen i særlige Tilfælde

paabyde yderligere Forsigtighedsregler (L. o. B. i Kbst. § 14).

Vedtægterne indeholder i Almindelighed:

- 1) I Oplag paa over 5 Tønder (800 Potter) maa hverken benyttes Ild eller Lys; nogle tilføjer: „med mindre“ — andre: „selv om“ — „dette sidste er indesluttet i en forsvarlig Lygte“. En Del Vedtægter følger til: „I disse Oplag maa heller ikke findes Ildsteder, (aabne) Skorstene, eller (andre) Røgledninger“.
- 2) I Oplag, Udsalgs- og Værksteder, hvor Beholdningen er 800 Potter og derunder, maa Ild og Lys kun benyttes med den største Forsigtighed (nogle forbyder helt Benyttelsen af Ild) og aldrig i Nærheden af selve Beholdningerne. Omtapning eller Aftapning af Tønder eller lignende større Beholdere maa ikke foretages ved Lys, med mindre dette er anbragt i en forsvarlig Lygte, og skal denne ophænges mindst 2 Alen fra Beholderen. (Nogle Steder forbydes helt Anvendelse af Lys, andre Steder tilføjes, at Lygten ikke maa tændes i selve Lokalet).

Omtapning eller Aftapning af Belysningsvædsker, der i Henhold til Lov af ²⁶/₁₁ 1870 (nu Lov af ²³/₁ 1903) skal mærkes „Farlig“ (nu „Brandfarlig“) forbydes i Lokaler, hvor der findes Ild eller Lys. (Savnes i nogle Vedtægter.)

- 3) I samtlige Oplag, Udsalgs- eller Værksteder maa iagttages den største Renlighed, saa at alt, som spildes, straks — saa fuldstændigt som muligt — optørres, ligesom der ikke maa henligge let fængelige Sager („som Papir, Halm, Klude, Hør, Hamp

o. desl., med mindre det er omhyggeligt tildækket med uldne Tæpper“, tilføjes i nogle Vedtægter; medens andre savner hele dette Punkt).

Alt Arbejde i saadanne Oplag, Udsalgs- eller Værksteder skal foretages af eller være under stadigt Tilsyn af voksne, ligesom alle deslige Oplag, Udsalgs- eller Værksteder skal holdes lukket for uvedkommende, naar de voksne Folk, der skal føre Tilsynet, ikke er til Stede. (Nogle Vedtægter mangler helt Bestemmelsen om voksne.)

- 4) Aftryk af disse Bestemmelser skal opslaas i ethvert Rum, der benyttes som egentligt Oplagsrum for de omhandlede Belysningsvædske (findes ikke i alle Vedtægter).

For de fleste Havnebyers Vedkommende findes Bestemmelse om Indførelse af Petroleum ad Søvejen og Regler for de Skibe, der er lastet med Petroleum, saaledes f. Eks. for Aarhus af $19/5$ 1904 og af $16/2$ 1903 for Sejlads udfor Hals og mellem Hals og Aalborg samt af $28/2$ 1903 for Kolding.

For *Frederiksberg* er Reglerne lidt afvigende (se Vedtægten af $12/7$ 1892 med Tilføjelser indtil Udgangen af 1900, §§ 22 og 23); her haves følgende Bestemmelser, der dog ikke gælder Oplag paa indtil 200 Potter, naar Olien opbevares i lukkede Flasker eller i lukkede Blikdunke.

- 1) Oplag fra 2—400 Potter skal være anbragt i lukkede Flasker, Blikdunke eller Tønder, og kun i

Kælder, hvis Gulv, Loft og Sider er gjort uantændeligt enten derved, at de er bygget af Jern og Sten eller af rørede og pudsede Planke- eller dobbelte Bræddevægge, beklædt med galvaniserede Jernplader. Det samme gælder om mindre Oplag, der ikke opbevares i lukkede Flasker eller lukkede Blikdunke.

- 2) Overstiger Oplaget 400 Potter, men ikke 800 Potter, maa det kun være anbragt i Kælderrum, der opfylder de samme Betingelser som angivet i 1, og til hvilke der kun maa være Adgang direkte fra det fri.
- 3) Indeholder samme Bestemmelse som Punkt 1 i Provinsernes Vedtægter for Oplag over 5 Td. (se foran), og Lys maa ikke anvendes, selv om det er indesluttet i en Lygte.
- 4) I de under 1 og 2 nævnte Oplag maa Omtapning kun foretages under stadigt Tilsyn af voksne, ligesom alle deslige Oplag skal holdes fuldstændigt aflukket for uvedkommende; Lys maa kun anvendes, naar det er indesluttet i en under Loftet hængende forsvarlig Lygte.
- 5) er enslydende med Slutningen af de andre Vedtægters Pkt. 2 (om Vædske mærket „Brandfarlig“).

§ 23 lig med de andre Vedtægters Punkt 3.

For *Landet* gælder kun den under „Omgang med Ild og Lys“ (se Side 33) anførte Bestemmelse om Brugen af Petroleum i Lygter, samt at Stenolie kun maa lagres i ikke brandfarlige Bygninger, der ved

Brandmur eller en Afstand af mindst 1 Alen er adskilt fra enhver brandfarlig Bygning eller Del af en Bygning. (Brandpltl. f. L. § 12).

Bekendtgørelse angaaende de Forsigtighedsregler, som ved Drift af visse brandfarlige Næringsveje skal iagttages,

givet for København ved Justm. Skv. af $14/3$ 1872 og for de andre Købstæder ved samme Ministeries Beg. af $10/1$ 1874.

§ 2. For nedenstaaende Næringsveje, nemlig:

- 1) For Fabrikker, hvori anvendes megen Ild, saasom Bagerier, Bryggerier, Maltgørierier, Korntørringsovne, Brændevinsbrænderier, Sukkerraffinaderier, Olieraffinaderier, Sæbesyderier, Farverier, Glas-, Porcelæns- og Fajancefabrikker, Tørrestuer, som opvarmes med aaben Ild eller med Ovne, Fabrikker med Dampkedler af 6 Hestes Kraft eller derover eller med højere Spænding end 4 Atmosfærers Tryk, eller endelig saadanne, der bruger overhede Dampe,
- 2) for Talgsmelterier, Lysestøberier, Fabrikker for Tilvirkning af kunstige Sten, hvortil anvendes Harpiks, Fabrikker for lakerede Varer og lignende Fabrikker, hvori meget brændbare Stoffer forarbejdes ved Anvendelse af stærk Varme, samt
- 3) for alle mindre Fabrikker, hvori tilvirkes eller anvendes flygtige og let antændelige Stoffer i større Mængde, og hvori tillige anvendes aaben Ild, saasom alle Fabrikker, der tilvirker Belysningsvædske, hvad enten den tilvirkes af Terpentin, Terpentinelie,

Stenolie, Biprodukter fra Gasværker, Harpiks, Kautschuk, eller af andre lignende Stoffer, Spritfabrikker, Gasværker, Parafinoliefabrikker, Ferniskogier, Tran-
kogier, Beg- og Tjærekogier, ligesom mindre
Fyrværkerifabrikker og mindre Fabrikker for Til-
virkning af Fyrstikker af alle Slags, af Ildsten og
Ildtændere,

fastsættes følgende reglementariske Bestemmelser, som
ved Driften bliver at iagttage :

§ 3. Fabrikkerne skal bestyres og ledes af voksne,
med Fabrikationen fuldkomment kendte Folk, der har
at paase, at der iagttages den største Forsigtighed af
alle Arbejderne, at Fabrikationen drives paa saa lidet
farlig en Maade som muligt, samt at Fyrsteder, Ovne,
Kedler, Skorstene og andre Indretninger, henhørende
til Fabrikken, vedligeholdes i en saadan Stand, at de
ikke medfører Brandfare.

§ 4. Børn maa ikke anvendes i de nævnte Fabrik-
ker, med mindre de er under uafbrudt Tilsyn af voksne
og fuldstændig paalidelige Folk. (Lov om Arbejde i
Fabrikker af ¹¹/₄ 1901 § 9 forbyder nu helt, at Børn
under 12 Aar arbejder i Fabrikker.)

§ 5. Ved Ildstederne maa kun findes saa meget
Brændsel, som er fornødent til højst een Dags Forbrug.
Større Oplag af Brændsel skal, for saa vidt de ikke
opbevares i Hus, være fjernet mindst 15 Alen fra
Fabriksbygningerne.

§ 6. I ethvert Lokale med et Ildsted, hvis Rist
har et Areal af 2 Kvadratfod eller derover, skal findes
2 Spande samt en med Vand fyldt Vandbeholder, som

rummer mindst en Tønde Vand, eller i Stedet for Vandbeholderen en Taphane fra Købstadens Vandværk.

§ 7. Ved alle i denne Bekendtgørelse nævnte Fabrikker skal der desuden, naar Brandkommissionen forlanger det, holdes en efter dens Skøn passende Brandsprøjte med tilhørende Slange, der stedse skal holdes i fuldstændig brugbar Stand. Dog skal det i intet Tilfælde kunne forlanges, at Sprøjten skal kunne give over 1 Kubikfod Vand i et Minut, eller at den tilhørende Slange skal være over 20 Alen lang. (Ved Bkg. af $\frac{1}{12}$ 1881 er dette Punkt for København rettet til, at der skal „haves de Sprøjter og andre Brandredskaber, som Brandvæsenet maatte finde Anledning til at foreskrive“.)

§ 8. Brændbare Stoffer maa ikke opstables eller ophænges i det Rum, hvori Dampkedlen er anbragt, eller umiddelbart op ad denne. Dampkedler, der er anbragt i Hus, maa ikke beklædes med Træ, Kork eller andre lignende let fængelige Stoffer. Hvor nu opstillede Dampkedler har en saadan Beklædning, maa denne ikke istandsættes, naar den bliver brøstfældig, og den skal fuldstændig fjernes inden 2 Aar fra den Dag, da denne Bekendtgørelse træder i Kraft.

§ 9. Gløder, Slagger, Aske og andet Affald fra Ildsteder skal, naar saadant udtages af disse, enten opbevares i fuldstændig sikre Beholdere af Metal eller Sten eller straks slukkes fuldstændig og derpaa udbringes af Bygningen.

§ 10. Klude, Blaar og deslige, der har været anvendt til Aftørring eller Pudsning af Maskindele,

skal hver Aften enten opbrændes eller gemmes paa Steder, hvor de, saafremt de bliver antændt, ikke kan foraarsage nogen som helst Skade.

§ 11. Flammer, der tjener til Belysning, maa ikke anbringes nærmere ved brændbare Materialier end 3 Fod, naar disse ligger over Flammen, og 1 Fod, naar de ligger ved Siden af den, med mindre der mellem Flammen og de brændbare Materialier anbringes en Skærm af Jern, mindst 1 Fod i Firkant og i en saadan Afstand saavel fra Flammen som fra de brændbare Materialier, at ingen Antændelse kan finde Sted.

§ 12. Hver Aften, efter at Arbejdet er ophørt, og alle Arbejdere har forladt Fabrikken, skal en paalidelig Mand paase, at alt i Lokalerne er i behørig Orden, og derefter aflukke Fabrikken for alle uvedkommende.

§ 13. Alle de i de foranstaaende §§ 3—12 anførte Bestemmelser skal ogsaa iagttages ved Driften af de i § 2 Nr. 3 nævnte Næringsveje, for saa vidt disse drives i større Omfang, saavel som ved Driften af de andre i § 17 i Lov om Brandvæsenet i Købstæderne af $21/3$ 1873 (§ 22 i Lov af $15/5$ 1868 om Brandvæsenet i København) som særdeles brandfarlige betegnede Næringsveje, for saa vidt der ikke for nogen af de til disse Klasser henhørende Fabrikker af Justitsministeriet eller Brandkommissionen maatte foreskrives videre gaaende Bestemmelser med Hensyn til deres Drift.

§ 14. Overtrædelser af de i denne Bekendtgørelse givne Forskrifter straffes i Overensstemmelse med Lov af $21/3$ 1873 § 35 med Bøder indtil 400 Kroner (200

Rd.) eller simpelt Fængsel indtil 2 Maaneder. (For København Tiltale i H. t. Lov af $15/5$ 1868 § 40).

Bkg. af $1/11$ 82 siger:

I de i § 21 i Lov om Brandvæsenet i *Købstæderne* med Undtagelse af København af $21/3$ 73 ommeldte Fabrikker og Næringsbrug er vedkommende forpligtet til at drage Omsorg for, at Fyrstederne indrettes og passes saaledes, eller saadan anden Foranstaltning træffes, at Skorstenen ikke udkaster Gnister i større Mængde eller af saadan Art, at de kan antages at medføre Brandfare for Omgivelserne.

ad § 13. 1) Ved Raadstueplakat af $16/12$ 1876 og Justm. Bkg. af $28/2$ 1877 er givet følgende Bestemmelser, som ved Indretningen og Driften af *Tændstikfabrikker* skal iagttages:

I Henhold til § 22 i Lov af $15/5$ 1868 o. Brv. i *Kbhvn.* (Jfr. § 17 i Lov o. Brv. i *Købstæderne* med Undtagelse af København af $21/3$ 1873 og § 17 i Bekendtgørelse om et af Justitsministeriet stadfæstet Reglement for Brandvæsenet i *Frederiksberg Sogn* af $1/2$ 1877) fastsættes herved følgende Forskrifter for Indretningen og Driften af Tændstikfabrikker:

A. Den Del af Fabrikken, i hvilken Æskerne og Kasserne forfærdiges, Træet sønderdeles til Stikker, og disse sættes i Rammer, skal i Henseende til dens Indretning og Drift være underkastet Bestemmelserne i § 25 i Lov af $15/5$ 1868 (jvf. § 20 i Lov o. Brv. i Køb-

stæderne med Undtagelse af København af $2\frac{1}{3}$ 1873 og i § 20 i Bekendtgørelse om et af Justitsministeriet stadfæstet Reglement for Brandvæsenet i Frederiksberg Sogn af $\frac{1}{2}$ 1877). Hertil hørende Tørrestuer, der opvarmes til en højere Temperatur end 30^0 Reamur, skal være opført helt af Sten og Metal.

B. Den Del af Fabrikken, i hvilken Svovlingen og Paraffineringen foregaar, hvor der arbejdes med Tændsatsen eller Strygeflademassen, eller de i dem virksomme Bestanddele, eller hvor der findes ikke indpakkede satsede Stikker, skal foruden at opfylde Bestemmelserne i § 25 (jvf. § 20) i ovennævnte Lov og Bekendtgørelse tillige være underkastet følgende Bestemmelser:

1. Samtlige Arbejdslokaler skal være beliggende i Kælder- eller Stueetagen. Alle Ovne i disse Lokaler — dog med Undtagelse af Ovnene i de Lokaler, hvori Svovlingen og Paraffineringen samt Dypningen foregaar — skal, for saa vidt de opvarmes med Ild, være omgivet af en fast Metalskærm mindst 3 Fod høj og i en Afstand af mindst 1 Fod fra Ovnen. Over horizontale Varmerør, der ligger mindre end 3 Fod fra Gulvet, skal anbringes skraatstillede Metalskærme anbragt saaledes, at intet Affald kan falde ned paa Rørene eller blive liggende paa Skærmene.

2. a) De Lokaler, hvori der arbejdes med Tændsatsen eller de i samme virksomme Bestanddele, eller hvor der findes ikke indpakkede, satsede Stikker, skal være adskilt fra de Lokaler, hvori der foretages noget Arbejde med Strygeflademassen eller de i samme virk-

somme Bestanddele, eller i hvilke der findes færdige Strygeflader, og forbydes det nogensinde at føre færdige Strygeflader, Strygeflademasse eller de i den virksomme Bestanddele ind i eller gennem de førstnævnte Lokaler eller omvendt ikke indpakkede satsede Stikker ind i eller igennem de sidstnævnte Lokaler, ligesom Arbejderne fra de sidstnævnte Lokaler ikke maa have Adgang til de førstnævnte Lokaler eller omvendt.

b) De Redskaber, som anvendes til noget Arbejde ved Tændsatsen, maa ikke anvendes til Arbejde ved Strygeflademassen.

3. Opvarmning af den færdige Tændsatsmasse maa kun ske ved Damp eller varmt Vand.

4. De Rum, i hvilke Svovlingen og Paraffineringen foregaar, skal være adskilt fra de Rum, i hvilke der arbejdes med eller haves Oplag af satsede Stikker eller Tændsatsen.

5. a) Tørrelokalerne skal være adskilt fra Fabrikens øvrige Arbejdsrum og maa ikke benyttes til anden Arbejdsvirksomhed end til Tørring.

b) Hvor Tørrelokalerne opvarmes ved kunstig Varme, maa Temperaturen intet Steds i Lokalet, hvor der findes anbragt Rammer med satsede Stikker, overskride 20° Reamur. Temperaturen angives ved et Par Termometre anbragt i Tørrerummet paa passende Steder og forsynet med et tydeligt Mærke, der viser, hvor højt Varmegraden maa stige.

c) De Reoler, i hvilke Rammerne med de satsede Stikker hensættes til Tørring, skal ved Skillevægge

afdeles i Rum paa ikke over 1 Alens Højde og ikke bredere end en Ramme. Hvor der i Tørrerummene findes Ildsteder, skal der enten være Skillevægge mellem hver enkelt Ramme med satsede Stikker, eller tætsluttende Døre for Reolerne.

6. Anvendelsen af „Aftagningsmaskiner“ som afgive Tændstikkerne som samlede Masser af løse Stikker, Traver, forbydes. Til Benyttelsen af andre Aftagningsmaskiner udkræves særlig Tilladelse.

7. a) De Lokaler, i hvilke der ved Aftagning og Ifyldning af satsede Tændstikker samt ved Æskernes eller Tutternes Bestrygning med Strygeflademassen og derpaa følgende Indpakning beskæftiges 10 Arbejdere eller derover, skal være forsynet med mindst 2 hensigtsmæssigt liggende Udgange, som fører ud til det fri eller til Rum, hvor der ikke arbejdes med eller findes Oplag af ikke indpakkede satsede Stikker, og hvorfra der er let og sikker Adgang til det fri. Hvor et større Antal Arbejdere er beskæftiget paa nævnte Maade, kan det paabydes at anbringe et større Antal af slige Udgange fra Lokalerne eller at en eller flere af dem skal føre umiddelbart ud i det fri.

b) I Aftagnings- eller Ifyldningslokalerne maa der ikke findes større Oplag af indpakkede Stikker eller en større Mængde af uindpakkede Stikker end nødvendigt for en uafbrudt Fortsættelse af Arbejdet. Saaledes maa der ikke i Lokalet findes mere end 2 a 3 Rammer med satsede Stikker pr. Arbejder. Hvor Rammerne med de satsede Stikker bringes til Aftagningsstuen i Waggoner eller lignende Apparater til Transport af et

større Antal Rammer, og disse Apparater er forsynet med Skillevægge mellem hver Ramme, tillades det dog i Aftagningslokalet at have indtil 6 Rammer med sat-sede Stikker pr. Arbejder, naar mindst Halvdelen af disse Rammer er i saadanne Apparater. Samlede Masser af løse Tændstikker maa ikke findes i Aftagnings- eller Ifyldningslokalet.

c) Arbejdsbordene i Ifyldningslokalerne eller Aftagningslokalerne skal være adskilt ved Skillevægge af mindst 1 Fods Højde, saaledes at de enkelte Arbejdspladser, der skal indtage en Bordplads af mindst $2\frac{1}{2}$ Fods Længde og 2 Fods Bredde, derved er indbyrdes adskilt. Bordpladen skal være beklædt med Metal.

d) Langs Arbejdsbordene, paa de Sider, paa hvilke Arbejdspladserne findes, og derfra til Udgangen fra Lokalet skal der være en fri Gang af mindst 2 Alens Bredde. Hvor der paa begge Sider af Gangen langs Bordene findes Pladser til 10 Arbejdere eller derover, skal Gangens Bredde være 3 Alen. I Gangen af den angivne Bredde maa der ikke hensættes noget, som kan forhindre den frie Passage. Hvor der i Lokalet indføres de i § 7 b nævnte Waggons, skal Kørebanen for disse i Overensstemmelse med de anførte Regler ligge i en Afstand af mindst 2 Alen fra Arbejdsbordene.

8. Børn, som ikke har fyldt deres 14. Aar, maa ikke anvendes til Arbejder ved Tilberedning af Tændsats eller Strygeflademasse, Stikkernes Parrafinering, Svovling eller Dypning og Paastrygning af Strygefladen. De maa ikke benyttes til noget som helst Arbejde i Tørrerummene og maa ikke have deres regelmæssige

Gang der. I de andre Fabrikslokaler maa Børn kun anvendes, naar de er under stadig Opsigt af voksne Folk.

9. Samtlige Arbejdsrum skal altid holdes rene og og ryddelige og skal navnlig alt Affald fra Fabrikationen mindst 2 Gange daglig, hver Middag og Aften, efter at Arbejdet er standset, omhyggeligt fjernes fra Arbejdslokalerne. For saa vidt der mellem Affaldet findes Tændsats eller Strygeflademasse, skal det straks brændes.

C 1. I Henseende til Vandforsyning, Slukningsredskaber og andre Foranstaltninger til Forebyggelse af Brandfare bliver i øvrigt de Forskrifter at efterkomme, som Brandkommissionen i hvert enkelt Tilfælde maa finde Anledning til at foreskrive.

2. Forinden en Tændstikfabrik sættes i Drift, flyttes, eller dens Drift, efter at have været afbrudt, genoptages, skal dette i Henhold til § 27 i Lov af $15/5$ 1868 (§ 22 i Lov af $21/3$ 1873 og § 22 i Bkg. af $1/2$ 1877) anmeldes for Brandvæsenet i København (Brandkommissionen), for at denne kan afgøre, om Fabrikationen maa drives paa det opgivne Sted, og om det i øvrigt fornødne i Overensstemmelse med denne Lov og Bkg. er iagttaget.

3. Paa enhver af de omhandlede Fabrikker skal mindst et Aftryk af disse Bestemmelser findes opslaaet paa et iøjnefaldende Sted.

Teatre.

Bygningslov for *København* og for *Frederiksberg* af henholdsvis $12/4$ 1889 og af $19/4$ 1890 § 65 har:

Kirker, Teatre, Udstillings- og Forlystelseslokaler og i det hele Bygninger, der er beregnet paa i større Rum at samle mange Mennesker, skal opføres efter Bygningskommissionens Bestemmelse; det samme gælder større Hoteller, Kaserne, Fængsler og Hospitaler.

Lov om *Kbhvn.s* Brandvæsen af $15/5$ 1868 § 28 siger: Kirker, Teatre, Udstillings- og Forlystelseslokaler og andre Bygninger, hvor der i store Rum samles en betydelig Menneskemasse, er undergivet Brandvæsenets særegne Tilsyn. Brandvæsenet kan navnlig fordre, at der i saadanne Lokaler haves Sprøjte og andre Brandredskaber til Stede samt en for Ildebrandstilfælde tilstrækkelig Vandforsyning, saavel som at der efter Omstændighederne holdes Brandvagt, naar Lokalet afbenyttes.

§ 23 i Vedtægt for *Frdbg. Brandvæsen* af $1/2$ 77 og L. o. B. i *Kbstd.* af $21/3$ 1873 § 23 har en med foranstaaende ligelydende Affattelse, dog er Lokalerne her underlagt Brandkommissionen, der tillige kan fordre, at der findes et tilstrækkeligt Antal Udgangs.

I Justm. Bkg. af $14/12$ 1881 for *København* og af $7/3$ 1882 for *Frederiksberg* findes følgende Bestemmelse: Teatre og lignende offentlige Forlystelseslokaler, saavel de nuværende, som de, der herefter indrettes, skal, foruden som hidtil at være undergivet Brandvæsenets

særegne Tilsyn, endvidere med Hensyn til deres Indretning og Benyttelse være underkastet de Forskrifter, som Brandvæsenet finder det fornødent at foreskrive for at forhindre Udbrud af Ild, for at sikre en hurtig Slukning af udbrydende Ild og, i Tilfælde af Ildsvaade, for at sikre og lette Redning af de i Bygningen værende Personer.

Ved Bekendtgørelse af ²¹/₁₂ 1881 er der for *København* givet følgende Bestemmelse for Indretningen og Benyttelsen af Teatre i København:

A. Almindelige Bestemmelser.

- 1) Teatre skal være forsynet med de Vandledninger, Vandbeholdere og Slukningsredskaber, som Brandvæsenet maatte foreskrive. Disse skal altid være let tilgængelige, rede til øjeblikkelig Benyttelse, og vedligeholdes i fuldkommen god Stand. Betjeningen af Slukningsredskaberne paahviler det Vagtmandskab, som sendes af Brandvæsenet, i fornødent Fald ved Medvirkning af Teatrets Maskinfolk, der skal være kendt med Brugen af de forskellige Slukningsredskaber.
- 2) Fra hvert Teater skal gennem elektrisk Ledning kunne sendes Melding om Ildløs til nærmeste Brandstation. I Forhold til Teatrets Størrelse skal denne Melding efter Brandvæsenets Skøn kunde afsendes fra 1, 2 eller flere Steder af Teatret.
- 3) Forstanderen for Teatret skal paase, at der før og efter enhver Forestilling ved bestemte af Teatrets

Personale foretages et nøjagtigt Eftersyn af alle Rum i Teaterbygningen.

- 4) Det forbydes at ryge Tobak samt at tænde Cigarer eller Tobakspiber i Teaterbygningen, dog med Undtagelse af de Rum, der benyttes som egentlige Beboelseslejligheder, eller i hvilke Brandvæsenets særlige Tilladelse hertil erhverves.
- 5) Stenolie, Benzin og andre lignende brandfarlige Vædske maa ikke benyttes eller have i Teaterbygningen.
- 6) Enhver, selv den ubetydeligste, Ildløs skal straks meldes til den tilstedeværende Brandvagt.
- 7) Ingen Vinduer maa være tilgittret.
- 8) Brandvæsenets Inspektører og Assistenten skal til enhver Tid have uhindret Adgang til samtlige Rum i Teatret, og skal der ved hver Forestilling staa en bestemt Siddeplads til deres Disposition yderst paa en af de forreste Rækker paa Gulvet af Tilskuerpladsen.

B. Belysning og Opvarmning.

- 1) I Teaterbygningen maa kun anvendes faste Gasarme, saadanne som ikke kan drejes i horizontal Retning.
- 2) Over alle Flamme, som ikke er fjernet mindst 3 Fod fra overliggende antændeligt Loft eller Træværk, skal anbringes en tilstrækkelig stor Metalskærm i mindst 6 Tommers Afstand fra dette, og de maa under ingen Omstændigheder anbringes nærmere ved saadant Loft eller Træværk end 18 Tommer. Træ, som i horizontal Retning er nærmere ved Flamme end 12 Tommer, skal beskyttes mod An-

tændelse ved Metalskærme, anbragt saaledes, at Luften frit kan cirkulere mellem Træet og Skærmen. Alle Flammer i Scenerummet, Magasiner, Garderobrer og Værksteder skal være omgivet med et betryggende Næt af Metaltraad.

- 3) De nederste Flammer af Kulissebelysningen skal ligge mindst 4 Fod over Scenegulvet.
- 4) Flammerne i Soffitterne skal være beskyttet foroven ved Skærme af Metalplader, forneden og til Siderne ved Næt af Metaltraade, anbragt saaledes, at Ydersiderne af disse Skærme og Næt aldrig ophedes saa stærkt, at de kan foranledige Antændelse.
- 5) Paa samtlige Gange og Trapper, der skal passeres af Tilskuerne, Teatrets Personale eller Brandvagten, skal, foruden den sædvanlige Gasbelysning, anbringes Olielamper i saadant Antal, at disse Gange og Trapper, selv om Gassen skulde slukkes, bliver tilstrækkeligt oplyst. Disse Lamper skal holdes tændt fra den Tid, Teatret aabnes, og til Tilskuerne og Teaterpersonalet har forladt Teatret.
- 6) At benytte Tændstikker samt at gaa omkring i Teaterbygningen med aabent Lys eller Ild forbydes. Flammer og Lamper maa i Scenerummet kun tændes ved Lys, anbragt i sikre Lygter. Forinden Flammerne i Soffitterne tændes, skal disse være sænket til en Afstand af mindst 5 Fod fra Loftsdækningerne.
7. Alle Gasflammer paa Tilskuerpladsen, paa Gange, Trapper og andre Rum udenom denne, skal forsynes fra en særlig Stikledning, uafhængig af de

Ledninger, som forsyner Flammerne i den øvrige Del af Teaterbygningen. Gasledningerne skal holdes tætte og mindst hver 3die Maaned prøves og Gas-tabet i Ledningerne pr. Time bestemmes, idet Brænderhanerne lukkes, og Hovedhanen aabnes.

- 8) Udfor Fyrdøren af Kakkelovne skal anbringes en Metalkasse af 18 Tommers Højde, der er saaledes fastgjort til Ovnens, at Ild fra Fyrdøren maa falde i Kassen. I Magasinrum maa ikke findes Kakkelovne eller andre Ildsteder.

C. Scenen.

- 1) Hele Scenerummet skal ved Grundmur være adskilt fra den øvrige Del af Teaterbygningen.
- 2) Prosceniumsaabningen i denne Mur skal kunne lukkes med et tæt Tæppe af Metalplader, som kun maa løftes under Forestillinger og Prøver saa meget som nødvendigt. Dette Tæppe skal let og hurtigt kunne sænkes, saavel fra Scenerummet som fra et let tilgængeligt Sted udenfor Scenemuren.
- 3) Alle andre Aabninger i Scenemuren skal forsynes med tætsluttende Jerndøre med Lukkeindretning. For saa vidt Dørene tjener til Passage for Mennesker, skal de være selvluukkende og indrettet til at aabne fra begge Sider uden Nøgle eller andet løst Redskab. Dørene, som tjener til Passage for Skuespillerne ind til Scenegulvet, behøver dog ikke at være selvluukkende. Dørene skal holdes lukket, naar de ikke benyttes.

- 4) Paa Scenen maa samtidig kun findes saa mange Tæpper, Kulisser, Sætstykker og andre Dekorations-sager eller Rekvisiter, som er fornødent til højst 2 Forestillinger. I øvrigt maa hverken Scenen eller Rum over eller under denne eller Tilskuerrummene benyttes til Oplag af Dekorationer, Teaterrekvisiter eller andre brændbare Sager.
- 5) Kontravægtene paa Tæpper og andre Dekorationer maa være anbragt saaledes, at Folk saa vidt muligt er sikret mod at komme til Skade, dersom de skulde styrte ned.
- 6) Raketter og andet Fyrværkeri maa kun benyttes med Brandvæsenets særlige Tilladelse, og naar samtlige Dekorationsgenstande ved Maling, Imprægnering eller paa anden Maade er gjort vanskelig antændelig. Ved Brug af Skydevaaben maa anvendes den største Forsigtighed og til Forladning kun benyttes uantændeligt Materiale.
- 7) Tæpper og Forhæng af Flor og andet let Stof skal være saaledes ophængt og styret, at der ikke er Fare for, at de ved Lufttræk eller under Ophejsning eller Nedfiring skal føres for nær henimod Flammer. Tæpper og Forhæng af Yute og lignende Stoffer, som er let antændelig og tillige udvikler meget stærk Ild under Forbrændingen, maa ikke benyttes.
- 8) Naar Hø, Halm og lignende let antændelige Stoffer anvendes, skal de straks efter Benyttelsen ved Prøve eller Forestilling fjernes fra Scenen og bringes ud af Bygningen eller til særlig brandsikre Rum.

- 9) Alt Affald, særlig Høvlspaaner, paa Værksteder, i Garderobes og Magasiner skal daglig, forinden Teatret aabnes for Tilskuere, fjernes fra Teaterbygningen, eller bringes til særlig brandsikre Rum.

D. Tilskuerrummene.

- 1) Under enhver Forestilling og indtil Tilskuerne har forladt Teatret skal alle Udgange ogsaa Reserveudgangene være uafslået.
- 2) Alle Korridorer, Gange, Trapper, Døre og andre Passager, der benyttes af Tilskuerne, naar de forlader Teatret, skal holdes frie og ryddelige, saa at der Intet er i Vejen for en uhindret Passage. Der maa derfor kun udstedes Billetter til bestemte Siddepladser.
- 3) Trapperne skal være forsynet med Haandlister paa begge Sider. Trapper, hvis Bredde er 3 Alen eller derover, skal desuden langs Midten af dem være forsynet med et fast Rækværk med Haandlister.
- 4) Alle Døre skal være indrettet til at aabne udad.
- 5) Reserveudgange skal paa en iøjnefaldende Maade være betegnet som saadanne. De maa under Forestillingen kun holdes tillukket ved en enkelt Skyderigel, anbragt paa dens Indersider i bekvem Højde, og som let kan aabnes.
- 6) Ophængning af Tilskuernes Garderobe maa kun finde Sted paa særskilte dertil bestemte Pladser og saaledes, at den frie Passage ikke hæmmes derved.

(Om Belysning ved elektrisk Lys se senere under Afsnit III om „Elektrisk Belysning“ og da navnlig, hvad der i Slutningen om dette er anført af Plakat af $2\frac{5}{5}$ 1897 og af Regulativets Side 9.)

III.
Uddrag
af
forskellige andre Bestemmelser.

Under $\frac{6}{2}$ 1904 har Direktoratet for Arbejds- og Fabrikstilsynet udgivet følgende Bestemmelser for *Tøjrensningsanstalter*, hvor der benyttes Benzin og lignende brandfarlige Vædsker.

1. *Ethvert Rum*, i hvilket der arbejdes med Benzin og lign., eller hvor de dermed behandlede Stoffer tørres, skal være fuldstændig adskilt fra og ikke ved nogen Aabning eller Dør staa i Forbindelse med Rum, i hvilke der findes aaben Ild (Fyrsteder af en hvilken som helst Art) eller Lys.

Belysningen af slige Rum maa kun finde Sted ved elektriske Glødelamper uden Afbryder og omgivet af en tætsluttende ydre Beholder, eller udvendig fra ved Lys eller Lampe indesluttet i Lygte bag en fast Rude i Væggen. Afbryderne til Tænding af den elektriske Belysning samt Blysikringer paa Ledningen skal være anbragt udenfor de nævnte Rum.

Opvarmningen maa kun ske ved Damp eller varmt Vand, hvorved dog erindres, at Luften i Lokalet vil blive fyldt desto mere med de brandfarlige Dampene jo højere Varmegraden er, saaledes at unødvendig Opvarmning af Luften særlig i Nærheden af Apparater eller Beholdere indeholdende den flygtige Vædske bør undgaas.

Tobaksrygning er ubetinget forbudt, hvorom der skal findes Opslag uden paa Indgangsdøren.

2. *De egentlige Arbejdsrum* (i hvilke Vadsugning, Skylning, Centrifugering samt Destillation af den benyttede brandfarlige Vædske foregaar) maa ikke ligge under andre Arbejdsrum og skal være anbragt i Stueetage med direkte Udgang til det fri.

Vægge og Gulv skal være af uantændeligt, Gulvet tillige af tæt, Materiale.

Døren skal være anbragt saa nær Arbejdspladsen som muligt og være til at aabne udad. Saafremt der i Lokalet er beskæftiget flere end 2 Arbejdere, skal der være sørget for en Reserveudgang — eventuelt et let tilgængeligt Vindue — som bør være beliggende paa et andet Sted i Lokalet end Døren.

Saafremt der ikke paa anden betryggende Maade er sørget for en kraftig Luftfornyelse, skal der enten i Nærheden af Gulvet være anbragt en passende stor, indvendig med Sikkerhedsnet (finmasket Messingtraadnet) forsynet, Luftventil ud til det fri, eller der skal fra Gulvet af føres et med mekanisk Udsugningsapparat forsynet Ventilationsrør ud i det fri — i begge Tilfælde saaledes, at den udstrømmende Luft ikke kommer i Nærheden af Ild eller Lys.

Motorer, som kan foranledige en Antændelse af Benzindampene i Lokalet (elektriske eller Gas-, Petroleum-, Benzin-Motorer) maa ikke være anbragt i Arbejdslokalerne.

Arbejderne bør ikke færdes i Arbejdslokalerne med jernbeslaaet Fodtøj og ikke medføre Tændstikker.

3. *Afløb* for spildt Vædske skal være lukket og maa ikke føres gennem andre Arbejdsrum og ikke udmunde i det fri.

4. *Opbevaring* og Opsamling af den brandfarlige Vædske skal finde Sted i lukkede Metalbeholdere, ligesom der ikke i Lokalet maa findes noget ikke med tætsluttende Laag forsynet Kar med Vædske ud over, hvad der — ialt dog kun indtil 5 Potter — er i Brug ved Rensning paa Bord. Omhældning af Vædsken fra aabent Kar bør saa vidt muligt undgaas.

Ved nye Anlæg bør der sørges for, at Vædsken uden Omhældning føres gennem Behandlingen ad mekanisk Vej.

5. *Arbejdsapparaterne*: Vadske tromler, Centrifuger og Skyllekar skal være forsynet med tætsluttende, med Klædelister yderligere tættede, Laag og maa kun holdes aabne under Nedlægning eller Udtagning af Tøjet; de skal jævnlig selv undersøges for Tæthed.

Forøvrigt bør Skylningen saa vidt muligt foregaa (ligesom selve Vadskeingen) i lukkede Maskiner i Stedet for i Skyllekar.

6. *Arbejdsbordene*, paa hvilke Tøjet behandles, skal være belagt med tæt Plade, forsynet med Kant og Afløbsrende for overflødig Vædske.

7. *Destillationsapparat* — hvortil der kun maa benyttes Damp — skal være fuldstændig tæt, Svaleapparatet tilstrækkelig stort og med tilstrækkelig Vandafkøling til en fuldstændig Fortætning af de flygtige Dampe. Paa Damptilledningsrøret skal der være truffen Indretning til, at Dampen ikke har Overtryk, ligesom der ikke maa være anbragt nogen Hane paa Afledningsrøret for den fortættede Vædske.

Under Destillationen skal en dermed fortrolig Arbejder være til Stede ved Apparatet.

8. *Det til Rensning bestemte Tøj* skal, førend det bringes til Arbejdslokalerne, omhyggeligt efterses, at der ikke i Lommerne eller indenfor Foret findes Tændstikker eller lignende brandfarlige Genstande.

Saafermt Tøjet før Behandlingen med Benzin har været underkastet Tørring med Varme, maa det ikke bringes i Vaskemaskinen, førend det er fuldstændig afkølet.

9. *Førend det vadskede Tøj* bringes til Tørring, skal den flygtige Vædske være fjernet saa meget som muligt; Tørrestuen selv skal være ventileret saaledes, at de flygtige Dampe hurtigst muligt bortskaffes, hvor der findes mekanisk Kraft, ved kunstig Ventilation.

Det tørrede Tøj maa ikke bringes paa Strygestuen, førend al den flygtige Vædske fuldstændig er bortskaffes.

10. Disse Forskrifter skal findes opslaaet i Arbejdslokalet.

Motorer, som kan foranledige en Antændelse af Benzindampene i Lokalet (elektriske eller Gas-, Petroleum-, Benzin-Motorer) maa ikke være anbragt i Arbejdslokalerne.

Arbejderne bør ikke færdes i Arbejdslokalerne med jernbeslaaet Fodtøj og ikke medføre Tændstikker.

3. *Afløb* for spildt Vædske skal være lukket og maa ikke føres gennem andre Arbejdsrum og ikke udmunde i det fri.

4. *Opbevaring* og Opsamling af den brandfarlige Vædske skal finde Sted i lukkede Metalbeholdere, ligesom der ikke i Lokalet maa findes noget ikke med tætsluttende Laag forsynet Kar med Vædske ud over, hvad der — ialt dog kun indtil 5 Potter — er i Brug ved Rensning paa Bord. Omhældning af Vædsken fra aabent Kar bør saa vidt muligt undgaas.

Ved nye Anlæg bør der sørges for, at Vædsken uden Omhældning føres gennem Behandlingen ad mekanisk Vej.

5. *Arbejdsapparaterne*: Vadske tromler, Centrifuger og Skyllekar skal være forsynet med tætsluttende, med Klædelister yderligere tættede, Laag og maa kun holdes aabne under Nedlægning eller Udtagning af Tøjet; de skal jævnlig selv undersøges for Tæthed.

Forøvrigt bør Skylningen saa vidt muligt foregaa (ligesom selve Vadsknningen) i lukkede Maskiner i Stedet for i Skyllekar.

6. *Arbejdsbordene*, paa hvilke Tøjet behandles, skal være belagt med tæt Plade, forsynet med Kant og Afløbsrende for overflødig Vædske.

7. *Destillationsapparat* — hvortil der kun maa benyttes Damp — skal være fuldstændig tæt, Svaleapparatet tilstrækkelig stort og med tilstrækkelig Vandafkøling til en fuldstændig Fortætning af de flygtige Dampe. Paa Damptilledningsrøret skal der være truffen Indretning til, at Dampen ikke har Overtryk, ligesom der ikke maa være anbragt nogen Hane paa Afledningsrøret for den fortættede Vædske.

Under Destillationen skal en dermed fortrolig Arbejder være til Stede ved Apparatet.

8. *Det til Rensning bestemte Tøj* skal, førend det bringes til Arbejdslokalerne, omhyggeligt efterses, at der ikke i Lommerne eller indenfor Foret findes Tændstikker eller lignende brandfarlige Genstande.

Saafernt Tøjet før Behandlingen med Benzin har været underkastet Tørring med Varme, maa det ikke bringes i Vaskemaskinen, førend det er fuldstændig afkølet.

9. *Førend det vadskede Tøj* bringes til Tørring, skal den flygtige Vædske være fjernet saa meget som muligt; Tørrestuen selv skal være ventileret saaledes, at de flygtige Dampe hurtigst muligt bortskaffes, hvor der findes mekanisk Kraft, ved kunstig Ventilation.

Det tørrede Tøj maa ikke bringes paa Strygestuen, førend al den flygtige Vædske fuldstændig er bortskaffes.

10. Disse Forskrifter skal findes opslaaet i Arbejdslokalet.

Ved Bekendtgørelse af 1. Juni 1904 har Justitsministeriet udgivet et *Regulativ* for de under Arbejds- og Fabrikstilsynet hørende *Cigar- og Tobaksfabrikker*; Regulativet, der træder i Kraft 1. August 1904, indeholder navnlig Bestemmelser i sanitær Henseende og er for en stor Del kun gældende for nye Anlæg og for ældre, der herefter omdannes; medens alle andre under Regulativet faldende ældre Lokaler har en Tidsfrist af 10 Aar, inden alle dets Fordringer kan forlanges opfyldt.

Af Bestemmelser, der maaske kan have Interesse i Henseende til Brandassuranceforhold, skal nævnes:

af § 1 Pkt. 4. Hvor Forholdene nødvendiggør det, kan der forlanges indrettet et særligt Spiserum, hvor Arbejderne skal gives Adgang til at kunne faa varmet deres Middagsmad.

af § 2. Gasmaskiner eller andre Kraftmaskiner, der forurene Luften, skal have Plads i særskilt ventileret Rum.

af § 4. Tobaksrygning forbudt i Arbejdsrummene.

af § 7. Bilæggerovne, Gasovne eller lignende transportable Varmeapparater maa ikke benyttes i Arbejdslokalerne.

af § 8. I Arbejdsrum maa der ikke forefindes større Forraad af Tobak og Vikler, end hvad der omtrentlig er fornødent til en Dags Forbrug.

af § 9. Tørreovn eller Pande skal have godt trækkende Røgføring til fri Luft eller godt trækkende Skorsten. Sigtning skal saa vidt muligt ske i lukkede Apparater.

Kedler til Kogning af Sauce skal have Emkappe.
Til Tørring af Skraa og Røgtobak maa ikke anvendes Personer under 16 Aar.

Uddrag af Bekendtgørelse af ¹²/₂ 1904 angaaende Indretningen af og Tilsynet med Dampkedler paa Landjorden samt om Brugen af Lokomobiler i Nærheden af Bygninger og let antændelige Genstande.

I § 1 fastsættes nærmere hvilke Kedler, der er fritaget for Tilsyn. (Kan omtrent angives saaledes: Kedler, der rummer under 20 Potter og har en Sikkerhedsventil af 1 Tommes Diameter, Kedler over 20 men under 200 Potter og med ikke over 15 Pd.s Spænding, naar de har 1 Tommes Sikkerhedsventil; Kedler indtil 500 Potter og med ikke over 10 Pd.s Tryk, og endelig Kedler over 500 Potter og med ikke over 7 Pd.s Spænding, forudsat at begge Arter har en Sikkerhedsventil af 0,07 Kvadrattomme pr. □ Fod Hedeflade og sidste Art tillige et aabent i Forbindelse med Atmosfæren staaende Rør af mindst 3 Tommer Lysning og 16 Fods Højde.)

Anm. I Henhold til Bygningslov for *Kbhvn.* og for *Frdbg.* § 64 sidste Stykke maa Dampkedler af en saadan Størrelse og Beskaffenhed, at de ifølge Lovgivningen er offentlig Tilsyn underkastet, ikke anbringes i Vaaningshuse. *Paa Landet* maa saadanne Kedler kun anbringes i en ikke brandfarlig Bygning, og denne skal ved en Afstand af mindst 1 Alen eller en Brandmur være adskilt fra enhver brandfarlig Bygning eller Del af en (saadan?) Bygning (B. L. f. L. § 12).

Om Rum for Kedler til Varmeledningers Forsyning med Damp m. m. paa Landet se foran Side 26.

§ 18. Til at forestaa Pasningen af eller selvstændig at passe:

- a) Lokomotiver og andre til Befordring af Personer eller Gods bestemte Dampmaskiner, som ikke er Genstand for særlig Anordning,
 - b) Dampkedler med Hedeflade paa 300 Kvadratfod eller derover samt Dampkedelanlæg, bestaaende af 2 eller flere samvirkende Kedler, hvis samlede Hedeflade er 300 Kvadratfod eller derover, og
 - c) Dampkedler, som arbejder med 100 Pd.s Damptryk paa Kvadrattommen i Lokaler, hvori andre end Kedelpasseren til Stadighed er beskæftiget, eller i Lokaler, der støder umiddelbart op til eller er anbragt over eller under Beboelsesrum og andre Rum, hvori Mennesker til Stadighed skal opholde sig paa Tider, hvor der er Ild under Kedlen,
- udkræves, at den paagældende er ædruelig og paalidelig samt er i Besiddelse af et af Fabrikstilsynet udfærdiget Certifikat, indeholdende Attest for, at han opfylder de i Lov af 1ste April 1896 §§ 2 og 5 derfor stillede Betingelser, eller har erhvervet særlig Tilladelse af Justitsministeren.

Naar Kedelpasseren for de omhandlede Kedler eller Kedelanlæg er forhindret i at udføre sin Gerning eller uden Varsel forlader den, kan dog Kedelejeren, Brugeren eller vedkommendes befuldmægtigede ved Anlægget, foreløbig lade Kedlen passe af en Person, som han anser for ædruelig og paalidelig, men som ikke har den krævede Uddannelse. Han har dog derom snarest muligt at indgive Beretning til Direktøren for

Arbejds- og Fabrikstilsynet, der da bestemmer, hvor længe Fravigelsen fra Loven, der dog kun undtagelsevis maa overskride 4 Uger, kan tilstedes.

Til at passe andre end de angivne Dampkedler eller Dampkedelanlæg maa kun antages ædruelige og paalidelige Personer, som har fyldt 18 Aar. De skal være forsynet med en paa deres Navn lydende og dem tilhørende Kontrolbog, i hvilken Fabrikstilsynet indfører Mangler ved Kedelpasningen, som det maatte forefinde under Udøvelsen af sit Tilsyn.

(Den foran under § 18 anførte Lov om Pasningen af Dampkedler paa Landjorden af $\frac{1}{4}$ 96 udsiger i §§ 2—5, at de, der passer Dampkedlerne, enten skal have underkastet sig Maskinisteksamen, Kedelpasserprøven eller de skal ved Lovens Ikrafttræden i 1896 i mindst 3 Maaneder, uden at der fra Fabrikstilsynet har været rejst Klage mod vedkommende for grov eller gentagen Overtrædelse af de for Kedlers Pasning givne Bestemmelser, have passet de i foranstaaende § 18 omhandlede Dampkedler eller Dampkedelanlæg. Maskinister og eksaminerede Kedelpassere forsynes med Certifikat, andre Kedelpassere [heri ogsaa Kedelpassere ved andre Anlæg end de nævnte] med Kontrolbog, hvori Fabriksstilsynet indfører Mangler ved Kedelpasningen.

Samme Lovs § 9 siger: Hvor Pasningen af Dampkedelanlæg forestaas af Personer, der har underkastet sig de foreskrevne Eksaminer for Maskinister eller Prøven for Kedelpassere, kan der som Kedelpassere i Anlægget anvendes Folk, der ikkun fyldestgør de i Lovens § 4 nævnte Betingelser [være fyldt 18 Aar,

være ædruelige og paalidelige, og have en paa deres Navn lydende Kontrolbog].)

§ 19. Paa og omkring Kedlen skal der altid være rydeligt, rent og ordentligt; paa Kedel og Murværket om samme maa intet henlægges til Opbevaring eller ophænges til Tørring; Brændselet i Kedelrummet skal beskyttes mod Antænding, og Pudseaffald maa ikke henkastes derpaa. Spjeldet til Skorstenen skal stedse være i Orden.

§ 23. Kedelrensningen skal finde Sted saa ofte, det gøres fornødent, dog mindst én Gang om Aaret; herved skal al Bundfald og Kedelsten fjernes fra Kedlen.

Fabrikstilsynet kan dog efter nærmere angivne Regler paabyde Kedelrensning med mindre Mellemrum, dog ikke mindre end 3 Uger, naar Kedlen bruges 12 Timer hvert Døgn og i Forhold dertil, naar den bruges mere eller mindre.

Om Brugen af Lokomobiler siger Bekendtgørelsen:

§ 26. Enhver kan modsætte sig, at et Lokomobil benyttes inden for 50 Alen fra hans med Straa, Rør, Spaan eller lignende let antændeligt Tag belagte Bygning, Stak, Stakhjelm eller Mødding. Brugeren af en Ejendom har i saa Henseende samme Ret som Ejeren.

§ 27. Naar et Lokomobil benyttes i mindre end 50 Alens Afstand fra Bygninger, belagt med Straa, Rør, Spaan eller lignende let antændeligt Tag, Stak, Stakhjelm, Mødding eller andre større Oplag af lige saa brandbare Sager udenfor Hus eller i aaben Ladeport, skal Pladsen, hvorpaa Lokomobilet opstilles, forinden frigøres og under Brugen i en Omkreds af 10

Alen fra Lokomobilet stedse holdes ryddelig for Halm og lignende brændbare Stoffer, hvorhos der under Brugen i Lokomobilets umiddelbare Nærhed altid skal have et større Kar med Vand og Brandspande samt en Brandstige paa rede Haand.

Lokomobiler maa ikke benyttes i nærmere Afstand end 10 Alen fra Bygninger, belagt med Straa, Rør, Spaan eller lignende let antændeligt Tag, Stak, Stak-hjelm, Mødding eller andre større Oplag af lige saa brændbare Stoffer uden for Hus eller i aaben Ladeport, og naar de benyttes i nærmere Afstand fra de nævnte Genstande end 20 Alen, skal der:

A. ved Damplokomobiler

- a) Omkring Lokomobilets fire Sider, dog med passende Indgangsaaabning ved Fyrenden, anbringes en til Jorden sluttende Skærm af Jernblik eller af Træ, 2 Alen høj og i en saadan Afstand fra Lokomobilet, at en Mand kan gaa mellem dette og Skærmen.
- b) Under Risten være anbragt en tætsluttende lukket Askekasse af støbt Jern eller af forsvarligt tykke Smedejernsplader med en hensigtsmæssigt indrettet Fodplade under Indfyringsstedet.
- c) Til Opfyring maa der ikke benyttes Halm eller Lyng, og til Brændsel ikke Tørv af løs Beskaffenhed.
- d) Endelig skal Lokomobilet være forsynet med en forsvarlig Gnistfanger, enten den saakaldte luthemanske, bestaaende af to Systemer af skrueformige, inden i Skorstenen fast anbragte Jernvinger, eller Marshalls, bestaaende af en inden i en dobbelt

være ædruelige og paalidelige, og have en paa deres Navn lydende Kontrolbog].)

§ 19. Paa og omkring Kedlen skal der altid være rydeligt, rent og ordentligt; paa Kedel og Murværket om samme maa intet henlægges til Opbevaring eller ophænges til Tørring; Brændselet i Kedelrummet skal beskyttes mod Antænding, og Pudseaffald maa ikke henkastes derpaa. Spjeldet til Skorstenen skal stedse være i Orden.

§ 23. Kedelrensningen skal finde Sted saa ofte, det gøres fornødent, dog mindst én Gang om Aaret; herved skal al Bundfald og Kedelsten fjernes fra Kedlen.

Fabrikstilsynet kan dog efter nærmere angivne Regler paabyde Kedelrensning med mindre Mellenrum, dog ikke mindre end 3 Uger, naar Kedlen bruges 12 Timer hvert Døgn og i Forhold dertil, naar den bruges mere eller mindre.

Om Brugen af Lokomobiler siger Bekendtgørelsen:

§ 26. Enhver kan modsætte sig, at et Lokomobil benyttes inden for 50 Alen fra hans med Straa, Rør, Spaan eller lignende let antændeligt Tag belagte Bygning, Stak, Stakhjelm eller Mødding. Brugeren af en Ejendom har i saa Henseende samme Ret som Ejeren.

§ 27. Naar et Lokomobil benyttes i mindre end 50 Alens Afstand fra Bygninger, belagt med Straa, Rør, Spaan eller lignende let antændeligt Tag, Stak, Stakhjelm, Mødding eller andre større Oplag af lige saa brandbare Sager udenfor Hus eller i aaben Ladeport, skal Pladsen, hvorpaa Lokomobilet opstilles, forinden frigøres og under Brugen i en Omkreds af 10

Alen fra Lokomobilet stedse holdes ryddelig for Halm og lignende brændbare Stoffer, hvorhos der under Brugen i Lokomobilets umiddelbare Nærhed altid skal have et større Kar med Vand og Brandspande samt en Brandstige paa rede Haand.

Lokomobiler maa ikke benyttes i nærmere Afstand end 10 Alen fra Bygninger, belagt med Straa, Rør, Spaan eller lignende let antændeligt Tag, Stak, Stakhjelm, Mødding eller andre større Oplag af lige saa brændbare Stoffer uden for Hus eller i aaben Ladeport, og naar de benyttes i nærmere Afstand fra de nævnte Genstande end 20 Alen, skal der:

A. ved Damplokomobiler

- a) Omkring Lokomobilets fire Sider, dog med passende Indgangsaabning ved Fyrenden, anbringes en til Jorden sluttende Skærm af Jernblik eller af Træ, 2 Alen høj og i en saadan Afstand fra Lokomobilet, at en Mand kan gaa mellem dette og Skærmen.
- b) Under Risten være anbragt en tætsluttende lukket Askekasse af støbt Jern eller af forsvarligt tykke Smedejernsplader med en hensigtsmæssigt indrettet Fodplade under Indfyringsstedet.
- c) Til Opfyring maa der ikke benyttes Halm eller Lyng, og til Brændsel ikke Tørv af løs Beskaffenhed.
- d) Endelig skal Lokomobilet være forsynet med en forsvarlig Gnistfanger, enten den saakaldte luthemannske, bestaaende af to Systemer af skrueformede, inden i Skorstenen fast anbragte Jernvinger, eller Marshalls, bestaaende af en inden i en dobbelt

konisk Udvidelse af Skorstenen fast anbragt omvendt, med Krave forsynet konisk Skærm, eller endelig en over Skorstenens Munding anbragt, til Skorstenens øverste Rand nøje sluttende, dobbelt Gnistfanger af Jerntraad, hvis Traade ikke er fjernet over $\frac{1}{4}$ Tomme fra hinanden og med en Afstand af mindst 2 Tommer mellem Nættene. Gnistfangere, overdækket med en bevægelig Plade, er ikke tilladt.

- B. Ved Lokomobiler, drevet ved Petroleum og lignende, skal der omkring Lokomobilet være anbragt en til Jorden sluttende Skærm af 2 Alens Højde.

Udblæsningsrørets Munding skal være ført mindst 3 Tommer lodret ned i den paa Lokomobilet anbragte Svalevandsbeholder, ligesom Spildebakker skal være anbragt, hvor den brændbare Vædske drypper.

Paafyldningen af den brændbare Vædske maa ikke foretages, medens Motoren er i Gang, og kun ved Dagslys, ligesom Rensning af Motoren kun maa ske om Dagen. Pudsemateriale skal henlægges i Jernbeholdere.

Efter Brugen skal den Plads, hvor Lokomobilet har været opstillet, frigøres for spildt brændbar Vædske og dækkes med et Lag Sand.

Betjeningen af Motoren maa kun ske ved en dermed fuldt fortrolig, paalidelig Mand.

Paa selve Motoren skal Fabrikkens Mærke med Fabrikationsaar og Løbenummer være tydeligt angivet paa en fast anbragt Metalplade.

Den i Lov af $12/4$ 1889 § 17 omhandlede Maskinbeskyttelsesprotokol skal medfølge Lokomobilet.

§ 28. Ved Benyttelsen af Lokomobiler i Byer kan det af Politiet forlanges, at der skal drages Omsorg for, at Røgen fra Lokomobilet ikke bliver til Ulempe for de omboende.

§ 29. Et Eksempplar af de om Brugen af Lokomobiler i Nærheden af Bygninger og let antændelige Genstande til enhver Tid gældende Bestemmelser skal stedse medfølge ethvert Lokomobil, der udlejes til Brug; tillige skal Fyrbøderen ved Damplokomobiler være i Besiddelse af et Eksempplar af de i ovenstaaende Afsnit E indeholdte Bestemmelser for Pasning af Dampkedler. (Afsnit E er lig med §§ 18 og 19 paa Side 92 og 94.)

Saadanne Eksempplarer kan forlanges udleveret uden Betaling hos enhver af Fabriksinspektørerne.

(Spænding og Varme i en Dampkedel staar i følgende Forhold til hinanden: $80^{\circ} \text{C.} = \frac{1}{2} \text{Atm.}$, $100^{\circ} = 2$, $134^{\circ} = 3$, $144^{\circ} = 4$, $152^{\circ} = 5$, $159^{\circ} = 6$, $165^{\circ} = 7$, $171^{\circ} = 8$, $176^{\circ} = 9$, $180^{\circ} = 10$, $184^{\circ} = 11$, $188^{\circ} = 12$, $192^{\circ} = 13$, $195^{\circ} = 14$, $200^{\circ} = 15$, $213^{\circ} = 20$, $220^{\circ} = 23$, $230^{\circ} = 27$, $365^{\circ} = 200$, $375^{\circ} = 220 \text{Atm.}$

Grænsen for Dampspænding i Fabrikskedler af sædvanlig Type maa for Tiden sættes lig $20 \text{Atm.} = 213^{\circ} \text{C.}$ I Kedler af særlig Konstruktion skal dog være opnaaet højere Spænding, endog til 220Atm. — Efter Dr. Schwartz's Handbuch, Konstanz 1902.)

Dowson Gasværker.

Ved Raadstueplakat af $12/3$ 1896 og Justm. Bkg. af $13/7$ 1899 er der givet følgende Bestemmelser, gældende for København og Frederiksberg:

§ 1. Forinden Indretning af et Dowson Gasværk eller et Anlæg af lignende Art paabegyndes, skal der til Magistraten (Brandkommissionen) fremsendes Tegning og Beskrivelse af Anlægget i to Eksemplarer, og Magistratens (Brandkommissionens) Erklæring om, at der intet er til Hinder for Anlægget enten som vist paa Planerne eller med de af Magistraten (Brandkommissionen) eventuelt forlangte Forandringer, være erhvervet.

Ved Approbationen paa Anlægget vil der blive taget Hensyn til, hvad de Bygninger, i hvilke Anlægget agtes indrettet, i øvrigt er bestemt til, navnlig til, om Bygningerne, uden at kunne kaldes Beboelsesbygninger, er bestemt til Ophold for et større eller mindre Antal Mennesker eller staar i umiddelbar Forbindelse med saadanne Bygninger.

Ved Indretning og Drift af Dowson Gasværker og lignende Anlæg i Beboelsesbygninger 3: Bygninger, der tjener til Natophold for Mennesker, dog Natarbejde og Natvagt undtaget, bliver tillige de af Sundhedskommissionen foreskrevne Betingelser nøje at følge.

§ 2. Naar Anlægget efter erhvervet Approbation skal paabegyndes, underrettes Direktøren for Belysningsvæsenet (Brandinspektøren) forinden Paabegyndelsen derom. Ved hans Foranstaltning foretages Eftersyn og Prøve af Værkets forskellige Dele og af de anvendte

Materialier samt Trykprøve, naar Værket er opstillet. De Materialier, som han ikke maatte anse for tilstrækkelig gode, bliver at erstatte med brugbare Materialier. Der anbringes de fornødne Blindflanger og foretages Anboring til Pumperne og Trykmaalerne. Blindflanger og Anboringer lades uforandret, saa at de kan benyttes ved senere Prøve.

§ 3. Der maa ikke foretages Forandringer ved de opstillede Apparater eller anlægges nye Ledninger, forinden Direktøren for Belysningsvæsenet (Brandinspektøren) derom er underrettet, for at de fornødne Prøver kan blive foretaget. Ved Udvidelse af Værket bliver Magistratens (Brandkommissionens) Approbation at indhente som ved et nyt Anlæg.

§ 4. Rummene, hvori Dowson Gassen tilvirkes, opbevares eller anvendes, maa ikke staa i umiddelbar Forbindelse med Beboelsesrum.

Over Generatoren anbringes en Skærm, der staar i Forbindelse med en godt sugende Skorsten.

Hovedledningerne for Dowson Gassen maa saa vidt muligt ikke anbringes nedenunder, indenfor eller nær ved Rum, som tjener til Ophold for Mennesker.

Gasbeholderne skal saa vidt muligt anbringes i fri Luft eller særlig dertil indrettede Bygninger, som er forsynet med Ventilationsindretninger, der kan reguleres udefra.

Alle Lokaler, hvori Apparaterne er anbragt, skal være godt ventileret.

§ 5. Direktøren for Belysningsvæsenet (Brandinspektøren) og hans tilsynshavende har til enhver Tid

Adgang til Værket for at forvisse sig om, at alt er i Orden. Forefundne Mangler skal straks afhjælpes. En Gang om Aaret eller oftere, hvis det maatte anses nødvendigt, underkastes Værket en Trykprøve.

§ 6. Da Dowson Gas er meget giftig og, indaandet i større Mængde, hurtig dræbende, samt blandet med Luft kan frembringe Eksplosion, skal der, hvis det straks eller senere under Driften af Belysningsdirektøren (Brandinspektøren) maatte anses nødvendigt, ved passende Tilsætning gives Gassen en saa intensiv og gennemtrængende Lugt, at smaa Utætheder, hvorved selv ubetydelige Mængder Gas trænger uforbrændt ud i Lokalet, straks give sig tilkende ved Lugten. Der skal iagttages størst mulig Forsigtighed ved Gassens Behandling. Til Fremstilling og Anvendelse af den maa kun anvendes Folk, der er fuldkommen kendt med samme; Børn og Personer under 18 Aar maa ikke anvendes hertil.

§ 7. Alle Apparater, Rørledninger m. m. maa daglig renses udvendig for Støv. Haner og Skydere paa Ledningerne, Dækslerne paa Generatorerne og alle Pakninger skal holdes renlige og tætte og, naar der maatte vise sig Mangler ved dem, uopholdelig paany sættes i god Stand. Ventilerne skal daglig prøves, saa at man er sikker paa, at de ikke sætter sig fast.

Saa ofte Lejlighed gives, bør de adskilles, renses og indsmøres med Talg og Grafit.

§ 8. Vandet i Vandlaasene maa til enhver Tid holdes i den rette Højde. Det maa om Vinteren paa-

ses, at Vandledninger og Vandlaase ikke er frosset om Morgen, naar Driften begynder.

§ 9. Den selvvrirkende Afspæringsindretning mellem Beholder og Dampventilen skal daglig efterses to Gange.

§ 10. Alle Rensningsarbejder maa kun udføres om Dagen, og det maa nøje paases, at der, medens disse finder Sted, ikke findes Ild eller Lys i Lokalet. Af Hensyn til mulig forekommende Forgiftningstilfælde, skal mindst to Mand være til Stede under Rensningsarbejderne.

§ 11. I Tilfælde af, at der finder Gasudstrømning Sted i Lokalet, maa man kun nærme sig forsynet med Respirationsapparat, Ild og Lys maa holdes borte, og der maa kun benyttes Sikkerhedslampe.

Tobaksrygning maa ikke finde Sted i Lokalet.

§ 12. Ved Igangsætning blæses Damp og Luft gennem Generatoren for aaben Skorstenshane, indtil Gassen efter at være antændt brænder af Generatorens Prøvehuller med en kraftig Flamme; først da maa Gassen ledes til Apparaterne.

Hvis Apparaterne har henstaaet ubenyttet i mere end 24 Timer, maa al Gas udblæses af Beholderen, og frisk Gas maa i mindst 10 Minutter gaa igennem hele Ledningen og ud i fri Luft, forinden Gassen benyttes. Det samme gælder om Igangsætning efter Rensning eller efter Opsætning af nye Apparater. Antændelsen af Gassen ved Hanen paa Gasbeholderen eller ved Prøvehanerne maa efter længere Stilstand først finde Sted, naar alle Apparaterne paa den anførte Maade er fyldt med frisk Gas.

§ 13. Naar der standses med Gasudviklingen, maa Skyderne efter Generator og Beholder lukkes.

Forinden Arbejdsstedet efter endt Arbejde forlades, skal den Mand, hvem Pasningen af Anlæget er overdraget, nøjagtigt undersøge, om alle Haner og Skydere er rigtigt lukket.

§ 14. Der skal drages Omsorg for, at generende Støj ved falske Eksplosioner eller ved smaa Eksplosioner, fremkaldt ved Gassens Udblæsning, undgaas.

§ 15. Saafremt de i Henhold til ovenstaaende givne Paalæg ikke efterkommes, vil Driften af Anlæget blive standset, og den paagældende vil blive tiltalt for Retten i Henhold til § 40 i Lov af $15/5$ 1868 om Brandvæsenet i København (§ 34 i Reglement for Brandvæsenet i Frederiksberg af $1/2$ 1877).

§ 16. De Udgifter, som maatte foranlediges ved Prøverne af Anlæget og Tilsynet med samme m. m., betales af vedkommende Ejer af Anlæget efter Regning, der godkendes af Magistraten (udfærdiges af Brandinspektøren og godkendes af Brandkommissionen).

§ 17. Et Eksemplar af nærværende Bestemmelser skal være opslaaet i Lokalet.

§ 18 er forskellig. Bestemmelsen for København har: Magistraten forbeholder sig at foretage Ændringer og Tilføjelser til disse Bestemmelser, naar den maatte finde saadanne fornødne; medens Bestemmelsen for Frederiksberg siger: Ovenstaaende Bestemmelser træder straks i Kraft ved nye Anlæg. Ældre Anlæg er kun med Hensyn til deres Drift underkastet de i disse Bestemmelser indeholdte Forskrifter.

Endelig er der ved Just. Bkg. af $1\frac{1}{4}$ 1901 givet følgende Bestemmelse for hele Landet:

Ved enhver Maskine, der drives ved Dowson-Gas eller lignende, skal de paa Gasledningen til Maskinen anbragte, af Kautschuk eller lignende Materiale forfærdigede eller med Vægge af Kautschuk eller lignende Materiale forsynede, saakaldte Gasposer fremtidig være indesluttet i Metalkasser, der skal holdes lufttæt lukket og være forsynet med et Aftræk til det fri af et Lysningstværmaal, mindst det dobbelte af Gastilførselsrøret.

Elektrisk Belysning.

Her skal først henvises til Lov af $23/1$ 1903:

§ 1. Kommunalbestyrelsen i en *Købstad*, *Handelsplads* eller *Sognekommune* skal være bemyndiget til at beslutte, at ingen maa paatage sig at udføre noget Arbejde ved Vand-, Gas- eller Elektricitetsværker samt Kloakledninger og indvendige Husspildevandsledninger, derunder Anbringelse af private Ledninger og de dermed i Forbindelse værende Apparater, uden at have faaet Bemyndigelse dertil af vedkommende Kommunalbestyrelse, i *København* af Magistraten. Bemyndigelsen kan tilbagekaldes af Kommunalbestyrelsen (i Kbhvn. af Magistraten), naar den finder, at vedkommende ikke udfører Arbejdet forsvarligt eller undlader at rette sig efter de nærmere Forskrifter for disse Arbejders Beskaffenhed og Fremgangsmaaden ved Udførelsen, som den har at fastsætte og offentliggøre. Ejes eller drives oget af de her omhandlede Værker af private, har

disse Indstillingsret. Enhver Meddelelse eller Tilbagekaldelse af saadan Bemyndigelse skal bekendtgøres i et eller flere af de stedlige Blade.

Statsinstitutioner, der raader over de fornødne tekniske Kræfter, kan dog, uanset foranstaaende Bestemmelser, indenfor deres eget Omraade efter dertil af Indenrigsministeren meddelt Bemyndigelse lade de omhandlede Arbejder udføre ved egne Folk.

§ 2. Den der, uden at have Bemyndigelse i Overensstemmelse med § 1, giver sig af med noget af de deri ommeldte Arbejder, saavelsom den, der benytter saadan Hjælp, straffes med en Bøde af 20 til 300 Kr. Med samme Bøde straffes den, der har saadan Bemyndigelse, men tilsidesætter de ham i Henhold til § 1 paalagte Pligter. Sager angaaende saadanne Overtrædelser behandles som offentlige Politisager.

§ 3. Denne Lov, der ikke gælder for Færøerne, træder i Kraft den $\frac{1}{7}$ 1903. Samtidig bortfalder Lov af $\frac{4}{3}$ 1857 angaaende Berettigelse til at udføre Arbejder vedkommende Københavns Vand- og Gasværker.

Ved Justm. Bkg. af $\frac{3}{10}$ 1887 er der for *København* fastsat følgende:

Elektriske Anlæg, der tilsigter Belysning eller Kraftoverførelse, er med Hensyn til deres Indretning og Benyttelse underkastet de Forskrifter, som Brandvæsenet finder det nødvendigt at foreskrive for at forebygge Brandfare og sikre Brandmandskabet under Udøvelsen af deres Hverv mod Ulykkestilfælde ved elektriske Strømme.

I Henhold til foranførte Bkg. har *Københavns* Magistrat ved Raadstueplakat af $21/4$ 1890 fastsat efterfølgende Bestemmelser for Indretning og Benyttelsen af elektriske Anlæg i København til Belysning eller Kraftoverførelse sigtende til at forebygge Brandfare m. m. Endelig har Københavns Belysningsvæsen under $15/2$ 1904 udgivet et Regulativ for Udførelsen af elektriske Anlæg, som ønskes sat i Forbindelse med Ledninger fra de kommunale Elektricitetsværker. (I det efterfølgende er Raadstueplakaten anført først med sine Paragraffer, medens Uddrag af Regulativets Bestemmelser er anført efter hver enkelt §.)

§ 1.

Dynamomaskiner anbringes paa et tørt og godt isoleret Sted, hvor de ikke er udsat for at komme i Berøring med let antændelige eller eksplosive Stoffer eller Luftarter. Saafernt de ikke er indrettet saaledes, at Strømstyrken reguleres ved Maskinen selv, skal der altid være en sagkyndig Mand til Stede. Ved ethvert Anlæg skal der findes en Strøm- og Spændingsmaaler.

*

Regulativet omtaler ikke Dynamomaskine, da Elektriciteten under de Forhold, hvor dette er gældende, udvikles paa Kommunens Elektricitetsværker.

*

Rglt. Side 34 har derimod: Elektromotorer, som ikke staar i luft- og støvtætte Metalkasser, maa kun opstilles i Rum, i hvilke der ikke findes let antændelige Dampe eller eksplosive Stoffer eller Luftarter.

Varme-, Kogeapparater, Cigartændere m. m. skal være omgivet af ildfast Materiale paa en saadan Maade, at Brandfare er udelukket.

§ 2.

Den elektriske Spænding mellem 2 Punkter af en Ledning maa ikke overstige for ensrettede Strømme 500 Volt og for Vekselstrømme 150 Volt; i særegne Tilfælde kan der dog efter derom til Magistraten indgivet Andragende tilstedes Anvendelse af Strømme med en større Spænding.



Regulativet har intet om Spændingen, da den af Kommunens Værker leverede Elektricitet altid har en Spænding af 220 Volt.

§ 3.

Samtlige Ledninger skal være fuldstændigt og betryggende isoleret (se Rglt. Side 15). Til Ledninger eller Dele af Ledninger maa Gas- og Vandledninger ikke benyttes lige saa lidt som Jorden.

§ 4.

Ledninger, der lægges under Jorden, skal være godt beskyttet. Blanke Ledninger i fri Luft maa kun anvendes med Magistratens Samtykke.



Regulativet Side 30: Jordledninger skal lægges af jernbaandsarmerede Blykabler, Bitumenkabler eller andre lige saa gode Kabler.

Til faste Installationer anvendes vulkaniserede Ledninger, Okonitledninger eller dobbelt-gummiisolerede Ledninger af nærmere angivne Konstruktioner, sidste dog kun i fuldstændig tørre Rum og da kun oplagt paa Porcelæns-Isolatorer eller Ruller. (Rglt. Side 15—17) I særlig fugtige Rum ligesom ogsaa i Rum, hvor der findes Syredampe eller Luftarter, som kan ødelægge Isolationen eller Ledningen, maa der træffes særlige af Belysningsvæsenet approberede Foranstaltninger til at beskytte Ledninger og Apparater (Rglt. Side 22).

§ 5.

Indvendige Ledninger gennem Murværk, Træværk eller Gulve eller paa Steder, hvor Ødelæggelse af det isolerende Materiale kan befrygtes, skal være med en stærk Bevikling af Læder eller Gummi, eller lægges forsvarligt i Jern- eller Glasrør eller andet beskyttende Materiale. (Regulativet føjer til: Disse Rør skal ved Lofts- eller Vægflader have et Fremspring af mindst 10 m/m., over Gulve mindst 100 m/m., og Ledningerne maa ikke kunne beskadiges af Rørenes Kanter. Rglt.s Side 24.)

Ledninger, som føres fra Jorden ind i Bygningerne, skal være saaledes beskyttet, at Vand ikke kan trænge ind i de Rør, gennem hvilke de føres ind i Bygningerne.

*

Anm. Om dette Punkt taler Regulativet ikke, da alle Tilledninger fra Ledningen i Gaden gennem Elektricitetsmaaleren til 1ste Strømbord eller Blysikring (inde i Bygningen) lægges af Belysningsvæsenet paa Brugerens Bekostning (se § 2 i Betingelser fra Københavns Magistrat af ²⁷/₁₂ 02).

*

Ledninger maa som Regel ikke lægges skjult i Væg eller Loft eller i Gibs eller Puds, og Ledninger i mindre end 4 Alens Afstand fra Gulvet dækkes forsvareligt. Til umiddelbar Befæstelse af Ledninger maa Kramper og Søm ikke anvendes.

*

Regulativets Side 22—23: Alle Ledninger, der er anbragt i mindre end 2 m. Højde over Gulvet eller andre passable Steder, skal være forsvareligt beskyttet imod Beskadigelse eller Berøring. Dette gælder ogsaa Jordforbindelser (Ledninger, der forbinder en Genstand med Jorden, Gas- eller Vandrør, Jordplade etc.).

I Pakrum, Fabrikker og lignende Steder, hvor Ledningerne særlig er udsat for Beskadigelse, skal de særligt være beskyttet overalt, hvor der er Mulighed for Beskadigelse. Side 25 har: Til Indlægning i Mur, Puds, e. l. maa kun anvendes: Messingrør, forskruede, lukkede Staalrør, staaalpansrede Bergmannsrør, Ebonitrør, og skal en Del nærmere anførte Regler herved iagttages (Godstykkelse, Samlingen, ingen Luftcirkulation gennem Rørene eller Vandansamlinger i disse; Dimensionerne, Bøjninger, Dækningen af Rørene med Gibs, Forgreninger m. m. Se nærmere Side 112).

§ 6.

Strømbrydere og Strømvekslere skal have en saadan Konstruktion, at de ikke giver Anledning til permanent Varmeudvikling og permanente Gnistdannelser. De skal være anbragt paa et Underlag af ildfast og

godt isolerende Materiale og indesluttet i et Hylster af Metal eller andet uforbrændeligt Stof.

*

Regulativet Side 20 føjer til: Metalhylstret maa dog altid være udforet med Asbest. (Dernæst følger nærmere Bestemmelser om Momentafbrydelse m. m.).

*

§en fortsætter: Hvor Ledninger føres ind i en Bygning, maa der, saa vidt muligt, paa det Sted, hvor Ledningerne føres ind, og paa et let tilgængeligt Sted anbringes dobbeltpolige Sikkerhedstraade, se § 8. Jvfr. Anm. foran til § 5.

§ 7.

Traadforbindelser maa udføres omhyggeligt og loddet.

*

Regulativet Side 23 siger: Skal forskellige Ledninger forbindes indbyrdes udenfor Apparaterne (Afbrydere, Kontaktdaaser, Kaolinrosetter, Afgreningsdaaser etc.), da skal det for Ledninger under 10 qmm ske ved Lodning. For Ledninger over 10 qmm kan Forbindelsen dog ogsaa foretages ved særlige Samlemuffer eller Forgreningsmuffer, der skal være approberet af Belysningsvæsenet.

Forbindelsesstederne skal isoleres omhyggeligt ved en flerdobbelt Omvikling med rent Paragummibaand og Isolierbaand. Isoleringen af Samlingsstedet skal slutte sig nøje til den faste Isolering paa Ledningen, og Isoleringen maa i det hele ske saa omhyggeligt,

at Isolationen ved Samlingsstedet saa vidt muligt svarer til den øvrige Isolation paa Ledningerne.

*

Sen fortsætter: Afstanden mellem to parallelt løbende Traade maa være mindst 2 Tommer, dog kan denne formindskes til $\frac{3}{8}$ Tomme, naar Ledningerne lægges i Hullister af Træ eller paa anden Maade er saaledes befæstet, at en Tilnærmelse indenfor en Afstand af $\frac{3}{8}$ Tomme er udelukket.

*

Regulativet Side 24—30 siger:

Kun de nedenfor beskrevne Installationsmaader er tilladt:

Isolatorer. Ledningernes Omlægning paa Dobbelt-klokke-Isolatorer skal anvendes i særlig fugtige Rum. Klokkerne skal anbringes i lodret Stilling.

Ledningerne skal mindst have følgende Afstand indbyrdes:

Naar Spændvidden er	Mindste Afstand imellem Ledningerne indbyrdes.
over 6 m.	200 mm.
4—6 m.	150 "
under 4 m.	100 "

og skal have en Afstand fra Bygningsdelene af mindst 100 mm.

Porcelænsrullernes indbyrdes Afstand maa højst være 800 mm.; Ledningernes indbyrdes Afstand mindst 25 mm. fra Metal til Metal og Ledningernes Afstand

fra Bygningsdele etc. mindst 10 mm. Ved Krydsningssteder kan benyttes Krydsningsknapper, til hvilke begge de krydsende Ledninger befæstes saaledes, at de holdes i en uforanderlig Afstand indbyrdes af mindst 10 mm. Ellers maa der aldrig befæstes flere Ledninger til samme Porcelænsrulle.

Regulativets Side 23 siger: Krydsninger af Ledninger indbyrdes eller af Ledninger og Metaldele, Jernrør etc. maa udføres saaledes, at Berøring mellem de krydsende Dele er udelukket.

Saafremt Ledningerne ikke kan anbringes med saa stor Afstand, at dette derved opnaas, maa de paa Krydsningsstedet omgives med et stærkt isolerende Rør, saaledes at Berøring bliver umuliggjort. Rørene skal befæstes saaledes, at Forskydning ikke kan finde Sted.

Regulativets Side 25: Ved et Afgreningssted skal der umiddelbart paa hver Side af dette findes en Porcelænsrulle.

Porcelænsklemmer skal anbringes paa Træunderlag og med en indbyrdes Afstand af højs 250 mm. Ledningernes indbyrdes Afstand skal være mindst 20 mm. fra Metal til Metal og Afstanden fra Ledningernes Metalkærne til Træunderlaget eller Bygningsdele i det hele taget mindst være 6 mm., Ledningerne skal ligge lige og stramt. De paa Porcelænsklemmer oplagte Ledninger skal være isoleret med vulkaniseret Gummi.

Ved et Afgreningssted skal der umiddelbart paa hver Side af dette findes en Klemme.

Skjulte Rør (se foran under § 5 Slutningen).

Af de for Anvendelsen af saadanne Rør fastsatte Betingelser skal nævnes:

Ledninger, som lægges i Rør, skal være isoleret med vulkaniseret Gummi.

Ingen Samlinger eller Forgreninger maa findes i selve Rørene, men skal anbringes i særlige dertil indskudte Daaser med Porcelænsindsats.

Forbindelserne i Daaserne maa ikke ske ved Lodning, men skal foretages ved Hjælp af Klemskruer.

Ebonitrør skal altid være forsvarligt beskyttet mod mekanisk Beskadigelse.

Som *udvendige Rør* udvendig paa Mure eller Puds kan anvendes de samme Metalrør, der er tilladt til Indmuring og desuden metalklædte Bergmannsrør samt aabne Simplex Rør.

Bergmannsrørene maa kun befæstes direkte til Murværket, naar dette er fuldstændig tørt. I Nybygninger, paa Ydermure, i Kældere og andre Steder, hvor Murværket ikke er ganske tørt, maa Bergmannsrørene anbringes paa Træunderlag. I fugtige Rum maa Bergmanns-Rør ikke anvendes.

Hullister af Træ:

- 1) maa kun anvendes i fuldstændig tørre Rum, altsaa ikke f. Eks. i Nybygninger eller Kælderrum.
- 2) I Hullister maa kun anvendes vulkaniserede Ledninger.
- 3) Træet i Listerne skal være haardt og Listerne skal altid være imprægneret saaledes, at de ikke suger

Fugtighed. Til Imprægneringen kan anvendes Paraffin, Schellak, Voks, Linoliefernis e. l.

- 4) Listerne maa ikke berøre Mur eller Puds direkte, men der skal mellem Listerne og Muren indlægges *Porcelænsskiver*, der kan hindre Murens Kondensationsvand eller anden Fugtighed fra at løbe ned over Listerne.

Porcelænsskiverne holdes paa Plads ved at trækkes paa de samme Skruer eller Søm, som benyttes til Listernes Befæstelse.

Porcelænsskiverne anbringes med en Afstand af højst 600 mm.

- 6) Hullister og Dæksel skal profileres saaledes, at de ikke kan forskydes for hinanden.
- 7) Afstanden mellem de enkelte Ledninger maa være mindst 18 mm., regnet fra Metal til Metal.

Afstanden mellem Ledningerne kan indskrænkes til 10 mm., naar Listerne bindes op ved Hjælp et Messingbaand eller paa anden Maade, hvorved det undgaas at slaa Søm eller skrue Skrue i Listerne. Befæstelsesmaaden skal i sidste Tilfælde være approberet af Belysningsvæsenet.

Pendelsnøre kan benyttes til Ophængning og Forbindelse af enkelte fast installerede Gløde- eller Nernstlamper.

De bestaar af 2 Ledninger (med nærmere angivet Metaltraadstykker og nærmere angivet Isolering) sammensnoet med en eller flere særlige Bæresnøre (Rglt. Side 19). De maa kun benyttes som Forbindelse til en enkelt Gløde- eller Nernstlampe. En saadan

Ledning skal forbindes til den faste Installation i en Kaolinroset og maa ikke være længere end 6 m., maa ikke følge langs Væg og maa ikke fastgøres andre Steder end ved Lampens Ophængningssted samt ved Kaolinrosetten.

Selve Ledningstraadene aflastes for Træk derved, at de saavel ved Ophængningspunktet som ved Lampen er længere end Bæresnoren. (Rglt. Side 30).

*

§ 7 fortsætter: Er Spændingsdifferencen mellem to Ledninger over 120 Volt, maa Afstanden mellem Ledningerne gøres større (end 2 Tommer) i Forhold til Spændingen. (Om Spændingen for Elektricitet fra Kommunens Værker se foran under § 2).

Paa Krydsningssteder maa Ledningerne være særlig godt befæstet og isoleret (se foran under § 7 Porcelænsruller).

De ovennævnte Bestemmelser gælder ikke for isolerede saakaldte „Blykabler“ og for Ledningstraade til Lamper, men disse Traade maa være særlig godt isoleret (se foran under § 7 „Pendelsnore“).

§ 8.

Ved enhver Ledning, som føres ind i en Bygning, ligesom ved enhver Forgrening fra en større til en mindre Ledning, skal der saavel i den positive som i den negative Traad anbringes automatiske Sikkerhedsapparater eller Forbindelsesstykker (Sikkerhedstraade) af let smelteligt Metal, som smelter og afbryder Strømmen, naar denne har naaet en saadan Styrke, at Ledningen vil blive følelig opvarmet. De automatiske Sik-

kerhedsapparater og Forbindelsesstykkerne omgives med uantændeligt Materiale.

*

Regulativets Side 21 udtaler:

Der maa kun benyttes Propsikringer med Edison-gevind samt Patronsikringer. Smeltestrømmen skal være den dobbelte af den Strøm, Sikringen normalt skal føre, og naar denne i kold Tilstand pludselig belastes med den dobbelte Strøm, skal Traaden smelte inden 2 Minutters Forløb.

Sikringen skal til Stadighed kunne taale 1,25 Gange Normal-Strømmen uden at smelte.

Sikringen skal ved den benyttede Spænding selv under en Kortslutning smelte, uden at der dannes varig Lysbue, og uden at der opstaar Sprængningsfænomener, Eksplosion e. l.

Sikringselementerne skal være saaledes indrettet, at der ikke uden særlig Foranstaltning kan indsættes Prop eller Patron for større Strømstyrke end normalt, og saavel paa de faste Dele som paa Propper og Patroner maa den normale Strømstyrke være angivet.

§ 9.

Enhver Buelampe skal være forsynet med Indretninger, som forhindrer glødende Kulpartikler fra at falde udenfor Lampen. I Rum, hvor der findes let antændelige eller eksplosive Stoffer eller Luftarter, maa der ikke anbringes Buelamper, Rheostater, Elektromotorer, Strømbrydere, automatiske Afbrydere, Sikkerhedstraade eller Apparater med blanke Kontakter, med mindre de er anbragt i fuldstændig lufttætte Apparater

Derimod er det tilladt i saadanne Lokaler at benytte Glødelamper, naar disse tilligemed deres Armaturer er omgivet af solide Glasklokker.

*

Regulativet Side 32—34 siger:

Glødelamper kan anvendes overalt, dog skal de i Lokaler, hvor der findes let antændelige Dampe eller eksplosive Luftarter og lignende, være omgivet af stærke lufttætte Glasklokker, indenfor hvilke ogsaa Kontakterne til Forbindelse med Ledningerne skal være anbragt.

Anbringes Glødelamper lige op ad brændbare Bygningsdele eller Stoffer, skal de være forsynet med et beskyttende Traadnet eller Kuppel paa en saadan Maade, at selve Lampen ikke kommer i Berøring med Stofferne.

Glødelamper, der anbringes i fugtige Rum eller i fri Luft, skal være indesluttet i vandtæt Armatur.

Nernstlamper kan anbringes overalt, hvor der ikke findes let antændelige eller eksplosive Luftarter eller Stoffer. De skal dog i alle Tilfælde være forsynet med en tæt lukket Kuppel.

Nernstlamper skal altid anbringes med Stellet isoleret fra Jord. Nernstlamper, der anbringes i fugtige Rum eller i fri Luft, skal være indesluttet i vandtætte Armaturer.

Buelamper maa ikke anbringes i Rum, hvor der findes let antændelige eller eksplosive Stoffer eller Luftarter.

Enhver Buelampe skal være forsynet med en lukket Kuppel, Lanterne eller andet, der hindrer glødende Kulpartikler fra at falde udenfor Lampen.

Større Kupler skal altid være forsynet med en stærk Traadomfletning.

Buelampernes Armatur skal være godt isoleret saavel fra selve Lampen som fra Jord.

Buelampe maa ikke ophænges i Ledningstraadene. Om Motorer se Regulativet under § 1.

§ 10.

(Indeholder Bestemmelse om Ledningernes Tværsnit i Forhold til Strømstyrken).

*

Regulativets Side 13 har det samme mere detaljeret).

§ 11.

Forinden noget af de her omhandlede elektriske Anlæg tages i Brug, skal der derom ske Anmeldelse til Magistraten.

Brandvæsenet saavel som den Tekniker, hvem Tilsynet med elektriske Anlæg maatte overdrages af Magistraten, har til enhver Tid Adgang til hele Anlægget.

*

Regulativets Side 6 siger: Førend en ny Installation kan faa Tilslutning til Hovedledningsnettet og efter enhver Forandring i eller Reparation af en Installation, skal den underkastes en Prøve med Hensyn til Isolation. Denne Prøve og Installationens Tilslutning til Ledningsnettet foretages af Belysningsvæsenet.

„Betingelser, paa hvilke de kommunale Elektricitetsværker afgiver elektrisk Strøm til private Forbrugere“, siger i § 2: Belysningsdirektøren, Elektricitetsværkernes Funktionærer skal have uhindret Adgang til Maalerne og til alle Steder, hvor der findes elektriske Ledninger, der forsynes fra Værkerne. De skal ligeledes have Ret til ved alle Dele af Anlægget og til enhver Tid at foretage de fornødne Undersøgelser og Maalinger.

Ved Plakat af $25/5$ 1897 har *Københavns* Magistrat givet følgende Bestemmelser om Kontrol ved Etablering og Benyttelse af elektriske Anlæg i Teatre, store Koncertlokaler og lignende Etablissementer i København:

§ 1. De for elektriske Anlæg, der staar i Forbindelse med en kommunal elektrisk Station, gældende Bestemmelser, skal ogsaa være gældende for de nævnte Etablissementer, selv om de ikke staar i Forbindelse med en kommunal elektrisk Station, men har egne Anlæg. Saavel nye Anlæg som Forandringer i disse skal derfor udføres af en af de af Magistraten autoriserede Installatører, og der skal til Belysningsvæsenets Approbation indsendes Tegninger af Anlægene eller Ændringer af disse. Intet nyt Anlæg maa tages i Brug, og ingen Forandring i et ældre Anlæg maa foretages uden at være approberet af Belysningsvæsenet.

§ 2. Til Pasning af et elektrisk Lysanlæg i de nævnte Lokaler maa kun anvendes Folk, som kan godtgøre, at de er i Besiddelse af fornødent Kendskab til Pasning af et elektrisk Lysanlæg.

§ 3. Teaterdirektøren eller den, der har den øverste Ledelse af de disse Bestemmelser vedrørende Etablissementer, er ansvarlig for, at de i §§ 1 og 2 opstillede Fordringer opfyldes.

§ 4. Efter Magistratens nærmere Bestemmelse vil der igennem Belysningsvæsenet jævnligt blive foretaget Eftersyn og Prøve af de elektriske Lysanlæg i de nævnte Lokaler, og skal de Paagældende være pligtig til i enhver Henseende at rette sig efter de Fordringer, som maatte stilles fra Belysningsdirektøren, for at Eftersynet og Prøverne kan udføres paa fyldestgørende Maade.

Belysningsdirektøren, og hvem han maatte overdrage Tilsynet, skal derfor til enhver Tid have Adgang til de disse Bestemmelser vedrørende Etablissementer.

§ 5. I Tilfælde af, at der ved et Eftersyn forefindes saadanne Mangler eller Fejl i Anlægget, at det skønnes, at der vil være Fare ved at benytte det, saalænge Fejlene ikke er rettet, kan Brandvæsenet træffe de fornødne Foranstaltninger og eventuelt forbyde Anlæggets Benyttelse, indtil det er bragt i forsvarlig Stand.

*

Regulativet Side 9 siger: I Koncertlokaler, Teatre, Forsamlingshuse, Kirker o. l. maa det Antal Lamper, der kan installeres som en enkelt 2-Leder Installation, i hvert enkelt Tilfælde bestemmes af Belysningsvæsenet.

For *Frederiksberg* er der i Februar 1904 udgivet et Regulativ for Udførelsen af elektriske Anlæg, som ønskes sat i Forbindelse med Ledninger fra Frederiks-

berg Elektricitetsværk; dette Regulativ er saa godt som enslydende med det foran for København anførte, (der omtales dog slet ikke „Teater“, og der mangler Bestemmelser om private Anlæg i Lighed med Raadstueplakat af $21/4$ 1890 for København. Spændinger er 220 Volt).

*

Byerne *Aalborg*, *Aarhus* og *Odense*, der har kommunale Elektricitetsværker, har Regulativer for Udførelsen af elektriske Anlæg, som ønskes sat i Forbindelse med Elektricitetsværkerne af henholdsvis $20/2$ 1904, $5/7$ 1900 og $23/8$ 1901; de indeholder i alt væsentligt de samme Bestemmelser som de to foran nævnte, om end paa enkelte Punkter ikke slet saa detaillerede; om private Anlæg findes ingen særlige Vedtægter.

Acetylen-Gasværker.

For *København* og for *Frederiksberg* er der ved henholdsvis Raadstueplakat af $24/7$ 1897 og Justm. Bkg. af $13/7$ 1899 givet nedenstaaende saa godt som ganske enslydende Bestemmelser for saaadanne Gasværker, medens der for en Del forskellige Byer Tid efter anden er udgaaet Bekendtgørelse fra Justisministeriet om Anlæg af Acetylen-gasværker, disse sidste Bekendtgørelser er i alt væsentligt overensstemmende med de efterfølgende; de større Afvigelser er anført efter hver §.

Her skal endnu bemærkes, at *Købstædernes* Brandforsikring ifølge Justm. Bkg. af $7/8$ 1901 Pkt. 1 b kun har Erstatningspligt lige over for Skade foranlediget

ved Eksplosion af Acetylengas, naar der i H. t. Justm. Bkg. føres offentligt Tilsyn med Tilvirkningen og Brugen af denne Gas.

*

§ 1. Forinden Indretning af et Acetylen-Gasværk eller et Anlæg af lignende Art paabegyndes, skal der til Magistraten (Brandkommissionen) fremsendes Tegning og Beskrivelse af Anlægget i to Eksemplarer, og Magistratens (Brandkommissionen) Erklæring om, at der intet er til Hinder for Anlægget enten som vist paa Planerne eller med de af Magistraten (Brandkommissionen) eventuelt forlangte Forandringer, være erhvervet.

Ved Approbationen paa Anlægget vil der blive taget Hensyn til, hvad de Bygninger, i hvilke Anlægget agtes indrettet, i øvrigt er bestemt til, navnlig til, om Bygningerne uden at kunne kaldes Beboelsesbygninger er bestemt til Ophold for et større eller mindre Antal Mennesker, eller staar i umiddelbar Forbindelse med saadanne Bygninger.

Anlæg af Acetylen-Gasværker i Beboelsesbygninger vil foreløbig ikke blive tilladt. De Lokaler, i hvilke Gassen tilvirkes, og denne eller Kalciumkulstoffet opbevares, skal være lyse, vel ventilerede og maa ikke staa i direkte Forbindelse med Beboelsesrum 3: Rum, der tjener til Natophold for Mennesker, dog Natvagt og Natarbejdere undtaget.

Anvendes Acetylengas i Beboelsesrum, bliver de af Sundhedskommissionen foreskrevne Betingelser nøje at følge.

*

ad § 1. For andre enkelte Byer forlanges Anlægget (Gasudvikler og Beholder) lagt i en særlig Bygning eller under aaben Himmel og i en Afstand af mindst 5 Alen fra andre Bygninger, naar Værket er beregnet paa højst 50 Blus, mindst 10 Alen for højst 100 Blus og mindst 20 Alen for større Værker (f. Eks. *Frederikshavn* Bkg. af $17/8$ 1902, *Skagen* Bkg. af $14/7$ 02, *Nibe* $18/4$ 1903). Den Bygning, hvori Gassen tilvirkes eller opbevares, skal have en let Tagkonstruktion, der tilsteder rigelig Ventilation. Rummene skal være lyse. Paa Døren til Gasværksrummet skal findes tydeligt Opslag af følgende Indhold „Tobaksrygning, Afstrygning af Tændstikker og al Brug af Lys forbudt, Kalciumkulfstof brandfarlig ved Udsættelse for Væde“. (Bkg. af $18/4$ 1903 for *Nibe*.)

*

§ 2. Naar Anlægget efter erhvervet Approbation skal paabegyndes, underrettes Direktøren for Belysningsvæsenet (Brandinspektøren) forinden Paabegyndelsen skriftligt derom.

Ved hans Foranstaltning foretages Eftersyn og Prøve af Værkets forskellige Dele og af de anvendte Materialier samt Trykprøve, naar hele Værket er opstillet. De Materialier, som han ikke maatte anse for tilstrækkelig gode, bliver at erstatte med brugbare Materialier. Der anbringes de fornødne Blindflanger og foretages Anboring til Pumperne og Trykmaalerne, saaledes at Værket til enhver Tid med kort Varsel kan underkastes Prøve.

§ 3. Der maa ikke foretages Forandringer ved de opstillede Apparater eller anlægges nye Ledninger,

forinden Direktøren for Belysningsvæsenet (Brandinspektøren) derom er underrettet, for at de fornødne Prøver kan blive foretaget. Ved Udvidelsen af Værket bliver Magistraten (Brandkommissionens) Approbation at indhente som ved et nyt Anlæg.

§ 4. Direktøren for Belysningsvæsenet (Brandinspektøren) og hans tilsynshavende har til enhver Tid Adgang til Værket for at forvisse sig om, at alt er i Orden. Forefundne Mangler skal straks afhjælpes. En Gang om Aaret eller oftere, hvis det maatte anses nødvendigt, underkastes Værket en Trykprøve.

*

ad § 4. I nogle Byer føres Tilsynet af Brandkommissionen, i andre af Gasværksbestyreren.

*

§ 5. Da Blandinger af Luft og Acetylen er meget eksplosiv, maa der iagttages størst mulig Forsigtighed ved Gassens Behandling. Til Fremstilling og Anvendelse af den maa kun anvendes Folk, der er fuldkommen kendt med samme; Børn og Personer under 18 Aar maa ikke anvendes hertil.

§ 6. Alle Rensningsarbejder maa kun udføres om Dagen, og det maa nøje paases, at der, medens disse finder Sted, ikke findes Ild eller Lys i Lokalet. Af Hensyn til mulig forekommende Forgiftningstilfælde skal mindst 2 Mænd være til Stede under Rensningsarbejderne. Naar Generatorer renses, skal det tiloversblevne Stof kommes i en særlig Beholder og fortyndes med mindst 10 Gange saa meget Vand, forinden det bortkastes eller ledes til Kloaken.

*

Lys og Ild af enhver Slags altsaa ogsaa tændte Cigarer og Piber maa ikke komme i Værkets Lokaler. Dog maa der anvendes saadanne elektriske Glødelamper, hvis Konstruktion approberes af Brandkommissionen; Glødelamper, der betjenes fra Centraler, maa ikke benyttes. (Bkg. af $28/4$ 03 for *Nysted*.)



§ 7. Alle Apparater, Rørledninger m. m. skal holdes i proper Stand, Haner og Skydere paa Ledninger og alle Pakninger skal holdes tætte og, naar der maatte vise sig Mangler ved dem, uopholdelig paany sættes i god Stand. Ventilene skal daglig prøves, saa at man er sikker paa, at de ikke sætter sig fast.

Saa ofte Lejlighed gives, bør de adskilles, renses og indsmøres med Talg og Grafit.



ad § 7. I Tilfælde af, at Udviklere, Gasklokker og andre Beholdere skal reparereres eller af andre Grunde skal tømmes for Gas, skal saadanne Beholdere straks, efter at de er fraskilt, bringes ud i fri Luft, og der lægges med den aabne Side op efter og, saa vidt muligt, fyldes med Vand og staa saaledes i et Døgn, forinden Arbejdet paa dem begyndes. (Bkg. af $28/4$ 03 *Nysted*.)



§ 8. I Tilfælde af, at der finder Gasudstrømning Sted i Lokalet, maa man kun nærme sig forsynet med Respirationsapparat; Ild og Lys maa holdes borte, og der maa kun benyttes Sikkerhedslampe. Saavel Respirationsapparat som Sikkerhedslampe af godkendt Kon-

struktion skal forefindes umiddelbart ved Acetylen-Gasværket i et Rum, hvor Acetylen-Gas ikke benyttes.

§ 9. Hvis Apparaterne har henstaaet ubenyttet i mere end 48 Timer, maa al Gas udblæses af Beholderen ud i fri Luft, og Acetylen først benyttes, naar Beholderen igen er fyldt. Det samme gælder om Igangsætning efter Rensning, Paafyldning af Kalciumkulfstof eller efter Opsætning af nye Apparater. Antændelse af Gassen maa efter længere Stilstand først finde Sted, naar alle Apparater paa den anførte Maade er fyldt med frisk Gas. Forinden Arbejdsstedet efter endt Arbejde forlades, skal den Mand, hvem Pasningen af Anlægget er overdraget, nøjagtigt undersøge, om alle Haner og Skydere er rigtigt stillet.

Tobaksrygning maa ikke finde Sted i det Lokale, hvor Acetylen-gassen fremstilles.



ad § 9. Til sidste Linie tilføjes flere Steder „og Afstrygning af Tændstikker“.



§ 10. Anvendes Acetylen under større Tryk end 12" Vandtryk, maa de Beholdere, i hvilke den opbevares, være prøvet med et Tryk af mindst 5 Gange saa stort som det, Acetylenen bliver underkastet. Mellem Acetylenbeholderen og Ledningsnættet skal indskydes Reduktionsventil, og Ledningsnættet, der skal være tæt ved 5 Fods Vandtryk, maa være forsynet med en Sikkerhedsventil indrettet til at blæse ved højst 12" Vandtryk. Fra Sikkerhedsventilen skal et særligt Udblæsningsrør føres i fri Luft paa et saadant Sted, at

Eksplussionsfare ikke kan opstaa, selv om der undslipper noget Acetylen.

*

ad § 10. For hver Bygning, hvor der er indført Ledning, anbringes en Hovedhane, ligesom der ogsaa anbringes en Hane for hvert Blus. (Bkg. af $10/11$ 03 for *Aarhus*.)

*

§ 11. Der maa ikke anvendes Kobber til noget Apparat, der bliver paavirket af Acetylen. Forbindelse mellem Ledninger og Lamper maa ikke ske ved Hjælp af Gummislange eller lignende.

§ 12. Kalciumkulfstof maa kun lagres i Beholdere, der skal holdes vandtæt lukket og opbevares i Rum, hvor Vand ikke kan trænge ind. Lagring af Kalciumkulfstof i Kælderrum er forbudt.

§ 13. Flydende Acetylen og transportable Acetylen-Gasværker, herunder Lamper, hvor Acetylenen udvikles i Lampens Fod, vil som Regel kun blive tilladt anvendt i fri Luft, og Paafyldning af Kalciumkulfstof og Rensning skal ligeledes ske i fri Luft; i øvrigt maa der iagttages samme Sikkerhedsforanstaltninger som ved faste Acetylen-Gasværker.

Undtagelse fra denne Bestemmelse vil kun finde Sted, naar Acetylenen skal benyttes i videnskabeligt Øjemed af Personer, der skønnes at have tilstrækkelig Indsigt til at dømme Farerne ved saadanne Apparater.

§ 14. Saafremt de i Henhold til Ovenstaaende givne Paalæg ikke efterkommes, har Belysningsdirektøren (Brandinspektøren) Ret til at standse Driften af

Anlægget, og den paagældende vil blive tiltalt for Retten i Henhold til § 40 i Lov af $15/5$ 1868 om Brandvæsenet i København (§ 34 i Reglement for Brandvæsenet i Frederiksberg af $1/2$ 1877).

*

ad § 14. „Brandkommissionen“ eller „Gasværksbestyreren“ og „Tiltale i H. t. Lov o. Brdv. i Kbstd. af $21/3$ 1873 § 35“ er de Udtryk, der anvendes i dette Punkt i Bkgr. for de forskellige Provinsbyer.

*

§ 15. De Udgifter, som maatte foranlediges ved Prøverne af Anlægget og Tilsynet med samme m. m., betales af vedkommede Ejer af Anlægget efter Regning, der (udfærdiges af Brandinspektøren og) godkendes af Magistraten (Brandkommissionen).

§ 16. Et Eksempplar af nærværende Bestemmelser skal være opslaaet i Lokalet.

*

§ 17 (er § 18 i Bgk. for Frederiksberg), Statens Laboratorium og øvrige videnskabelige Anstalter er undtaget fra de i denne Bekendtgørelse fastsatte Bestemmelser.

(§ 17 for Frederiksberg lyder saaledes: Disse Bestemmelser træder straks i Kraft ved nye Anlæg. Ældre Anlæg er kun med Hensyn til deres Drift underkastet de i disse Bestemmelser indeholdte Forskrifter).

Landbygningernes Brandforsikring har følgende Bekendtgørelse af Marts 1901 om Acetylengasværker:

Et paa en Ejendom anbragt Acetylengasværk medfører ikke Præmieforhøjelse for Ejendommens andre Bygninger, naar følgende Betingelser er opfyldt:

1) Acetylengasværket, bestaaende af Gasudvikler, Renser og Beholder, skal, for saa vidt det ikke anbringes under aaben Himmel, være anbragt i en særlig Bygning med Stengulv og Vægge enten af Murværk eller af Tømmer, indvendig udført enten med Metalplader eller en halv Stens Mur, samt med Tag af let Konstruktion. Under eller gennem Taget skal der være stærk Ventilation.

2) Værkets forskellige Dele maa ikke forbindes med Gummislanger. Ingen Del af Værket eller Ledningerne fra dette maa bestaa af Kobber.

3) Værket skal være forsynet med Sikkerhedsventil, og der skal være en Stophane saavel ved Værket som ved den Bygning, hvortil Gassen ledes.

4) I Gasværksbygningen maa der kun opbevares Calciumcarbid.

5) Til Pasning af Gasværket maa kun benyttes paalidelige voksne Personer, og alt Arbejde i det maa kun ske ved Dagslys eller elektrisk Lys.

Paa Indgangsdøren bør det ved et tydeligt Opslag tilkendegives, at al Brug af Lys (undtagen elektrisk), Tobaksrøgning og Afstrygning af Tændstikker er farlig.

6) Calciumcarbiden skal opbevares i Metalbeholdere med vandtæt sluttende Laag, og en aabnet Beholder maa kun opbevares i selve Gasværksbygningen,

og den maa da anbringes enten i et særskilt afsondret Rum i denne eller i en solid Kasse af Træ eller Metal.

7) Naar en Beholdning af Calciumcarbid i ikke aabnede Metalbeholdere opbevares i en anden Bygning, maa det ske i et særligt Rum af denne, hvori intet andet opbevares, og dette Rum maa være tørt og lyst.

8) Gasværksbygningen skal have en Afstand:

- a) fra nærmeste straa- eller spaantækkede Bygning af mindst 20 Alen.
- b) fra nærmeste grundmurede- eller Bindingsværks Bygning med Tag af Sten eller Pap
- 1) af 20 Alen, naar et Værk beregnet paa over 50 Blus er bestemt til at afgive Belysning til flere selvstændige Ejendomme,
- 2) af 10 Alen, naar Værket kun er anlagt paa Belysning af en enkelt Ejendom. Dog kan denne Afstand ventes indskrænket til 5 Alen, naar Værket kun er anlagt paa højst 50 Blus, og Landbygningernes Brandforsikring faar Lejlighed til at overbevise sig om Konstruktionens Soliditet.

9) Gasværk under aaben Himmel skal altid anbringes mindst 20 Alen fra straa- og spaantækkede Bygninger.

Af Bekendtgørelse fra *Overtoldinspektoratet af* ^{15/8} 1876 angaaende Forbud mod visse Varers *Oplæggelse paa Københavns Toldbod* og i Toldbodens Pakhuse skal anføres;

§ 1. Af Hensyn til den almindelige Sikkerhed for det paa Toldboden lagrede Gods vil i Henhold til

derom given Bestemmelse fra Generaldirektoratet for Skattevæsenet efterfølgende Varer af mere eller mindre let ildfængende Beskaffenhed, der ifølge Lov om Brandvæsenet i København af $15/5$ 1868 §§ 18 og 19 ikke maa oplægges i Staden København, være at nægte Oplæggelse paa Københavns Toldbod, nemlig:

a) Krudt, Skydebomuld, Nitroglycerin og lignende Sprængstoffer, hvorunder henhører hvidt Krudt (ogsaa kaldet amerikansk Krudt), Bomuldskrudt, Dynamit, Dualin, Vigorit, Knaldhætter, Revolverpatroner og Stoffer, der i Egenskaber slutter sig nær til disse, saasom Frictionssvovlstikker, Frictionssvamp, Tændstikker og gult Phosphor samt alle Slags Fyrværkerisager.

b) Stenolie (Petroleum), Terpentin, Kamfin og lignende Belysningsvædske, hvorunder henhører Fotogen (Kerosen) af Petroleum og af Mineralolier, Solarolie, Paraffinolie, Pyrogen, Hydrocarbure og lignende Mineralolier samt Tjæreolier og Fuselolier; endvidere

c) følgende ikke under ovennævnte Klasser bestemt henhørende Varer, saasom Svovlkulstof, Æter, Træspiritus (Methylalkohol), Vulkanolie (lubricating oil), Paraffinolie af Petroleum (Maskinsmørelse), Benzol, (Benzin, Nafta), Petroleumsæter (Petroleumssprit, Ligroin, Nafta, Gasolin, Rhigolen, Kerosolen, Benzolin af Mineralolier), Petroleums- og Paraffinaffald, Harpikser og lignende, samt Hør og Hamp i Bundter.

(Ved forskellige senere Bestemmelser er til ovenstaaende Fortegnelse føjet følgende Varer: Olieklæder, Kollodium, Sikkerhedstraad, Svovlæter, Boerkugler, Putz-Cream, Tjærepræparater og Cementsort).

§ 6. Større Oplag af Spirituosa og Tjære, der efter § 21 i den oftnævnte Lov (c: af $15/5$ 68) er udgivet Brandvæsenets Tilsyn, vil kun undtagelsesvis kunne ventes lagret paa Toldboden, naar de derværende Lokalteter muliggør en Opbevaring heraf paa særligt Sted.

Mindre Partier af disse Varer f. Eks. enkelte Foustager, vil derimod indtil videre som hidtil kunne oplægges paa Toldboden.

Obs. For *Frihavnen* gælder foranstaaende Regler, kun at der til Fortegnelsen i § 1 er føjet: „Calcium carbid“.

Direktionen for *Københavns Brandforsikring* har udgivet følgende to Vejledninger:

1) Om den *Afstand*, der bør være mellem *Belysningsblus* og *antændeligt Materiale* af $15/12$ 1900.

§ 1. Flammerne fra aabne Blus bør holdes mindst 2 Fod fra antændeligt Loft, Loftforskaling eller andre overliggende brændbare Genstande, og naar Afstanden er mindre end 3 Fod, bør der altid over Flammerne anbringes tilstrækkelig store Metal- eller Porcelæns-skærme, som, for saa vidt de fastgøres til selve Loftet, bør anbringes saaledes, at Luften frit kan cirkulere mellem Loftet og Skærmen.

Træ, som i horisontal Retning er nærmere ved saadanne Flammer end 12 Tommer, maa beskyttes mod Antændelse ved Anbringelse af Metalskærme, anbragt paa den anførte Maade.

De Kroege, som tjener til Ophængning af Lamper, Lysekroner og lignende, bør være saaledes befæstet,

at de med Sikkerhed kan bære Lampens eller Lysekronens Vægt.

§ 2. Ved Belysning af Butiksvinduer eller ved Rampebelysning til Opvarmning af saadanne Vinduer med Gasflammer bør Aabningen for Gassen ikke ske ved en enkelt Hane, men hvert enkelt Blus bør have sin egen Hane, med mindre Blussene er indrettet til Selvantændelse. Antændelsen af Blussene i slige Vinduer, hvori udstilles letantændelige Genstande, bør ikke foretages med Tændstikker eller Spiritustændere, men udelukkende ved elektriske Tændere. Letantændelige Stoffer bør altid holdes i mindst 3 Fods Afstand i lodret Retning og i mindst 2 Fods Afstand i horisontal Retning fra Lampe- eller Gasblus.

Efter at Blussene er tændt, bør Jalousieventilerne tillukkes.

Ved elektrisk Belysning med Glødelamper bør Lampernes umiddelbare Berøring med antændelige Stoffer forhindres. Buelamper bør være forsynet med Indretninger, som forhindrer glødende Kulparkler fra at falde udenfor Lampen. Alle elektriske Driftsanlæg bør som Regel mindst en Gang aarligt prøves paany af Sagkyndige.

*

2) Om Anbringelse af *Lukke for Aabninger i Brandmure paa samme Matr.-Nr.* af 1/9 1902.

Medens Tilstedeværelsen af solide, dobbelte, tæt sluttende, selvlukkende Jerndøre som Regel vil blive anset som tilstrækkelig brandsikkert Lukke i Aabninger mellem Bygninger uden noget brandfarligt Næ-

ringsbrug eller Oplag, vil i andre Tilfælde Døre, der ligeledes skal være dobbelte, tætsluttende og selvlukkende, være at foretrække, naar de mindst er af følgende Beskaffenhed:

Dørene skal være glatte, sammenstemmede Fyldingsdøre af tørt, stærkt Træ, beklædt paa begge Sider med $\frac{1}{16}$ Tommers Staal- eller Jernplader. Aabninger af mere end 1,45 Meter (c. 2^o 7") i Bredde og 2,35 M. (c. 3^o 18") høje kan ikke forventes tilladt. Naar en Aabning er over 0,85 M. (c. 1 $\frac{1}{3}$ Alen) bred, skal Døren deles i to Fløje. Dørene skal være af 1 $\frac{1}{2}$ " Træ og, ifald Aabningen er højere end 2 M., af 2" Træ. Beklædningspladerne skal være i et Stykke, eller, naar de gøres af to Stykker, ganske tæt sammenfilet; de fastgøres og sammenholdes med gennemgaaende $\frac{1}{4}$ " Bolte med Hoved og Møttrik; Boltene maa langs Pladekanten ikke fjernes mere end 1 Ctm. fra denne og ikke over 15 Ctm. fra hverandre; i øvrigt skal Bolte anbringes i en indbyrdes Afstand af ikke over 25 Ctm. Alt Beslag skal være af sejt Smedejern, og de faste Dele boltes igennem Døren; Stabler o. lign. skal sammenboltes eller forsvarligt forankres i Muren. Nær Dørens Forkant anbringes en Skudrigellaas, saa at Døren holdes tæt i Fals paa 3 Punkter. Dørene skal anbringes saaledes, at de bliver i Plan med Murens Ydersider og slaar ud fra Muren. Plader og Beslag males to Gange med Oliefarve. Til Dørtrin kan anvendes haardt Træ (Eg el. lign.).

Forinden Arbejdet udføres, vil det være hensigtsmæssigt at forelægge Direktionen Sagen, bilagt med Tegninger og en Situationsplan.

Af Justm. Bkg. af 7/8 1901 om en Tarif for *Købstædernes alm. Brandforsikring* skal anføres af:

§ 3. De til en Ejendom hørende enkelte Bygninger og Genstande klassificeres særskilt efter § 1 (det er til forskellige Præmier indenfor den samme Virksomhed eftersom Forsikringssummen a) ikke overstiger 15,000 Kroner, b) ligger mellem 15,000 og 100,000 Kr.; c) overstiger 100,000 Kr.), hvorved dog bliver at iagttage følgende:

a) Naar en til 2. Klasse hørende Bygning (det er Bygninger, der benyttes til Beboelse eller alm. Næringsbrug eller som ikke henhører til nogen af de højere tarifierede Klasser, hvorover der i Bekdtg. findes alfabetisk Fortegnelse), ikke er adskilt ved i det mindste en Bindingsværksgavl, der, for saa vidt deri er nogen Aabning, er forsynet med selvlukkende Jerndør i Murindfatning, eller ved et aabent Mellemrum af mindst 1 Alen fra en til samme Ejendom hørende Bygning, der henhører til en højere tariferet Klasse, bliver hin at tarifere paa samme Maade (det er til samme Præmier) som denne.

b) Samtlige til en Ejendom hørende Bygninger af 3. til 5. Klasse (det er med en højere Præmie end den foran nævnte 2. Klasse) tarifieres efter den farligste Bedrift, med mindre de enkelte Bygninger er adskilt fra

hverandre ved et aabent Mellemrum af mindst 5 Alen eller ved en Brandgavl (Lov af $\frac{30}{12}$ 1858 § 8).

c) — — — —

d) Ved en Ejendom forstaas samtlige til samme Bedrift hørende Bygninger.

Københavns Brandforsikring beregner en ordinær Præmie (1⁰/₀₀) af alle Bygningsforsikringer og desuden et Tillæg for enhver i Brandforsikring indtegnet Bygning, der er eller bliver indrettet eller benyttet til en af de Fabriksdrifter eller et af de Næringsbrug, der findes nævnt i „Klassifikations-Tarif“. Dette Tillæg varierer fra $\frac{1}{2}$ til 15⁰/₀₀. „Klassifikations Tarif“ § 3 har: Naar der paa en Ejendom findes en eller flere Bygninger, som svarer, eller, hvis de var indtegnet, skulde svare Tillægspræmie, bliver denne at erlægge for den hele Forsikring, for saa vidt Direktionen ikke heri indrømmer en Lempelse paa Grund af tilstrækkelig Isolation af den eller de paagældende Bygninger. Som samme Bygning anses nemlig som Regel enhver Del af en Ejendom, som ikke ved fuldstændig Brandgavl eller ubebygget Mellemrum af mindst 15 Alen eller paa anden af Brandforsikringens Direktion for betryggende anset Maade er skilt fra den Del af Ejendommen, hvor Næringsbruget, Fabrikken eller det brandfarlige Oplag findes.

Ved Justitsministeriets Resolution af $\frac{4}{2}$ 1904 er hertil føjet:

Den i foranstaaende 1ste Punktum indeholdte Regel gælder dernæst ogsaa, naar Bygninger paa flere særskilt matrikulerede Ejendomme støder op til hinanden uden at være adskilt ved en Brandmur, der fyldestgør Fordringerne i § 29 i Bygningsloven af 12te April 1889.

Tillæg.

Om Lynafledere.

Med Hensyn til Lynaflederes Konstruktion m. m. foreligger der ikke nogen almenlydig Bestemmelse. Der maa skælnes mellem 2 forskellige Systemer, det ældre Stangledningssystem og det i flere Aar i Udlandet anvendte Netsystem, der ogsaa herhjemme i den senere Tid har vundet betydelig Udbredelse.

Stangledersystemet.

Om dette skal der nedenfor anføres et Uddrag af, hvad der hidtil har været gældende for de under Ingeniørkorpset hørende Bygninger.

I. Lynaflederes Konstruktion og Anbringelse.

Paa Bygningens højeste Punkter anbringes lodrette Lynaflederspids, der ender i en saadan Højde, at i det Punkt paa Bygningen ligger den lodrette Linie gennem den nærmeste Spids fjernere end to Gange Spidsens Højde over Punktet; dog bør Tagfladens yderste Punkter ikke ligge fjernere end halvanden Gang Spidsens Højde.

I Forbindelse med Spidserne — hvor flere saadanne anvendes — anbringes en Ledning, Rygledningen, der slutter sig til Bygningens øverste Linie. Sluttende sig til Rygledningen føres en Spids op langs hver Skorstenspipe til mindst 25 cm. Højde over Pibens øverste Punkt.

Fra Spidserne eller fra Rygledningen føres 1 Leder (helst paa Vejsiden) for mindst hver 3 Spidser, heri dog ikke regnet almindelige Skorstensspidser, langs Tagfladen og Ydervæggen udvendig paa Bygningen ned i Grundvandet — idet hermed menes altid fugtig Jord — til en Jordplade. Forud for Anbringelsen af Jordpladerne skal Grundvandsforholdene nøje undersøges.

Findes der paa eller i Bygningen større Metal-masser, saasom Metaltage, Vandbeholdere, Fundament-plader af større Udstrækning for Maskiner o. desl., skal Ledersystemet sættes i paalidelig elektrisk Forbindelse med de nævnte Metaldele. Herfra undtages dog alle til et større elektrisk Anlæg hørende strøm-førende Dele, der ikke bør sættes i direkte Forbindelse med Lynledningen, men forsynes med sine særlige dertil konstruerede Sikringsmidler.

Ved enhver større Gasmaaler og Trykregulator bør Til- og Afgangs-Jernrørene være elektrisk forbundet med hinanden ved en Ledning uden om Apparaterne.

Findes der i Jorden udenfor Bygningen udstrakte Rørledninger, bringes disse i paalidelig elektrisk Forbindelse med Lynledningen. Jordplader kan derfor dog ikke udelades.

Ved Sprængstofmagasiner bør intet Punkt af Bygningen ligge den lodrette Linie gennem den nærmeste Spids fjernere end een Gang Spidsens Højde over Punktet.

Spidserne kan her anbringes udenfor Bygningen paa Master, af hvilke der mindst maa være to. Hver Spids skal da have sin Afledning til Jord, og Lederne forbindes med hverandre oven over Bygningen.

Ved Dampskorstene maa intet Punkt ligge den lodrette Linie gennem Spidsen fjernere end halvanden Gang Spidsens Højde over Punktet.

Spidsen bestaar af en massiv Kobbercylinder, 20 m/m i Diameter, 150 m/m høj, og tilspidset som en stump Kegle. Forneden er den forsynet med en Udboring, hvori Lederen, til hvilken den loddes, indføres, samt med en udvendig Skrueskæring, hvorved den befæstes til et galvaniseret Jernrør af højst $3\frac{1}{2}$ Meters Længde, hvilket anbringes fast paa Bygningen, og hvorigennem Lederen føres. I Stedet for færre højt anbragte Spidser maa det tilraades at anvende flere lavere.

Lederne bestaar af et sammenhængende (sammen-spledest og sammenloddet) Kobberkabel af et samlet Tversnit paa mindst 35 □ m/m; den enkelte Traad skal være mindst 2 m/m tyk. Lederne bør have en saa ringe Længde og saa faa Bøjninger som muligt samt afrundes i Vinkelpunkterne og fastgøres paa passende Steder til Bygningen paa en saadan Maade, at Lederen ikke derved lider nogen Beskadigelse. Lederen maa ikke isoleres fra Bygningen.

Jordpladens Overgangsmodstand til Jord maa højst være 15 Ohm. Pladen skal være af Kobber, mindst 1 □ Meter stor og 2 m/m tyk, Forbindelsen med Kablet tilvejebringes ved, at dette optrævles og loddes forsvarligt til den omhyggelig rensede Plade. Lodningen beskyttes mod at angribes af Grundvandet ved Overstrygning med Asfaltlak.

Pladen kan bøjes til en Cylinder, hvor det gælder om at indskrænke Brøndens Tværsnit.

Hvor det er forbundet med større Vanskelighed at tilvejebringe ledende Forbindelse med Grundvandet, saaledes hvor det foruden Gravning til en vis Dybde er nødvendigt at foretage Boringer, bør Borehullet bevares ved enten at lade det ved Borehullet benyttede Rør blive staaende eller at udføre det paa anden Maade tilvejebragte Borehul med et Jernrør og derefter anbringe en tilstrækkelig solid Overdækning af nævnte Rør. Derimod vil den gravede Brønd som Regel uden Ulempe kunne tilkastes.

Der maa sørges for, at de til Undersøgelsen fornødne Jordafledninger kan tilvejebringes.

II. Lynaflederens Undersøgelse.

Ethvert Lynanlæg undersøges mindst een Gang aarlig, som Regel i Forsommeren.

Den overjordiske og underjordiske Del undersøges hver for sig.

A. Den overjordiske Del.

Denne regnes fra Spidserne til et Punkt paa Lederen ca. 30 cm. under Jordoverfladen. Undersøgelsen foretages saa vel ved et nøjagtigt Eftersyn som ved en Modstandsmaaling.

1. Eftersynet.

Man efterser, om Lynlederne har lidt Beskadigelse, og om Forbindelserne mellem de enkelte Lederdele

indbyrdes og med tilstedeværende Metalmasser er fuldstændig i Orden.

Utilgængelige Dele af et Anlæg efterses ved Hjælp af en Kikkert med 10—15 Gange Forstørrelse.

Endvidere undersøges det, om Bygningsforandringer m. m. kan gøre Ændringer ved Anlægget ønskeligt.

2. Modstandsmaaling.

Modstanderen maales ved Wheatstones Bro med ensartet Strøm og Galvanometer. De til Maalingen benyttede Ledninger skal være isolerede flersjælede Traade og have et samlet Kobberværsnit af mindst 2 □ m/m.

Den fundne Modstand maa være umærkelig overfor Undersøgelsestraadens Modstand. Er dette ikke Tilfældet, maa Lederen gennemmaales stykkevis, indtil det Sted findes, hvor der er Fejl.

Ved Modstandsmaalingen faas kun Sikkerhed for, at Lynlederen ikke er fuldstændig afbrudt; derimod vil en delvis Beskadigelse af Lederen ofte kun forøge Modstanden med en saa ringe Størrelse, at denne ikke kan maales uden ved meget fine Apparater, og Modstandsmaalingen har derfor kun ringe Værdi uden et samtidigt nøjagtigt Eftersyn.

B. Den underjordiske Del.

Jordpladens Overgangsmodstand til Jord maales, for at undgaa den galvaniske Polarisation, ved Wheatstones Bro med Vekselstrøm og Telefon. Overgangsmodstanden maa for den enkelte Plade ikke overstige 15 Ohm.

Findes der andre Forbindelser til Jord end gennem Jordplader, skal saadanne Forbindelser afbrydes, medens Jordpladernes Undersøgelser foretages.

Saafernt der findes længere Forbindelsesledninger mellem Bygningen og Jordpladerne, undersøges disse Ledninger ved en Modstandsmaaling som angivet under A 2.

Har et Lynaflederanlæg kun *een* Jordplade, bestemmes dennes Overgangsmodstand ved, at en Hjælpejordledning udlægges i Vand eller nedgraves i fugtig Jord i nogen Afstand fra Anlæggets egen Jordplade. Som Hjælpejordledning kan benyttes en Jordplade eller lignende, f. Eks. en Rørledning, hvis Overgangsmodstand til Jord som Regel er ringe. Hjælpejordledningen maa ikke have for stor Modstand, da Maalingen derved bliver unøjagtig.

Netsystemet.

Om dette System, der nu mere og mere synes at skulle fortrænge Stangledningerne, skal der med Hensyn til dets Konstruktion og Anbringelse henvises til den i 1902 af Artillerikaptajn L. Ernst udgivne Piece „Lynafledere efter Netsystemet“ hvorefter skal anføres:

Af Side 4: man faar en fortrinlig Lynafleder ved at anbringe et Metalnet, en Art Fuglebur, om Bygningen. Jo mindre Nettets Masker er, desbedre beskyttet er Bygningen, men selv et Net med Masker paa 20—30 Alen har vist sig meget betryggende.

Lynaflederen udføres ved at lægge en Metalledning, f. Eks. et Jerntraadskabel med Tværsnit mindst 11 □“, henover Bygningens højeste Dele. Derfra føres tilstrækkelig mange Nedløb ned til Jorden, hvori Kablet

udbredes saa meget og navnlig paa de fugtigste Steder, at Lynet tilstrækkelig let kan blive afledet til Jorden. Til Beskyttelse mod Smeltespor i Ledningen ved Lynnedslag anbringes paa Rygledningen f. Eks. ved Forgreningerne, smaa ca. $1\frac{1}{2}$ Fod høje Opfangere, ligesom der ogsaa bør anbringes saadanne ved Skorstene og andre op over Taget ragende Bygningsdele. Disse Opfangere dannes bekvemt af selve Kablet; at forsyne dem med Platin- eller Guldspidser, som det tidligere brugtes, gør aldeles ingen Gavn, men fordyrer Anlægget.

Af Side 5. Da Erfaringen viser, at Lynet paa sin Vej ned til Jorden søger at brede sig over saa mange Veje som muligt og navnlig at følge de i Bygningen værende Metaldele, saa det endog ofte springer lange Strækninger gennem Mure m. m. for at faa flere Metalveje ned til Jorden, er det meget vigtigt paa rigtig Maade at forbinde de i Bygningen værende større Metalmasser med Lynlederne. Jernbjælker, der bæres af Jernsøjler, maa saaledes sættes i ledende Forbindelse med Lynlederne, ligeledes Tagrender, og findes der Gas- og Vandrør i Bygningen, er det særlig vigtigt, at de sættes i Forbindelse med Lynlederne.

Meget ofte, f. Eks. ved Villaer, kan de paa Bygningen af andre Grunde værende Metaldele træde delvis eller maaske endog helt i Stedet for Lynlederne, saa Lynaflederanlægget kan simplificeres i høj Grad, hvorved det ogsaa bliver billigt; men det gælder stadig om, at Metaldele forbindes paa rette Maade indbyrdes, og at Anlægget faar tilstrækkelig god Afledning til

Jorden med fornøden Hensyntagen til de forhaanden-værende Jordbundsforhold.

Af Side 6. Dels ved som anført at benytte de i Bygningerne i Forvejen værende Metalgenstande som Dele af Lynlederne, dels ved at benytte billigt Materiale, nemlig Jern i Stedet for Kobber, dels ved at tilpasse Lynaflederanlægget efter de stedlige Forhold og dels ved at udelade alt overflødigt, som ikke gør Gavn, bliver Anskaffelsen af Netlynafledere meget billig.

*

Som Bevis for Netsystemets Fortrin i Forhold til det ældre Stangsystem skal anføres, at førstnævnte i de sidste Aar er anvendt ved en Del nyopførte, offentlige Bygninger, ligesom der af Krigsministeriet ifølge Kundgørelse for Hæren af $28\frac{1}{2}$ 05 er approberet en ny „Vejledning til Brug ved Projektering, Konstruktion og Undersøgelse af Lynafledere paa Bygninger og for elektriske Ledninger“, hvori nærmere Regler om Anvendelsen af Netsystemet paa Hærens Bygninger findes; endelig har Landbygningernes Brandforsikring vedtaget Regler for Netlynafledere paa straatækkede Bygninger.

Ved Afslutningen af denne Bogs Trykning forlyder det, at begge de nævnte Vedtægter om Netlynafledere vil findes optaget i Tekniske Forenings Tidsskrift for April 1905.



